

**ULKOILUJÄRJESTÖJEN VERKOTTUVIA YHTEISTYÖVÄYLIÄ
VIITOITTAMASSA – REITTIVALINTANA ULKOILUFOORUMI**
**Kyselytutkimus valtakunnallisen ulkoilun järjestöyhteistyön painopisteistä ja
Ulkoilufoorumin verkostotyön toimivuudesta**

Lotta Salmi

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2021

TIIVISTELMÄ

Salmi, L. 2021. Ulkoilujärjestöjen verkottuvia yhteistyöväyliä viitoittamassa – reittivalintana Ulkoilufoorumi: Kyselytutkimus valtakunnallisen ulkoilun järjestöyhteistyön painopisteistä ja Ulkoilufoorumin verkostotyön toimivuudesta. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 118 s., 5 liitettä.

Globalisoituvassa, monimutkaistuvassa ja keskinäisriippuvaisessa yhteiskunnassa kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyö kiinnittyy erinäisiin löyhiin yhteistyöverkostoihin, kuten Ulkoilufoorumiin. Tällaisten verkostojen toimivuus on verkostomaisen hallinnan yleistyessä yhä keskeisempää. Kansalaisyhteiskunnan verkostoyhteistyön sijaan yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen painopiste on kuitenkin ollut yritysten ja julkishallinnon verkostoissa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen keskinäiseen yhteistoimintaan kohdistuvia näkemyksiä ja niiden yhdensuuntaisuutta. Lisäksi keskityttiin näkemyksiin Ulkoilufoorumin verkostotyön toimivuudesta. Kirjallisuuskatsauksessa muodostettiin käsitys kansalaisyhteiskunnan verkostoista ja mobilisoitumisesta Ulkoilufoorumiksi kehystämisen, hallintaverkoston sekä strategisen toiminnan kentän käsitteisiin tukeutuen. Tutkimus toteutettiin empiirisenä poikkileikkaustutkimuksena yhteistyössä Suomen Ladun kanssa. Aineisto (n=43) kerättiin kyselylomakkeella valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen edustajilta sekä Ulkoilufoorumin jäseniltä. Lisäksi suoritettiin seitsemän aineistonkeruuta pohjustavaa asiantuntijahaastattelua. Tutkimusaineistoa analysoitiin sekä määrällisin että laadullisin menetelmin.

Järjestötoimijoiden näkemyksissä ulkoilun toimintakentän yhteisistä haasteista korostuivat erityisesti rahoituksen, kaavoituksen ja maankäytön kysymykset. Keskinäisessä yhteistyössä painotettiin sekä edunvalvontaan että koordinaatioon liittyviä toimia, ja useimmiten tärkeimmäksi yhteistyöjärjestöksi nostettiin Suomen Latu. Vaikka yhteistyön painopisteitä tulkittiin jokseenkin yhdensuuntaisesti, oli näkemyksissä myös tilastollisesti merkitseviä eroja. Eroja selittivät tutkittavan taustaorganisaation tyyppi sekä osallisuus Ulkoilufoorumin toiminnassa. Ulkoilufoorumin osalta havaittiin, että useat toimivan verkostotyön edellytykset toteutuivat verkoston toiminnassa, joskin verkostotyö nähtiin verrattain riippuvaisena yksittäisistä henkilöistä.

Uudessa kansalaisyhteiskunnassa ulkoilujärjestöt ovat ylittäneet luonnon virkistyskäytön ja luonnonsuojelun sekä isojen ja pienten järjestöjen välisiä raja-aitoja. Ulkoilujärjestöjen toimintakentälle ei tästä huolimatta ole syntynyt suuria joukkoja mobilisoivaa kansanliikettä. Sen sijaan Ulkoilufoorumissa on verkostomaisen kansalaisyhteiskunnan ja uuden julkisen hallinnan paradigman mukaisia piirteitä. Se on koonnut yhteen eri sektoreiden toimijoita ja täten tarjonnut jäsenilleen tilaisuuksia monitoimijuuteen perustuvan ulkoilupolitiikan vahvistamiseen. Vastuu verkoston toiminnasta on kuitenkin asetunut yksittäisten henkilöiden ja järjestöjen kannettavaksi.

Asiasanat: ulkoilu, kansalaistoiminta, kehystäminen, verkostotyö

ABSTRACT

Salmi, L. 2021. Outlining networking for non-governmental outdoor organizations – case Ulkoilufoorumi: The survey on the priorities of nationwide collaboration between outdoor organizations and the effectiveness of the networking at Ulkoilufoorumi. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis in Social Sciences of Sport, 118pp., 5 appendices.

In a globalizing, complex and interdependent society, the cooperation of third sector actors is tied to loose collaboration networks, such as Ulkoilufoorumi. As network governance becomes more common, the functionality of these networks becomes more necessary. Instead of civil society networks, the focus of network research in social science has been on the companies and public administration.

The aim of this study was to examine the views on the collaboration between nationwide non-governmental outdoor organizations. Moreover, the focus was on views on the functionality of the networking at Ulkoilufoorumi. The literature review formed an understanding of civil society networks and mobilization based on the concepts of framing, governance network and strategic action field. The study was carried out as an empirical cross-sectional study in collaboration with Suomen Latu. The research material (n=43) was collected using a questionnaire from representatives of national outdoor organizations and members of Ulkoilufoorumi. In addition, seven expert interviews were conducted to support the data collection. The results of the study were analyzed using both quantitative and qualitative methods.

According to the study, the challenges related to financing, zoning and land use were especially emphasized. In mutual collaboration, emphasis was placed on measures related to both lobbying and co-ordination, and in most cases Suomen Latu was mentioned as the most important co-operation partner. Although the priorities for collaboration were interpreted more or less similarly there were statistically significant differences in views. The differences were explained by the type of organization and the research participants involvement in the activities of Ulkoilufoorumi. With regard to Ulkoilufoorumi, it was found that several preconditions for effective networking were met. On the other hand, networking was seen as relatively dependent on certain persons.

In the new civil society, outdoor organizations have crossed the boundaries between recreational use and nature conservation and between large and small organizations. Despite this, no social movement mobilizing large numbers has emerged in the field of activity of outdoor organizations. Instead, Ulkoilufoorumi has features that are in line with the paradigm of networked civil society and the new public governance. It has brought together actors from different sectors and thus provided opportunities for its members to strengthen a multifunctional outdoor policy. However, the responsibility for the networking has been set on certain persons and organizations.

Key words: outdoor recreation, civic action, framing, networking

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	1
2	KANSALAISYHTEISKUNTA LIIKKEESSÄ	5
2.1	Yhdistykset ja järjestöt kansalaistoimijoina	6
2.2	Kansalaisyhteiskunnan muutossuuntia	8
2.2	Liikunnan kansalaistoiminta.....	10
2.4	Kehystykset kansalaistoimintaa jäsentämässä.....	12
3	ULKOILUJÄRJESTÖJEN KANSALAISTOIMINTA	16
3.1	Ulkoilufoorumi kansalaistoiminnan muotona	17
3.2	Ulkoilufoorumin "kolme suurta"	23
3.3	Ulkoilujärjestöt kansainvälisillä kentillä	25
3.4	Askel verkostojen kansalaisyhteiskuntaan	26
4	VERKOSTOJEN KANSALAISYHTEISKUNTA	28
4.1	Verkostot yhteistyön muotona.....	29
4.2	Verkostot vaihtoehtona hierarkialle ja markkinoille	30
4.3	Hallinnosta verkostohallintaan	31
4.4	Ulkoilujärjestöt verkottuvassa yhteiskunnassa.....	34
5	TOIMIVAN VERKOSTON ELEMENTIT	35
5.1	Tuntemisen, sitoutumisen ja luottamuksen kehä.....	35
5.2	Verkoston tavoitteet ja avoimuus	37
5.3	Verkoston kokoonpano ja vastuunjako	38
5.4	Toimintaympäristön merkitys.....	40
6	KOHTI LIIKKEIDEN JA VERKOSTOJEN EMPIIRISTÄ TUTKIMUSTA.....	42

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	45
7.1 Tutkimuskysymykset.....	45
7.2 Tutkimusstrategia	47
7.3 Taustatyö	52
7.4 Tutkimusaineiston keruu	54
7.5 Tutkimusaineiston analyysi	58
7.6 Tutkimuseettiset ratkaisut.....	62
8 TULOKSET	66
8.1 Ulkoilujärjestöjen edustajien taustatiedot.....	68
8.2 Valtakunnallinen yhteistyö järjestöedustajien kehystämänä	71
8.3 Toimivan verkoston elementit Ulkoilufoorumissa	86
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	95
9.1 Diagnostinen kehystäminen: ulkoilun rahoitus yhteisenä huolena.....	95
9.2 Prognostinen kehystäminen: edunvalvontaa ja epätietoisuutta	96
9.3 Motivoiva kehystäminen: Suomen Latu mobilisaation ytimessä	97
9.4 Avaintoimijoiden Ulkoilufoorumi.....	98
10 POHDINTA.....	100
10.1 Yhteistyön reittivalintoja uudessa kansalaisyhteiskunnassa	100
10.2 Tutkimuksen rajoitteet.....	103
10.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteet	105
10.4 Lopuksi: näkymiä reittivalintojen varrelta	106
LÄHTEET	108

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelurunko.

Liite 2: Haastattelupyynnö 29.10.2020 sekä tietosuojailmoitus 10/2020.

Liite 3: Kyselylomake.

Liite 4: Saatekirje 20.01.2021 sekä tietosuojailmoitus 01/2021.

Liite 5: Taulukot.

TAULUKKO 4. Tutkittavien sukupuolijakauma, ikäjakauma sekä koulutustausta kahdessa vastaajaryhmässä.

TAULUKKO 6. Tutkittavan edustaman järjestön ominaisuudet kahdessa vastaajaryhmässä.

TAULUKKO 7. Tutkimukseen osallistuneiden taustaorganisaatiot.

TAULUKKO 9. Henkilöjäsenmäärältään erikokoisia ulkoilujärjestöjä edustavien vastaajien erot näkemyksissä Ulkoilufoorumin toimivuudesta.

TAULUKKO 10. Lajiharrastamiseen keskittyviä järjestöjä, retkeilyjärjestöjä sekä ympäristöjärjestöjä edustavien vastaajien erot näkemyksissä Ulkoilufoorumin toimivuudesta.

1 JOHDANTO

Vaikka useat liikuntalajit ovat siirtymässä asteittain ulkotiloista sisätiloihin harrastettaviksi, on ulkoiluun osallistuvan väestön osuus säilynyt korkeana noin 96 prosentissa (M. Neuvonen, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2021; Kokkonen 2010, 327). Kaksi kolmesta suomalaisesta suuntaa useimmiten liikkumaan ulkotiloihin tai puistoihin, mikä on suurempi osuus kuin missään muualla Euroopassa (Eurobarometri 2018, 39–40). Aikuisväestön suosiossa on ennen kaikkea kävelylenkkeily, jota 1,5 miljoonaa suomalaista harrastaa viikoittain. Myös pyöräily, juoksulenkkeily, maastohiihto ja sauvakävely kuuluvat kansalaisten kymmenen suosituimman liikuntaharrastuksen joukkoon. (Mononen ym. 2019, 17–18.) Viime vuosien yhteiskunnallisessa poikkeustilanteessa ulkoileminen on ollut erityisen trendikästä: koronaviruspandemian aikana ryhmäliikunnasta, kuntosaliharjoittelusta ja kovatehoisesta liikunnasta on siirrytty kävelyyn ja ulkoiluun (Kantomaa 2020). Keväällä 2020 päivittäin tai useita kertoja viikossa ulkoilevien suomalaisten osuudessa oli havaittavissa erityisen selvää kasvua kaikissa ikäryhmissä (M. Neuvonen, henkilökohtainen tiedonanto 3.6.2021).

Ulkoilun yhteiskunnallinen merkitys näkyy myös valtakunnanpolitiikassa. Tuoreimmassa hallitusohjelmassa (2019, 176) ulkoilun edellytysten parantaminen on asetettu erilliseksi tavoitteeksi. Luonnon virkistyskäyttö on saamassa hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ensimmäistä kertaa oman kansallisen strategiansa. Strategialuonnos on käynyt lausuntokierroksella, ja sen kaavallaan valmistuvan vuoden 2021 loppuun mennessä. (Ympäristöministeriö 2021.) Ministeriötason lähivuosien linjauksista ulkoilua on sivunnut muun muassa Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma (2018), Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta (2018, 7–9, 29–31), Kansallinen metsästrategia 2025 -päivitys (2019, 61–67) sekä Kotimaanmatkailun nykytila ja potentiaali -selvitys (Honkanen ym. 2021, 41, 65–66).

Julkinen hallinto ei kuitenkaan ohjaa kansalaisten ulkoilua suoraviivaisesti yksittäisistä ministeriöistä, vaan sen hallintojärjestelmät ovat osa yhä monimutkaisempaa, globaalimpaa ja keskinäisriippuvaisempaa yhteiskuntaa. Yhteiskunnallisessa muutostilanteessa julkishallinto on ryhtynyt täydentämään ohjaustaan erinäisillä kansalaisyhteiskunnan toimijoista koostuvilla

verkostoilla. (Haveri & Pehk 2008, 9–16; Anttiroiko & Haveri 2007, 174–178.) Verkostomainen hallintatapa on lisännyt viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan välisen luottamuksen, yhteyksien ja yhteistyön merkitystä – myös liikunnan kentillä (esim. Osborne 2006, 383–384; Lehtonen 2017, 78–79; Itkonen ym. 2000, 16). Eräänä verkostoyhteistyön väylänä voidaan pitää vuonna 2004 perustettua suomalaisten ulkoilujärjestöjen yhteistyöverkosto Ulkoilufoorumia.

Yhteiskuntatutkimuksen kentillä huomio kohdistuukin nyt valtiollisten instituutioiden sijaan suhteisiin ja muihin poliittiseen päätöksentekoon osallistuviin organisaatioihin, kuten kansalaisjärjestöihin (Eriksson 2015, 10). Liikunnan yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa kansalaisyhteiskunnan verkostoihin ja niiden kehittämiseen on kiinnitetty huomiota Lehtosen (2017) toimesta. Viime aikoina tutkimusta on tehty liikunnan ja urheilun organisaatioverkostojen päällekkäisjäsenyyksiin (Lehtonen ym. 2016) sekä verkostojen valtionohjaukseen (Lehtonen & Stenvall 2019) liittyen. Lisäksi liikunnan ja urheilun verkostojen toimivuutta (Tattinen 2020) sekä verkostohallintaa (Mantere 2019; Koistinen 2018) on tutkittu erinäisissä opinnäytetöissä. Tutkimuksissa toimijoiden luottamus (Lehtonen & Stenvall 2019, 35), mutta myös sitoutuneisuus ja verkoston strategiatyön tärkeys (Tattinen 2020, 93–94) on nostettu verkostotoiminnan onnistumisen kulmakiviksi.

Todellisuudessa verkostojen synnyttämiä kommunikaatiokanavia ei aina ole kyetty hyödyntämään täysimittaisesti. Valtiolla ja urheiluliikkeellä on ollut näkemyseroja jopa urheiluliikkeen tehtävistä. (Lehtonen ym. 2016, 318.) Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa liikunta-alan verkostojen haasteeksi on nimetty myös tasapainoilu resursseihin kohdistuvan kilpailun ja keskinäisen yhteistyön välillä (Lehtonen & Stenvall 2019, 17). Tavanomaisia verkostojen toiminnan esteitä ovatkin työnjaon selkiintymättömyys, jäsenten löyhä sitoutuminen ja yhteensopimattomuus sekä informaation panttaaminen (Linnamaa & Sotarauta 2000, 152–154). Verkostomaisen hallinnan yleistyessä yhteistyöverkostojen toimivuus olisi kuitenkin kansalaisjärjestöille yhä tärkeämpää (vrt. Heikkala 1998, 142). Avoimessa ja luottamukseen perustuvissa verkostoissa ne saavat synergiaetuja ja pääsevät edistämään sekä omia että yhteisiä tavoitteitaan (esim. Järvensivu 2019, 232–235). Sektoreiden välisen ja järjestöjen keskinäisen yhteistyön onnistuminen onkin laajemmin nähty hyvinvointivaltion kehittämisen edellytyksenä (Möttönen & Niemelä 2005, 112).

Yhteistyöverkostojen yhteiskunnallisesta merkittävydestä huolimatta uuden hallintatavan empiiristä tutkimusta on tehty Suomessa suhteellisen vähän, ja se on painottunut elinkeino- ja innovaatiotoiminnan verkostoihin (Möttönen & Niemelä 2005, 91). Hyvinvointipolitiikan tutkimuskentillä verkostojen kehittämistä (Ala-Poikela ym. 2015) sekä hallintaa (Haveri & Pehk 2008; Anttiroiko & Haveri 2007) on puolestaan tarkasteltu lähinnä kuntien näkökulmasta. Myös verkostojen toimivuutta käsittelevät tutkimukset ovat kohdistuneet pitkälti julkisen sektorin alueellisiin kehittämisverkostoihin (esim. Linnamaa 2004; Linnamaa & Sotarauta 2000; Järvensivu ym. 2014). Näin ollen erityisesti kolmannen sektorin toimijoista muodostuvien hallintaverkostojen tutkimus näyttäisi jääneen yritysten ja julkishallinnon verkostojen tutkimuksen varjoon. Tutkimuskentän epäsuhtaisuudet ovat hiljattain konkretisoituneet ulkoilun järjestökentällä, kun Suomen Ladussa on herännyt käytännön tarve Ulkoilufoorumia koskevalle tutkimustiedolle (E. Karlsson, henkilökohtainen tiedonanto 15.11.2019; ks. myös Saukkonen 2013, 26; Fligstein & McAdam 2011, 23).

Tämä tutkimus pyrkii vastamaan tiedontarpeeseen kansalaisyhteiskunnan liikunnan ja urheilun verkostojen toimintamahdollisuuksista. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ulkoilun kansalaisjärjestöjen edustajien näkemyksiä ulkoilujärjestöjen toimintakentän yhteisistä haasteista, toimintatavoista ja toimijoista sekä näiden näkemysten mahdollisista eroavaisuuksista. Tarkastelu kulminoituu yhteistyöverkosto Ulkoilufoorumiin ja sen aktiivitoimijoiden näkemyksiin verkoston toimivuudesta. Tutkimustieto urheilun ja liikunnan verkostoista ja niiden ominaispiirteistä luo pohjan verkostojen toiminnan kehittämiseksi ja niiden toimintaperiaatteiden ymmärtämiseksi muuttuvassa kansalaisyhteiskunnassa.

Tutkimus kiinnittyy liikuntasosiologiseen kansalaisyhteiskunnan tutkimukseen. Verkoston jäsenten toimintaperiaatteita ja näkemyksiä tehdään ymmärrettäväksi tukeutumalla sosiologiseen kehystämisen käsitteeseen. Tutkimus sivuaa ulkoilujärjestöjen vaikuttamistoimia, joten näin ollen siinä on piirteitä myös liikuntapolitiikan ja -hallinnon tutkimuksesta. Ulkoilujärjestöjen yhteyksiä julkishallintoon havainnollistetaan verkostohallinnan käsitteellä.

Seuraavassa pääluvussa keskitytään järjestöjen rooliin suomalaisessa kansalaisyhteiskunnassa sekä kiinnitetään tarkastelu yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksen viitekehykseen. Kolmannessa pääluvussa järjestötoiminnan tarkastelua jatketaan ulkoilun kontekstissa Ulkoilufoorumin muodossa. Tämän jälkeen siirrytään yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen tarkasteluun ja toimivan verkostotyön elementtien erittelyyn. Teoriaosio päätetään yhteenvedoon, joka punoo tutkimuksen viitekehyksen osaksi yhteiskunnallisten liikkeiden ja verkostojen empiiristä tutkimusta. Tutkimuskysymykset, tutkimuksen metodologiset valinnat sekä tutkimusprosessi esitetään pääluvussa seitsemän ja tulokset pääluvussa kahdeksan. Lopuksi keskitytään johtopäätösten muodostamiseen sekä pohdintaan.

Tutkimustehtävän käsittelyä suuntaavat väistämättä tutkijan kiinnostus ulkona liikkumiseen ja ulkoilulajien järjestötoimintaan. Tutkimusta on valmisteltu yhteistyössä Suomen Ladun kanssa ja sen yhtenä tarkoituksena on tarjota tietoa Ulkoilufoorumin verkostotyön kehittämiseen. Laajemmin tutkimus pyrkii tuottamaan yhden kuvauksen siitä, miten kolmannen sektorin toimijoista koostuva verkosto toimii uuden hallintatavan kansalaisyhteiskunnassa.

2 KANSALAISYHTEISKUNTA LIIKKEESSÄ

Kansalaisyhteiskunnan käsitteellä viitataan yleisesti valtion ja markkinoiden rinnalla vaikuttavaan ja niistä riippuvaiseen kolmanteen yhteiskunnallisen elämän osa-alueeseen (Konttinen 2021a). Kansalaisyhteiskuntaa on perinteisesti luonnehtinut valtiosta erillinen, vapaaehtoinen, yhteisöllinen ja voittoa tuottamaton yleishyödyllinen toiminta. Siihen osallistuvat ihmiset ohjaavat itse toimintaa, joka voi tapahtua spontaanistikin ruohonjuuritasolla. (Möttönen & Niemelä 2005, 28; Harju 2020.) Suomessa kansalaisyhteiskuntaan kuuluviksi ryhmittymiksi luetaan järjestöt, puolueet, säätiöt, uskonnolliset yhdyskunnat, vapaa sivistystyö, vapaa kansalaistoiminta sekä toisinaan myös ammattiyhdistystoiminta ja pienimuotoinen osuustoiminta (Harju 2020). Kansalaisyhteiskunnan muodollista ja järjestäytyntä osaa, eli järjestöjä ja säätiötä, kutsutaan yleisesti kolmanneksi sektoriksi (Konttinen 2021b).

Kansalaisyhteiskuntaan liitetään paitsi kansalaisten omaehtoinen toiminta, myös tätä toimintaa varten organisoituminen (Koski & Heikkala 1998, 45). Yleisiä kansalaisyhteiskunnan organisoitumisen muotoja muodolliset ja epämuodolliset yhdistykset sekä erilaiset yhteiskunnalliset liikkeet. Lisäksi erinäiset sosiaaliset verkostot ja keskusteluyhteisöt ovat osa kansalaisyhteiskuntaa. (Konttinen 2021a.)

Tämä tutkimus käsittelee kolmannen sektorin organisoitunutta kansalaistoimintaa ja tarkemmin ilmaistuna valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen ja ulkoilun lajiliittojen verkostotyötä. Liikunnan ja urheilun saralla lajiliittojen, toimialaorganisaatioiden ja keskusjärjestöjen keskeisimpiä tehtäviä ovat lajikulttuurin tai toimialan edistäminen edunvalvonnan keinoin, yhteistyön koordinointi sekä palveluiden tuottaminen (Koski & Heikkala 1998, 16). Niillä on merkittävä rooli liikunnan ja urheilun organisaatioverkostoissa erinäisten työryhmäjäsenyyksien ja rinnakkaisjäsenyyksien kautta (Lehtonen ym. 2016, 317). Lisäksi keskusjärjestöt ja -liitot ovat neuvotteluyhteydessä julkishallinnon kanssa ja välittäjäroolissa jäsenjärjestöjensä sekä valtionhallinnon välillä. Laajemmin erilaisia keskusjärjestöjä ja -liittoja voidaan pitää järjestösektorin toimintaedellytysten turvaajia ja vaikutusvallan edistäjiä. Ne osallistuvat järjestösektoria koskevaan lainsäädäntöön vaikuttamiseen, resurssien jakamiseen,

asiantuntijuuden vahvistamiseen sekä julkiseen keskusteluun. (Lind 2020, 160.) Huomioitava on, että toisinaan järjestöiksi mielletään myös organisaatioita, joiden toiminnan luonne on hyvin erilainen kuin kansalaisosallistumisen ja yhteistoiminnan yhdistyksillä (Siisiäinen & Kankainen 2009, 92–93). Tutkimuskohdetta tarkasteltaessa käytetään kuitenkin järjestön käsitettä, sillä kyse ei ole pienistä tai vapaamuotoisista yhteisöistä, vaan valtakunnallisesti järjestäytyneistä kolmannen sektorin kansalaistoimijoista (Siisiäinen & Kankainen 2009, 92–93; ks. myös Koski & Heikkala 1998, 44).

Seuraavaksi valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen toimintalogiikkaa tehdään ymmärrettäväksi esittelemällä pohjoismaisen kansalaisyhteiskunnan ja liikuntatoiminnan ydintä: yhdistyksiä ja järjestöjä. Lisäksi pääluvussa eritellään kansalaisyhteiskunnan muutossuuntia, liikunnan kansalaistoiminnan tutkimusta sekä yhteiskunnallisten liikkeiden kehystämistehtäviä ja täten kiinnitetään ulkoilujärjestöjen yhteistyön tarkastelu yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksen viitekehykseen.

2.1 Yhdistykset ja järjestöt kansalaistoimijoina

Yhdistystä voidaan luonnehtia vapaaehtoisuuteen perustuvaksi ihmisten yhteenliittymäksi, joka pyrkii toteuttamaan yhteisiksi koettuja tavoitteita (Siisiäinen 1996, 13). Suomessa yhdistys- ja järjestötoiminta on kansainvälisesti vertailtuna ja väkilukuun suhteutettuna poikkeuksellisen laajaa ja monipuolista. Vaihtoehtoisen kollektiivisen toiminnan puuttuessa kansalaisten tarpeiden toteuttaminen onkin yhä pohjimmiltaan muodollisesti organisoituneen vapaaehtoistoiminnan vastuulla. Vastavuoroisesti rekisteröidyt yhdistykset ovat kunnioittaneet lakeja sekä luottaneet rauhan ja valistuksen voimaan. Yhdistykset ja järjestötoiminta ovat keskeisiä suomalaisen poliittisen järjestelmän ja koko hyvinvointisysteemin kannalta. Niiden panos luottamuksen synnyttämisessä on ollut merkittävä. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 120, 130.)

Yhdistysten ja järjestöjen merkityksen vuoksi ei ole yllättävää, että niillä on yhteiskunnassa useita julkishallintoon kiinnittyviä tehtäviä. Ensinnäkin yhdistysten näkyvänä yhteiskunnallisena tehtävänä on nostaa kansalaisyhteiskunnassa koettuja ongelmia esiin, tuoda

uusien ajatuksia, ideoita ja osaamista päättäjille sekä näin paikata hyvinvointivaltion mahdollisia puutteita (Siisiäinen 1996, 21–25). Hänninen (2011) viittaa ilmiöön valvontavallan käsitteellä. Toimivan, järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan keskeinen tehtävä ja piirre on valvontavallan harjoittaminen eli demokratian tilan ja päätöksentekijöiden valvominen. Kansalaisjärjestöjen osalta tämä tarkoittaa ennen kaikkea julkisen hallinnon legitimitetin ja politiikan sisältöjen valvontaa. (Hänninen 2011.)

Lind (2020, 172–176) lähestyy kansalaisjärjestöjen tehtäväkenttää tyypittelemällä sosiaali- ja terveysjärjestöt edunvalvontaa, asiantuntijuutta, kansalaisjärjestömäisyyttä ja palveluntuotantoa painottaviin järjestöihin. Julkisen sektorin valvontatehtävän ja siihen vaikuttamisen tutkija nimeää edunvalvontajärjestöille tyypilliseksi tehtäväksi. Edunvalvontajärjestöjä luonnehtii ennen kaikkea selkeän kohderyhmän palveluiden, mutta myös kohderyhmän oikeuksiin liittyvän lainsäädännön ja yhteiskunnallisen aseman edistäminen. (Lind 2020, 172–176.) Edunvalvontajärjestöjen asianmukaista vaikuttamistoimintaa edistää se, että ne tuntevat julkisen palvelujärjestelmän toimintatavat (Möttönen & Niemelä 2005, 155–157).

Toiseksi yhdistykseen on verkostoitunut asiantuntijuutta, jonka avulla hyvinvointivaltio on kyennyt selviytymään uusista haasteista ja ongelmista (Siisiäinen & Kankainen 2009, 129). Paikallistasolla ne tuottavat ideoita ja asiantuntemusta kuntien käyttöön ja antavat päättäjille poliittista tukea ja kannatusta (Helander 2004, 106; ks. myös Möttönen & Niemelä 2005, 155–156; Luomala 2003, 213–218). Lindin (2020, 172–176) tyypittelyssä asiantuntijajärjestöt pyrkivät edunvalvontajärjestöjen tavoin vaikuttamaan erilaisiin palveluihin ja lainsäädäntöön, mutta niiden kohderyhmä on laajempi, yhteys jäsenkenttään yleensä välitteinen ja näkökulma kokonaisvaltaisempi. Julkisen sektorin valvonnan sijaan asiantuntijajärjestöjen toiminnassa korostuvat yhteistyö, lausunnot, työryhmäedustaminen ja erinäiset hankkeet (Lind 2020, 172–176).

Kansalaisjärjestöjen edustamisessa kyse on puolestaan jäsenistön omasta toiminnasta ja erilaisten äänten kuulumisen mahdollistamisesta (Lind 2020, 172–176). Edunvalvonnan ja palvelun lisäksi järjestöillä onkin myös julkisesta sektorista riippumattomia ja itseisarvollisia

yhteiskunnallisia tehtäviä. Järjestöedustajien näkökulmasta merkittävimpiä näistä ovat yhteisöllisyyden ylläpito, kansalaisten tarpeiden esilletuonti, kansalaiskasvatus ja vapaaehtoistoiminnan edistäminen (Helander 2004, 31–32). Paitsi että itseisarvollisena tehtävänä, on valistus ja opetus tosin nähty myös keskeisenä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona. Yhteiskunnassa järjestöjen toimintaa onkin pitkään ohjannut rationaalisen, tietoon perustuvan ja järjestäytyneen käyttäytymisen normi. (Konttinen 1999, 211–212.)

Vaikka järjestöt pyrkivät tuomaan esiin kansalaisten tarpeita, on niiden edunvalvontatyö keskittynyt kapeisiin kansalaisryhmittymiin. Usein järjestöt tavoittelevat konkreettisia ja välittömiä hyötyjä yksinomaan omalle jäsenistölleen. (Möttönen & Niemelä 2005, 155–158.) Näin ollen oman järjestön toiminta tai henkilökohtaiset edut voivat ajaa yhteisen, verkostojen avulla tapahtuvan kehittämistoiminnan edelle (Lehtonen & Stenvall 2019, 21). Lisäksi järjestöissäkin esiintyy piilotavoitteita, joiden johdosta jäsenistön aidot tavoitteet tulevat toisinaan syrjäytetyiksi (Möttönen & Niemelä 2005, 155–158).

2.2 Kansalaisyhteiskunnan muutossuuntia

Järjestöt täyttävät edunvalvonta-, asiantuntija- ja palvelutehtäviään kansalaisyhteiskunnassa, joka muuttuu kiihtyvällä tahdilla. Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa kolmannen sektorin muutossuuntia on jäsentänyt esimerkiksi Saukkonen (2013), joka jakaa muutoksen neljään osaluokkaan: kolmannen sektorin aseman, roolin, toiminnan ja merkityksen muutokseen. Kolmannen sektorin aseman muutoksella tarkoitetaan, että muodollisten ja institutionaalisten järjestöjen lisäksi kansalaisyhteiskunnassa toimii vaihtoehtoisia, maantieteellisesti vapaita ja säätelemättömiä organisoitumisen muotoja, jotka jäävät yhdistysrekisterin ulkopuolelle. (Saukkonen 2013, 17–19.) Näitä uusia, hallinnolliselta rakenteeltaan keveitä yhdistyksiä voi olla haastavaa käyttää poliittisen legitimaation ja vaikuttamisen kanavina. Toisaalta globaalien ja monikansallisten verkostojen takia myös pienillä ja paikallisilla tahoilla on mahdollisuus vaikuttaa ja harjoittaa edunvalvontaa yhteiskunnassa. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 100, 129.)

Toiseksi Saukkonen (2013, 19–21) esittää, että sektoreiden rajojen hämärtyminen ja julkisen sektorin laajeneva ohjaus muuttaa kolmannen sektorin roolia. Julkisen ja kolmannen sektorin

toimijoiden suhteet ja tehtävät ovat lähentyneet toisiaan, ja sektorienvälinen yhteistyö nähdään kannattavana. Kun yhteistyö julkisen sektorin kanssa lisääntyy, myös järjestöjä sitova ohjaus ja ohjeistus kasvaa. (Möttönen & Niemelä 2005, 56, 154–155.) Harjun (2020) mukaan muutoksesta huolimatta autonomisuus on kuitenkin yhä suomalaisille kansalaistoimijoille ominaista. Siisiäinen ja Kankainen (2009, 100–101, 131) puolestaan huomauttavat, että kansalaisyhteiskuntaan on muodostunut myös uusia pieniä ja keskusliitoista itsenäisiä yhdistyksiä, jotka ovat muita yhdistyksiä vähemmän tekemisissä julkishallinnon viranomaisten ja instituutioiden kanssa. Niistä ei kuitenkaan välttämättä ole suurten yhdistysten kaltaiseksi suurmittaisiksi yhteiskunnallisten tehtävien täyttäjiksi, sosiaalisen pääoman ja luottamuksen tuottajiksi. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 100–101, 131.)

Kolmanneksi järjestöissä on omaksuttu elinkeinoelämälle tyypillisiä periaatteita ja toimintatapoja (Saukkonen 2013, 21–23; Wijkström 2011, 27–44). Jäsenkunnan sitoutumista ja kiinnittymistä järjestöihin voi luonnehtia yhä useammin lyhytkestoiseksi ja epämuodolliseksi (Konttinen 2021a). Järjestötoiminta ei tosin edelleenkään tuota voittoa, ja siihen osallistuminen on yhä vapaaehtoista (Möttönen & Niemelä 2005, 28).

Viimeisenä muutossuuntien listauksessa on kolmannen sektorin siirtymä edunvalvonnasta ja identiteettityöstä laajemmin yhteiskunnan toiminnan tukemiseen (Saukkonen 2013, 23–25; Wijkström 2011, 27–44; Pyykkönen 2014, 68–69). Hyvinvointisektorilla järjestötoiminnassa korostuvat ”ääni ja palvelu” eli jäsenistön edustaminen ja heidän palveluidensa turvaaminen (Möttönen & Niemelä 2005, 152). Kansalaisyhteiskunnan aseman vahvistamisen sijaan osa yhdistyksistä keskittyykin julkisen sektorin palvelutarpeeseen vastaamiseen, kilpailukykyyn ja tehokkuuteen. On esitetty, että tällaiset yhdistykset muodostavat uuden kolmannen sektorin, jonka toimintaan julkisen sektorin ja markkinoiden odotukset vaikuttavat yhä enemmän. (Pyykkönen 2021; Pyykkönen 2014, 68–69.) Uuden kolmannen sektorin organisaatioiden edunvalvontatyön on havaittu liittyvän enemmänkin palveluiden tuottamiseen kuin poliittiseen vaikuttamiseen (Rantamäki 2016, 638). Kansalaisyhteiskunnan muutossuunnat heijastuvat myös liikunnan kansalaistoimintaan, johon syvennyttään seuraavaksi.

2.3 Liikunnan kansalaistoiminta

Kansalaisyhteiskunnan ja yhdistystoiminnan tarkastelu on kiinteä osa liikunnan yhteiskuntatieteellistä tutkimuskenttää. Koski (2009, 6–8) jakaa liikunnan kansalaistoiminnan tutkimuksen neljään pääsuuntaukseen. Ensinnäkin liikunnan kansalaistoiminnan tutkimuksen juuret ovat seurahistoriikkien tarkastelussa, mutta lisäksi 1970-luvulta alkaen on tutkittu myös väestön liikuntaharrastamista ja kiinnittymistä liikunnan kansalaistoimintaan (esim. Kiviaho 1973). Kolmantena liikunnan kansalaistoiminnan tutkimuksessa on tarkasteltu liikuntaorganisaatioiden toimintaa, rakenteita ja toiminnan ehtoja hallinnon tutkimuksen perinteeseen nojaten. Vaikka suuri osa tutkimuksesta on kohdistunut paikalliseen liikuntaseuratoimintaan (esim. Koski 1994; 2009; Koski ym. 2015), myös valtakunnalliset lajiliitot (esim. Koski & Heikkala 1998; Heikkala 1998) ovat olleet liikunnan kansalaistoiminnan tutkimuksen kohteena. Neljäntenä kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen katsotaan kiinnittyvän historialliseen sosiologiaan. (Koski 2009, 6–8.) Itkonen (1996) kuvaa väitöskirjassaan tästä lähtökohdasta liikunnan järjestökentän muodostumista ja sen historiallisia yhteyksiä poliittisiin joukkoliikkeisiin sekä aatteellisiin keskusjärjestöihin.

Sittemmin urheiluliikkeen ja liikuntakulttuurin laajaa pitkän aikavälin muutosta on lähestytty myös edellä mainittuja näkökulmia yhdistäen (esim. Itkonen ym. 2000). Kansainvälisessä tutkimuksessa on puolestaan viime aikoina vertailtu pohjoismaisten urheiluorganisaatioiden ja -liikkeiden erityispiirteitä (esim. Eichberg & Loland 2010; Ibsen & Seippel 2010; Skille 2011) sekä rahoitusta (Bergsgard & Norberg 2010). Liikuntajärjestöjen edunvalvontatyön tarkastelu ulkoilun näkökulmasta ei sekään ole täysin uusi tutkimusaihe: liikunnan yhteiskuntatieteiden opinnäytetoissa on tutkittu sekä Suomen Ladun edunvalvontatyötä (Patanen 2013) että yhteiskunnallista vaikutusta ja liikuttamisvoimaa (Nygren 2008).

Historiallisesti liikunnan kansalaistoiminta on kiinnittynyt Suomessa läheisesti politiikkaan, kun liikuntaseurat ovat 1900-luvun alkuvuosikymmeninä toimineet tiiviissä yhteistyössä työväenyhdistysten ja nuorisoseurojen kanssa. Myöhemmin lajiorganisaatiot ovat pyrkineet vaikuttamaan myös esimerkiksi orastavaan kunnallisen liikuntahallintoon. (Itkonen 1996, 218–219, 220–223.) 1970-luvulla valtakunnallisen järjestökentän edunvalvontatyö kasvatti

merkitystään, kun keskusjärjestöjen valtiontuki kasvoi. Samanaikaisesti valtion ja kuntien kiinnostus liikuntaa kohtaan lisääntyi ja liikunta nähtiin enenevässä määrin yhteiskuntapolitiikan välineenä myös julkishallinnossa. (Kokkonen 2015, 176, 205–206.)

Rakennemuutoksen ja 1990-luvun laman seurauksena valtakunnallisten liikuntajärjestöjen resurssit kuitenkin kiristyivät, ja toimijat tulivat riippuvaisiksi myös perinteisiin verkostoihin kuulumattomista yhteistyötahoista. Toisaalta lajiliittojen keskinäinen yhteistyö oli oletettua vähäisempää, ja se keskittyi järjestökentän sisäiseen edunvalvontaan. Tärkeimpiä lajiliittojen yhteistyökumppaneita olivatkin omien jäsenseurojen lisäksi ministeriöt ja keskusjärjestöt. Korporatiivisesta, kaksinapaisesta järjestelmästä siirryttiin kuitenkin vähitellen kohti nykymuotoista hajautettua ja moninapaista, verkostomaista toimintatapaa, jossa järjestöt verkostoituivat ja ylittivät perinteisiä kanssakäymisen rajoja. (Heikkala 2000, 127–128; Heikkala 1998, 139; Koski & Heikkala 1998, 152–158.)

Liikunnan kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen viimeaikaisten havaintojen perusteella voidaan esittää, että järjestöt myös liikunnan ja urheilun toimialalla ovat siirtyneet uuden kansalaisyhteiskunnan aikaan. Ensinnäkin liikunnan kansalaistoiminta on eriytynyt siten, että merkittävä osa alan yhteisöistä ei enää ole sidoksissa paikallisiin, alueellisiin tai valtakunnallisiin liikuntajärjestöihin (Itkonen ym. 2000, 23–24). Liikuntajärjestöjen asema on muuttunut, sillä rekisteröityjen yhdistysten rinnalle on syntynyt yhdistysrekisterin ulkopuolisia säätelemättömiä organisoitumisen muotoja ja yhteisöjä (Itkonen ym. 2018, 90). Esimerkiksi Ulkoilufoorumi on esimerkki tällaisesta yhdistysrekisteriin kuulumattomasta verkostosta.

Toiseksi urheiluliike on suuntautunut organisaatiokeskeisestä ajattelusta kohti projektiyhteiskunnalle tyypillistä ohjelmaperustaista ja verkostomaista ajattelutapaa sekä mukautunut julkisen hallinnan muuttuneisiin intresseihin (Lehtonen 2017, 78–79). Näin myös muutos liikuntajärjestöjen roolissa mukaillee uudelle kansalaisyhteiskunnalle ominaista kehityskulkua. Liikunnan ja urheilun ohjelmaperusteista toimintamallia sille tyypillisine käytäntöineen on kuitenkin kritisoitu sen hajanaisuudesta ja lyhytjänteisyydestä (esim. Lehtonen & Stenvall 2019, 33). Verkostoyhteiskunnassa liikuntakulttuurin keskeiseksi

politiikan ongelmiksi on nostettu tiedonvälityksen haasteet, toimijoiden erillisyys ja siihen liittyvä vuorovaikutuksen puute (Itkonen ym. 2018, 102, 124).

Kolmanneksi liikuntajärjestöjen toiminta ja tehtäväkenttä on muiden järjestöjen tavoin laajentunut edunvalvontatyöstä palvelutehtäviin (Lehtonen 2017, 48). Esimerkiksi liikuntalaissa on painotettu julkisen sektorin yhteistoimintaa kansalaisjärjestöjen kanssa, vaikka yleisten edellytysten luominen liikunnalle ei olekaan urheilun kansalaisyhteiskunnan julkinen tai lakisääteinen tehtävä (Halila & Norros 2017, 112). Uudelle hallinta-ajattelulle tyypillinen järjestösektorin, yksityisen sektorin ja julkisen sektorin välisten rajapintojen lähentyminen on käynnistynyt myös liikunnan kentillä (Heikkala 1998, 139).

Neljänneksi uudelle kansalaisyhteiskunnalle ominaisesti liikunnan kansalaistoiminnoissa on hyödynnetty markkinoiden toimintaperiaatteita ja johtamismenetelmiä resurssien turvaamiseksi sekä toiminta-avustusten ja olosuhteiden puolustamiseksi. Huippu-urheilu on eriytynyt vapaaehtoisen liikunnan kansalaistoiminnasta ja muodostanut omanlaisensa julkisuus-markkinallisen seuratyypinsä (Itkonen & Salmikangas 2015; Itkonen ym. 2000, 24). On kuitenkin myös esitetty, ettei puhe asiakkuuksista, ostamisesta ja myynnistä ole lopulta konkretisoitunut muutoksiksi liikuntajärjestöjen ja valtion välisissä suhteissa ja toimintatavoissa. Lisäksi managerialistisen puhutavan on nähty olevan ristiriidassa vapaaehtoistoiminnan perusajatuksen kanssa. (Lehtonen 2015, 336–337.)

2.4 Kehystykset kansalaistoimintaa jäsentämässä

Sosiologi Ervig Goffman (1986) esittää, että tapahtumien ja tilanteiden tulkinnat rakentuvat sekä järjestöjen toimintaperiaatteiden että yksilöiden subjektiivisen osallisuuden johdosta. Kansalaisjärjestöjen toimintaa liikunnan ja ulkoilun kentillä voidaan näin ollen pyrkiä ymmärtämään tarkastelemalla paitsi järjestöjen ominaisuuksia ja yhteiskunnallisia tehtäviä, myös niissä vaikuttavien ihmisten subjektiivisia kokemuksia.

Tässä tutkimuksessa järjestötoimijoiden ajatusmaailmaa havainnollistetaan kehystämisen käsitteen avulla. Kehystämisellä Goffman (1986, 10–11, 30) kuvaa kokonaisuutta, jonka avulla

ihmiset voivat tunnistaa, hallita ja tulkita erilaisia tilanteita rationaalisesti. Kehyminen siis auttaa järjestötoimijoita yksinkertaistamaan, jäsentämään ja tiivistämään tapahtumia sekä tekemään niistä merkityksellisiä. Kehystykset eivät ole staattisia, vaan ne muuttuvat ja rakentuvat jatkuvasti uudelleen kehystämisprosessiin osallistuvien toimijoiden neuvottelussa. (Snow & Benford 1988, 198; Benford & Snow 2000, 614, 628–630.)

Snow ja Benford (1988) jakavat kehystämisen diagnostiseen, prognostiseen ja motivoivaan kehystämiseen, joilla kullakin on oma ydintehtävänsä. Diagnostisen kehystämisen tarkoituksena on diagnosoida ja identifioida tapahtuma tai ilmiö muutosta tarvitseväksi ongelmaksi (Snow & Benford 1988, 200). Tällainen yksimielinen näkemys toiminnan perusteluista voi esimerkiksi muodostua tärkeäksi kollektiivisen toiminnan resurssiksi sekä edistää ryhmän jäsenten keskinäistä tuntemista, solidaarisuutta ja luottamusta (Konttinen 1999, 56).

Vaikka liikkeen sisällä vallitsisi yhteisymmärrys ongelmasta, ei se kuitenkaan tarkoita yhteisymmärrystä siitä, minkä ja kenen syyksi ongelma asetetaan. Ongelman lisäksi diagnostinen kehystäminen kirkastaa ne syyt, joista ongelma on syntynyt. Aiheuttajana voi olla teknologinen, taloudellinen, moraalinen tai poliittinen syy, ja usein on tapana nostaa yksi syy muiden yläpuolelle. (Snow & Benford 1988, 200; Benford & Snow 2000, 615–616.) Esimerkiksi ympäristöliikkeen neljännen protestiaallon diagnostisen kehystyksen on esitetty suuntautuneen laajasti yhteiskunnan perusmekanismeihin ja modernisaation kritiikkiin. Yhteiskunnallisten ongelmien syiksi kehystettiin muun muassa kapitalistinen markkinatalous, puolueiden mukautuminen yhteiskuntakoneistoon sekä teknologiausko. (Konttinen & Peltokoski 2004, 170.) Benford ja Snow (2000, 615–616) huomauttavat, ettei vastaavanlainen protestiajattelu ole kaikissa liikkeissä hallitsevassa roolissa, vaikka niihin liittyikin vahvasti ajatus epäoikeudenmukaisuudesta ja eräänlaisesta protestista sen aiheuttajaa vastaan.

Käsitys ongelmasta ja sen syistä suuntaa ehdotuksia siitä, miten ongelma voitaisiin ratkaista (Benford & Snow 2000, 616). Prognostisen kehystämisen tehtävä on muodostaa käsitys toimista, joilla voidaan ratkaista diagnostisen kehystämisen yhteydessä ilmenneitä epäkohtia. Toisin sanoen kehys määrittää liikkeen strategioita ja tavoitteita sekä ehdottaa ratkaisuja

ongelmalle. (Snow & Benford 1988, 201.) Prognostinen kehystämistoiminta sisältää tyypillisesti myös vastapuolen esittämien ratkaisuehdotusten kumoamisen ja oman ratkaisuehdotuksen perustelut (Benford & Snow 2000, 617). Kehystämisprosessista voidaan näin ollen erottaa yhteyksiä paitsi liikkeen kollektiivisen identiteetin muotoutumiseen, myös poliittiseen vaikuttamistoimintaan.

Diagnostinen ja prognostinen kehystäminen eivät kumpainkaan kuitenkaan automaattisesti johda konkreettiseen toimintaan. Motivoivan kehystämisen tehtävänä on määrittää toiminnan perustelut ja koota yhteen ne tahot, joiden tulisi toimia ongelmien ratkaisemiseksi (Snow & Benford 1988, 201–202).

Sosiaalisen liikkeen menestys riippuu siitä, kuinka edellä esitellyistä kehystämisen ydintehtävistä huolehditaan (Snow & Benford 1988, 204). Eriävät näkemykset pakottavat liikkeet yhtäältä puolustamaan omaa kehystämistään, toisaalta kehittämään sitä selkeämmäksi (Benford & Snow 2000, 617). Jos kehystämisen tulkinnat ovat joustavia, keskenään johdonmukaisia ja laaja-alaisia, liikkeeseen on helpompi identifioitua. Liikkeen vetovoima riippuu kuitenkin myös ulkoisista tekijöistä. Näitä ovat vallitseva laajempi uskomussysteemi ja ideologia sekä kehystämiskäytäntöjen sopivuus liikkeen potentiaalisten osallistujien elämäntilanteisiin, kokemuksiin, tavoitteisiin, uskomuksiin ja arvoihin. Myös sosiokulttuurinen ympäristö, kohdeyleisö ja yleinen yhteiskunnallinen aktiivisuuden taho vaikuttavat kehystämisprosessiin. Ongelmia voi syntyä, mikäli esimerkiksi diagnostinen ja prognostinen kehys määrittyvät niin, etteivät ne sovi julkiseen keskustelukulttuuriin. (Benford & Snow 2000, 618–630; Snow & Benford 1988, 205–213.)

Kehysanalyysia on sovellettu yhteiskunnallisten liikkeiden ja liikunnan kansalaisyhteiskunnan tutkimuksessa. Ympäristöliikkeiden tutkimuksessa Konttinen (1999, 55–56) tukeutuu kehysanalyysiin tarkastelleessaan luonnonsuojeluliiton paikallisjärjestöjen toimintaprofiileja osana vapaaehtoista kansalaistoimintaa. Patanen (2013) puolestaan käyttää kehysteoriaa liikunnan yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa analyysikehikkona Suomen Ladun edunvalvontatyön sisältöjen hahmottamisessa. Tämän tutkimuksen näkökulmasta kehystäminen näyttää ulkoilujärjestöjen yhteistyöverkoston merkityksellistämisenä ja

keinona ohjata niiden toimintaa. Kehykset rakentuvat, kun ulkoilujärjestöt neuvottelevat muutosta tarvitsevasta ongelmasta, antavat sille selityksiä ja kehottavat muita toimimaan vaikuttaakseen ongelmaan (Snow & Benford 1988, 198; Benford & Snow 2000, 614).

Tutkimuksessa kehystämisen prosessin diagnostisen, prognostisen ja motivoivan kehyksen avulla pyritään käsitteellistämään ja tunnistamaan ulkoilujärjestöjen yhteistoimintaan liittyviä ilmiöitä ja tulkintoja. Ulkoilufoorumin kaltaisen verkoston toiminnan nähdään perustuvan siihen, että eri järjestöt tukeutuvat toimissaan samanlaisiin tai toisiaan lähellä oleviin diagnostisiin kehyksiin. Yhteinen näkemys ongelmista ja toimista, tulkinnat ja ajatusmaailma liittyvät myös tutkimuksessa kehitettävään malliin verkoston toimivuuden osatekijöistä. Näin kehykset vaikuttavat ulkoilujärjestöjen tavoitteiden toteutumiseen.

3 ULKOILUJÄRJESTÖJEN KANSALAISTOIMINTA

Sievänen (2011, 13) määrittelee ulkoilun olevan ”ensisijaisesti lihasvoimin kuten jalan, hiihtäen, pyöräillen, soutaen tai näihin verrattavalla tavalla vapaa-aikana tapahtuvaa liikkumista sekä oleskelua, yleistä luonnonharrastusta sekä muuta näihin verrattavaa harrastustoimintaa ulkoilmassa”. Määritelmä perustuu Virkistysaluekomitean mietintöön (1973), jossa edellä mainitun toiminnan lisäksi ulkoiluksi luetaan myös joutenolo luonnossa. Ulkoilu ei lähtökohtaisesti vaadi harrastajalta erityisiä taitoja tai mittavia välineitä, ja se on yleensä jokaisen kansalaisen ulottuvilla, toisin kuin esimerkiksi huippu-urheilu (Virkistysaluekomitean mietintö 1973, 1–2). Tässä tutkimuksessa ulkoilun piiriin sisällytetään edellä mainittuja määritelmiä mukailen paitsi liikunnalliset ulkoiluharrastukset, myös ei-liikunnallinen harrastaminen ja oleskelu luontoympäristössä. Ulkoilu käsite yhdistetään vapaa-ajan toimintaan, jolloin ammattimainen työ ulkoilmassa rajautuu tutkimuskäsitteen ulkopuolelle.

Vastaavasti ulkoilujärjestön käsitteellä viitataan ulkoilutiloissa ja luonnonympäristöissä toimintaansa harjoittaviin valtakunnallisiin järjestöihin, joiden tavoitteet kiinnittyvät läheisesti ulkoilun harrastamiseen tai luonnossa liikkumiseen. Näin ollen tarkastelun ulkopuolelle jätetään kansalaisyhteiskunnan järjestäytymättömät yhteenliittymät, kuten esimerkiksi yhdistystoimintaan osallistumattomat kävelyn ja juoksulenkkeilyn harrastajat sekä ensisijaisesti poliittiseen ja ammatilliseen toimintaan keskittyvät järjestöt. Rajaus ei kuitenkaan tarkoita, etteivätkö ulkoilujärjestöt voisi silti pyrkiä vaikuttamaan poliittiseen järjestelmään muiden tehtäviensä ohella. (ks. Heikkala 1998, 38.)

Tässä pääluvussa tarkastellaan erityisesti yhtä ulkoilujärjestöjen kansalaistoiminnan ilmentymää, ulkoilujärjestöjen yhteistyöverkosto Ulkoilufooriumia. Verkostoa lähestytään yhteiskunnallisena liikkeenä, jonka muodostumisprosessia, toimintaperiaatteita ja avainjärjestöjä ulkoilujärjestöt yhdessä kehystävät. Tämän jälkeen Ulkoilufoorumin tarkastelua jatketaan laajemmin strategiateoreettisesta näkökulmasta, esitellään verkoston nykytilaa sekä nimetään kolme verkoston toiminnan kannalta merkittävintä ulkoilujärjestöä. Pääluvun päätteeksi Ulkoilufooriumia ja ulkoilun järjestöyhteistyötä tarkastellaan kansainvälisissä yhteyksissä.

3.1 Ulkoilufoorumi kansalaistoiminnan muotona

Uudessa kansalaisyhteiskunnassa toimii enenevässä määrin erilaisia suunnitteluun ja päättämiseen keskittyviä epämuodollisia rekisteröitymättömiä verkostoja. Tyypillistä näille verkostoille kuitenkin on, että ne voivat muodostua rekisteröityneistä jäsenistä. (Saukkonen 2013, 17.) Tällainen verkosto on myös rekisteröitymätön, ry-muotoisista järjestöistä koostuva virkistys- ja ympäristöjärjestöjen yhteinen toimielin Ulkoilufoorumi. Verkoston toiminta rakentuu syys- ja kevätkokouksista, valmistelutoimikunnan kokouksista sekä erilaisista seminaareista. Kokouksissa käsitellään Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöihin ja ulkoilupolitiikkaan liittyviä ajankohtaisia valtakunnallisia asioita, jokamiehenoikeuksia sekä ulkoilun lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä. Päätökset syys- ja kevätkokouksia varten valmistelee pienemmästä ydinjoukosta koostuva valmistelutoimikunta. (Suomen Partiolaiset 2020.)

Tässä luvussa Ulkoilufoorumia tarkastellaan verkostona, jonka toimintaa sen jäsenet kehystävät diagnostisen, prognostisen ja motivoivan kehystämisen tehtävien mukaisesti. Tarkoituksena on kuvata mobilisaatioprosessi, jossa joukko ulkoilujärjestöjä ryhmittyi yhteisten tulkintakehysten ääreen. Ulkoilufoorumia tarkastellaan myös omana strategisen toiminnan kenttänä ja kiinnitetään huomio verkoston nykytilaan. Kuva Ulkoilufoorumista on muodostettu tutkimuksen taustatyönä toteutettujen asiantuntijahaastatteluiden perusteella, joita suoritettiin seitsemälle verkoston puheenjohtaja- tai vaikuttajaroolissa toimineelle asiantuntijalle. Lisäksi luvun tietolähteenä on käytetty Ulkoilufoorumin asiakirjoja, kuten kokousmuistioita ja -kutsuja.

3.1.1 Yhteisten tulkintakehysten äärellä

Ulkoilufoorumi perustettiin vuonna 2004 ulkoilujärjestöjen yhteistyön edistämiseksi. Aloite Ulkoilufoorumin perustamiseen tuli Suomen Ladulta, jonka hallituksessa pohdittiin, miten ulkoilun olosuhteita ja jokamiehenoikeuksia saataisiin vahvistettua ja kehitettyä Suomessa suotuisaan suuntaan. Uuden yhteistoiminnan muodoista haettiin vaikutteita pohjoismaisissa yhteistyötapaamisissa, ja mallia otettiin muun muassa Ruotsin FRISAM-yhteistyöorganisaatiosta. (M. Hirvonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020.) Tulevan

verkoston päätavoitteeksi esitettiin ulkoilun ja luonnon virkistyskäyttöä koskevien asioiden edistämistä, luonnossa liikkumisen ja jokamiehenoikeuksien turvaamista sekä alan kansainvälisen yhteistyön seuranta ja koordinoitua. (Ulkoilufoorumi 14.9.2004.) Näin yhteiset tavoitteet loivat pohjan ulkoilujärjestöjen yhteisille tulkintakehyksille ja verkostotoiminnan käynnistämiseksi eli mobilisointimiseksi.

Ulkoilufoorumin perustava kokous järjestettiin 6.10.2004 Töölönlahden Ulkoilukeskuksessa Suomen Ladun koollekutsumana. Paikalla oli 14 kansalaisjärjestön ja seitsemän viranomaistahon edustajat, joiden toiminta liittyi oleellisesti ulkoiluun ja luonnon virkistyskäyttöön. Keskustelussa nostettiin esiin muun muassa jokamiehenoikeuksien säilyttämiseen, liikuntaan ja ulkoiluun soveltuvien alueiden kaavoittamiseen, ranta- ja vesistöalueiden käyttöön, ulkoilureittien opastukseen ja ylläpitoon sekä ulkoilun hallintoihin ja rahoitukseen liittyvät haasteet. (Ulkoilufoorumi 6.10.2004.) Toisin sanoen kokouksessa muodostettiin yhteistä näkemystä siitä, että muun muassa kaavoitus ja ulkoilun rahoituskäytännöt voisivat olla ongelmia, joiden takia tulisi perustaa yhteinen verkosto. Näin ollen tarvetta mobilisointimiseksi perustettiin diagnostisen kehystämisen tehtävän mukaisesti.

Keskustelun pohjalta kokouksen osallistujien keskuudessa muodostui näkemys yhteistyöelimen tarpeellisuudesta (Ulkoilufoorumi 6.10.2004). Näin ollen ulkoilua edistävien tahojen mobilisointimiseksi verkostolle syntyi sosiaalinen tilaus, joka konkretisoitui Ulkoilufoorumin muodossa. Vaihtoehtoina oli laajempi ryhmä, jossa olisi mukana myös viranomaistahoja tai suppeampi kansalaisjärjestöistä koostuva ryhmä. Verkosto haluttiin kuitenkin pitää järjestöpohjaisena, joten perustamiskokouksessa mukana olleet julkisen sektorin tahot eivät liittyneet Ulkoilufoorumin varsinaisiksi jäseniksi. Näitä viranomaisorganisaatioita olivat ympäristöministeriö, opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto, Metsäntutkimuslaitos, Metsähallitus sekä Suomen ympäristökeskus. Viranomaistahot päätettiin kutsua yhteen verkoston kokoukseen mukaan vähintään kerran vuodessa. (Ulkoilufoorumi 6.10.2004.) Näin muodostettiin myös motivoivan kehystämistehtävän täyttävä yhteinen näkemys eli näkemys siitä, keitä verkostoon tulisi kuulua.

Perustamisen jälkeisenä vuonna Ulkoilufoorumin toimintaan osallistui jo 17 eri kansalaisjärjestön sekä viranomaistahojen, kuten ministeriöiden, virastojen ja tutkimuslaitosten edustajia. Ulkoilun edellytysten ylläpitämisen ja kehittämisen lisäksi Ulkoilufoorumin päämääräksi muodostuivat jokamiehenoikeuksien turvaaminen, ulkoilun toimijoiden yhteinen edustaminen, ulkoilun aseman vahvistaminen sekä kestävän kehityksen mukaisen ulkoilun edistäminen. (Suomen Latu 2006, 47; Ulkoilufoorumi 20.4.2009.) Virallisten toimintaperiaatteiden määrittely voidaan nähdä osoituksena Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen yhteisen tulkintakehityksen täydentymisestä ja tarkentumisesta.

Näiden tavoitteiden edistämiseksi verkostossa pyritään toteuttamaan erilaisia toimia sekä strategioita ja täten kehystämään yhteistoimintaa myös prognostisesta näkökulmasta. Ulkoilufoorumi on vaikuttanut lakiuudistuksiin ja -muutoksiin esimerkiksi yhteisellä kannanotolla yksityistielain muutoksesta, metsähallituslain uudistuksesta, kalastuslaista sekä maankäyttö- ja rakennuslaista (Ulkoilufoorumin kokousmuistiot 2014–2019; H. Otsolampi, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020; T. Tulkki, henkilökohtainen tiedonanto 2.11.2020). Lisäksi verkoston jäsenjärjestöt ovat laatineet kuntavaaleihin sekä eduskuntavaaleihin yhteisiä vaaliteemoja. Esimerkiksi vuoden 2019 eduskuntavaaliteemoihin sisällytettiin vaatimus ulkoilustrategian laatimisesta ja ulkoilulain päivittämisestä (Suomen Partiolaiset 2021a). Ulkoilufoorumin keskeiset jäsenet ovatkin ensisijaisesti pitäneet verkoston toimintaa vaikuttamis- ja edunvalvontatoimintana käytössä olevien resurssien puitteissa (E. Karlsson, henkilökohtainen tiedonanto 6.11.2020; T. Tulkki, henkilökohtainen tiedonanto 2.11.2020).

Toisaalta Ulkoilufoorumi on nähty myös kuulumisten vaihdon, koulutuksen, tiedotuksen ja tiedon lisäämisen kanavana (M. Hirvonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020). Kokouksissa keskustelua on käyty muun muassa jäsenjärjestöjen tapahtumista, uusista ulkoilututkimuksen havainnoista sekä kansanterveydestä ja kansalaisten vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta (Ulkoilufoorumin kokousmuistiot 2014–2019). Toisin sanoen Ulkoilufoorumin olemassaoloa ja toimintaa kehystetään myös prognostisessa merkityksessä. Verkostossa ajatellaan, että se voi vaikuttaa edellä esiin nostettuihin haasteisiin edunvalvonnan, viestinnän ja tiedonvaihdon keinoin.

Yhteinen ymmärrys Ulkoilufoorumin toiminnan keskeisistä painopisteistä löytyi verkoston perustamisen jälkeisinä vuosina kohtalaisen helposti. Osaltaan yhteistoimintaa helpotti jäsenjärjestöjen kohtalaisen pitkä yhteistyö ja se, ettei verkostotyön alkutaivalta haluttu häiritä vaikeilla asioilla. (M. Hirvonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020.) Erityisesti yhtenä voimakkaimmin jaettuna asiana ovat olleet jokamiehenoikeudet. Niistä viestiminen ja niiden vaaliminen on verkoston jäsenten keskuudessa nähty merkittävänä saavutuksena (E. Karlsson, henkilökohtainen tiedonanto 6.11.2020; M. Hirvonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020). Jokamiehenoikeuksien arvostusta voisi siis pitää keskeisenä Ulkoilufoorumin jäseniä yhdistävänä, aktivoivana ja mobilisoivana tekijänä.

Yhteisen ymmärryksen löytyminen verkoston järjestöjen välillä ei aina ole ollut välitöntä. Esimerkiksi Metsähallituslain uudistuksesta keskusteltiin verkostossa runsaasti vuonna 2015. Vilkasta keskustelua seurasi kuitenkin jäsenjärjestöjen yhteinen kannanotto, joka tuki onnistuneesti ulkoilujärjestöjen edunvalvontatyötä, kirkasti Ulkoilufoorumin roolia ja vahvisti verkoston asemaa päätöksenteossa. Laajemmin yhteiskunnallisessa keskustelussa luonnonsuojelu- ja talousnäkökulmien rinnalle nousi luonnon virkistyskäytön näkökulma – osin Ulkoilufoorumin verkostotyön kirittämänä. (T. Tulkki, henkilökohtainen tiedonanto 2.11.2020; M. Hirvonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020.)

3.1.2 Ulkoilufoorumi strategisen toiminnan kenttänä

Fligsteinin ja McAdamin (2012) strategisen toiminnan kenttien teoria on yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimusta ja organisaatioteorioita integroiva teoria siitä, kuinka monimutkainen toimintakenttien verkko hallitsee sosiaalista elämää. Tätä teoriaa mukaillen myös Ulkoilufoorumia voidaan tarkastella eräänä strategisen toiminnan kenttänä, jonka vakautta pyritään ylläpitämään yhteistyön ja jaettujen merkitysten avulla. Kuten strategisen toiminnan kentillä, verkostossa vallitsee sosiaalisesti rakentunut, jaettu ymmärrys sen tarkoituksesta ja säännöistä. (Fligstein & McAdam 2012, 9–11, 17–18; Fligstein & McAdam 2011, 3–5.) Kentän vakauden ja sosiaalisen järjestyksen ylläpitämisessä ja muokkaamisessa avainasemassa ovat yhteisten kehysten rakentaminen ja yhteistyö.

Strategisen toiminnan kentälle ominaisesti myös Ulkoilufoorumissa toimii valtion hallintoyksiköitä. Nämä yhtäältä tarjoavat yhteyden ulkoisiin kenttiin ja tarkkailevat kentän sääntöjen noudattamista, toisaalta vahvistavat vallalla olevia näkemyksiä ja kentän valta-asemia (Fligstein & McAdam 2012, 13–14). Edunvalvontatyö ja yhteydenpito läheisiin valtiollisiin kenttiin auttavat ylläpitämään yhteisiä kehyksiä ja toimintakentän sisäistä järjestystä. Yhdessä strategisen toiminnan kentät muodostavat monimutkaisen kenttien verkoston, joka koostuu lukuisista läheisistä ja etäisistä, toisistaan riippuvista ja riippumattomista sekä valtiollisista ja ei-valtiollisista kentistä. (Fligstein & McAdam 2012, 3, 18–19, 81.)

Käsitteenä strategisen toiminnan kenttä kattaa myös verkoston käsitteen ulkopuolelle jääviä ryhmittymiä ja järjestyksiä. Näin ollen se on vähintään yhtä monitulkintainen kuin verkoston käsite ja jää käsiteanalyttisesti epätarkaksi. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ole kuitenkaan muodostaa syvällistä kuvaa strategisen toiminnan kentän määritelmästä. Tässä yhteydessä strategisen toiminnan kentällä viitataan ulkoilujärjestöjen muodostamiin toimintapiireihin, kuten Ulkoilufoorumiin. Lisäksi kentän käsitteellä voidaan korostaa järjestöjen erilaisia toimintapiirejä ja yhteistyön raja-aitoja. Paitsi sosiaalisten liikkeiden muutosprosessia, strategisen toiminnan kentän viitekehyksessä voidaan kuvata myös ulkoilujärjestöjen yhteistyön stabiileja olosuhteita.

3.1.3 Verkoston nykytila

Nykyään Ulkoilufoorumin jäsenkunta koostuu 19 valtakunnallisesta ulkoilun yhdistysmuotoisesta toimijasta, jotka on esitetty taulukossa 1. Viime vuosina Ulkoilufoorumiin on otettu mukaan myös uusia jäsenjärjestöjä (E. Karlsson, henkilökohtainen tiedonanto 6.11.2020). Tärkeiksi verkoston yhteistyötahoiksi voisi kokousmuistioden, muun dokumenttiaineiston ja haastatteluiden perusteella nimetä ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, Metsähallituksen luontopalvelut, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin. Verkoston suhdetta julkisen sektorin toimijoihin kuvaillaan asiantuntijahaastatteluisissa vastavuoroiseksi ja tasapuoliseksi: julkishallinnolla ei ole Ulkoilufoorumiin hierarkkista suhdetta tai intressejä ohjata Ulkoilufoorumiin. Virkamiehet on

kutsuttu tapaamisiin mukaan, mikäli kokouksen teemat ovat liittyneet suoraan heidän osaamisalueeseensa. (M. Malmelin, henkilökohtainen tiedonanto 24.11.2020; A. Leivo, henkilökohtainen tiedonanto 19.11.2020.)

TAULUKKO 1. Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöt (Suomen Partiolaiset 2020; E. Karlsson, henkilökohtainen tiedonanto 6.11.2020) sekä jäsenjärjestöjen jäsenmäärät^a.

Jäsenjärjestö	Jäsenmäärä
Kennelliitto	146 000
Luonto-Liitto	7 500
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK	316 000
Reserviläisurheiluliitto	74 000
Sukeltajaliitto	10 000
Suomen Kiipeilyliitto	4 000
Suomen Latu	91 000
Suomen Luonnonsuojeluliitto	27 000
Suomen Luontoyrittäjyysverkosto	- ^b
Suomen Melontakouluttajat	- ^b
Suomen Melonta- ja Soutuliitto	11 000
Suomen Partiolaiset	60 000
Suomen Purjehdus ja Veneily	60 000
Suomen Ratsastajainliitto	45 000
Suomen Suunnistusliitto	40 000
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö	36 000
Työväen Retkeilyliitto	- ^b
Uudenmaan virkistysalueyhdistys	- ^c
Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi	300

^aSelvitetty jäsenjärjestöjen kotisivuilta, ^bTieto ei saatavilla, ^cUudenmaan virkistysalueyhdistyksen jäseniä ovat Uudenmaan kuntien asukkaat.

Ulkoilufoorumin perustamiskokouksessa ajatuksena oli, että verkoston puheenjohtajavastuu kiertäisi tasapuolisesti eri jäsenjärjestöjen välillä. Vuonna 2009 puheenjohtajuus siirtyi ensimmäistä kertaa eteenpäin Suomen Ladulta Suomen Partiolaisille. Kuusi vuotta myöhemmin puheenjohtajavastuu palasi jälleen Suomen Ladulle, ja vuonna 2019

puheenjohtajana toimi Suomen Partiolaisia edustava vapaaehtoistyöntekijä. Tämän jälkeen puheenjohtajuuteen ei ole suunnattu sellaisia intressejä tai resursseja, kuin mitä toiminta vaatisi, eikä Ulkoilufoorumi ole koko verkoston voimin kokoontunut vuoden 2019 jälkeen kertaakaan. (M. Hirvonen, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020; E. Karlsson, henkilökohtainen tiedonanto 6.11.2020.) Alkuperäinen ajatus tasaisesta vastuunjaosta verkoston jäsenten kesken ei näin ollen ole toteutunut.

Jokaisen tutkimuksen asiantuntijahaastatteluihin osallistuneen henkilön puheessa toistui kolme ulkoilujärjestöä, jotka ovat toimineet aktiivisesti Ulkoilufoorumissa kautta sen toimintahistorian. ”Kolmeksi suureksi” haastatteluissa nimetyt jäsenjärjestöt ovat Suomen Latu, Suomen Partiolaiset sekä Suomen Luonnonsuojeluliitto. Seuraavassa luvussa esitellään nämä kolme avainjärjestöä.

3.2 Ulkoilufoorumin ”kolme suurta”

Suomen Latua voisi nimittää paitsi Ulkoilufoorumin avaintoimijaksi, myös merkittäväksi koko ulkoilun kentän etujen valvojaksi: Suomen Latu määrittelee itsensä liikuntaan ja ulkoilijoiden edunvalvontaan keskittyväksi ulkoilujärjestöksi (Suomen Latu 2021). Sen visiona on ”kaikki löytävät mielekkään tavan ulkoilla ja nauttia luonnosta”. Yksi keino suomalaisten ulkoilumahdollisuuksien turvaamiseen ja kehittämiseen on valtakunnallinen edunvalvontatyö. Edunvalvontatyötä toteutetaan esimerkiksi seuraamalla lainsäädäntöä, antamalla lausuntoja ja työskentelemällä erilaisissa poikkihallinnollisissa työryhmissä, kuten Metsäneuvostossa ja Olympiakomitean Liikkujan polku -vaikuttamisen teemaryhmässä. Keskeisiä kokonaisuuksia, joihin Suomen Latu pyrkii vaikuttamaan, ovat jokamiehenoikeudet, luonnon virkistyskäyttö, liikuntapaikkarakentaminen, ulkoilun olosuhteet, maankäyttö sekä järjestötoiminta. (Suomen Latu 2020, 4, 22.) Koska kuntia ulkoiluasioissa ja luontoliikunnassa neuvova viranomaistaho puuttuu, on järjestö toiminut myös ulkoilun asiantuntijatahona valtionhallinnolle (Kokkonen 2019, 23; esim. Eränkö ym. 2015).

Suomen Partiolaiset puolestaan on partion keskusjärjestö, jonka tavoitteena on partiotoiminnan edistäminen Suomessa. Sen visiona on ”Jokaiselle nuorelle taidot muuttaa maailmaa” (Suomen

Partiolaiset 2021b). Järjestö pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnassa kannustamalla jäseniään osallistumaan politiikkaan, tekemällä aktiivista sidosryhmä- ja verkostotyötä, järjestämällä yhteiskuntasuhdekoulutusta, tekemällä kannanottoja ja antamalla lausuntoja. Viime aikoina Suomen Partiolaiset on ollut mukana esimerkiksi Evon kansallispuiston alueen suunnittelu- ja kehittämistyössä, ottanut kantaa nuorten harrastamisen turvaamisen puolesta ja antanut lausunnon avohakkuiden kieltämiseen pyrkivästä lakialoitteesta. (Suomen Partiolaiset 2021c.)

Vuonna 1938 perustettu Suomen Luonnonsuojeluliitto määrittelee itsensä Suomen vanhimmaksi ja vaikuttavimmaksi ympäristöjärjestöksi (Suomen Luonnonsuojeluliitto 2021a). Liiton vaikuttamistoiminnan tavoitteena on paikallisuutta arvostava ja luonnonarvot huomioiva kansalaisyhteiskunta. Se seuraa hallituksen toimintaa ja päätöksentekoa, pitää yhteyttä virkamiehiin ja päättäjiin sekä osallistuu tiiviisti esimerkiksi ympäristölainsäädännön valmisteluun ja kehittämiseen. Suomen Luonnonsuojeluliitolla on edustus noin sadassa erilaisessa hallinnollisessa työryhmässä tai toimikunnassa. Lisäksi järjestö antaa lausuntoja ympäristöön vaikuttavista hankkeista sekä laatii tarvittaessa muistutuksia ja valituksia. Viime aikoina Suomen Luonnonsuojeluliitto on lausunut esimerkiksi Helmi-elinympäristöohjelmasta, merenkulun ympäristönsuojelulaista sekä luonnonsuojelulain metsästystä koskevasta esityksestä. (Suomen Luonnonsuojeluliitto 2021b.)

”Kolmen suuren” lisäksi useat ulkoilujärjestöt, kuten Suomen Melonta- ja Soutuliitto sekä Suomen Vapaa-ajan kalastajien keskusjärjestö ovat toimineet aktiivisesti Ulkoilufoorumissa ja sen valmistelutoimikunnassa (A. Rautiainen, henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2020; H. Otsolampi, henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2020). Muilla ulkoilujärjestöillä voisi kuitenkin olla mahdollisuuksia toimia laajemminkin ulkona liikkumisen tai luonnossa harrastamisen edunvalvojina. Esimerkiksi Melonta- ja Soutuliittoa on kannustettu ottamaan aktiivisempi rooli lajin kehittämisessä sekä seuroja että valtionhallintoa kohtaan, jotta sekä virkistys- että kilpasoutu voisivat kehittyä (esim. Pavelka 2011, 100–101).

3.3 Ulkoilujärjestöt kansainvälisillä kentillä

Valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen kansalaistoiminta ulottuu myös Suomen rajojen ulkopuoliseen ulkoiluyhteistyöhön ja -vaikuttamiseen. Järjestöyhteistyön perusta Norjan, Ruotsin ja Tanskan kanssa on yhteinen, sillä kussakin maassa luonnon käyttö perustuu lakeihin ja jokamiehenoikeuksiin. Lisäksi kaikissa Pohjoismaissa on useita hyvin järjestäytyneitä ulkoilujärjestöjä. (NON 2014, 3.) Pohjoismaisia ulkoilujärjestöjä yhdistää myös se, että ne ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa ja riippuvuussuhteessa julkisen sektorin kanssa (Ibsen & Seippel 2010).

Toisaalta suomalaisten ulkoilujärjestöjen toimintaympäristö näyttyy pohjoismaisessa vertailussa osin poikkeuksellisen: Suomella ei ole Norjan, Ruotsin ja Tanskan tapaan virallista kansallista ulkoilupolitiikkaa, vaan ulkoilua sääntelevät useat ulkoilun toimialan ulkopuoliset kansalliset säädökset (NON 2014, 3). Myös suomalaisten ulkoilujärjestöjen valtakunnallista yhteistoimintaverkostoa voidaan nimittää pohjoismaisittain poikkeavaksi tavaksi organisoitua. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa kansalaisjärjestöjen yhteistyöelimenä ei toimi löyhä verkosto, vaan valtakunnallinen keskusjärjestö. Ruotsalaiseen Svenskt Friluftsliv -keskusjärjestöön kuuluu 27 ulkoilua ja terveyttä edistävää järjestöä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on 1,6 miljoonaa jäsentä (Svenskt Friluftsliv 2021). Tanskassa ulkoilun intresseistä huolehtii Friluftsrådet-kattojärjestö, johon kuuluu 85 luontoon, ympäristöön tai ulkoiluun liittyvää toimintaa järjestävää organisaatiota (Friluftsrådet 2021). Vastaavan norjalaisen Norsk Friluftsliv-yhteistyöjärjestön muodostaa puolestaan 18 valtakunnallista ulkoiluorganisaatiota ja yli 950 000 jäsentä (Norsk Friluftsliv 2021). Kukin keskusjärjestön tehtävänä on edustaa kansallisia ulkoilujärjestöjä omassa maassaan sekä kehittää ja edistää ulkoilun olosuhteita.

Suomalaista ulkoilua maailmalla ei muiden Pohjoismaiden tavoin edusta ulkoilujärjestöjen yhteinen keskusjärjestö, vaan yksittäinen järjestö, Suomen Latu (NON 2014, 3). Suomen Latu on ainoa suomalaisjäsenen sekä pohjoismaisessa Nordic Outdoor Network -verkostossa että eurooppalaisessa The European Network of Outdoor Sports -verkostossa.

Nordic Outdoor Network (NON) -verkosto on vuonna 1993 perustettu Pohjoismaisen ulkoiluyhteistyön kehittäjäverkosto, jonka tavoitteena on tukea pohjoismaista ulkoilupolitiikkaa ja ulkoilun olosuhteita. Poliittisessa ohjelmassaan se on korostanut muun muassa luontoympäristöjen saavutettavuutta, ulkoilukasvatuksen kehittämistä sekä ulkoilun merkitystä yhteiskunnalle, terveydelle ja kestäväälle kehitykselle. (NON 2014.)

The European Network of Outdoor Sports (ENOS) -verkosto on puolestaan perustettu vuonna 2013 ja sen tavoitteena on kehittää, edistää ja organisoida ulkoilmaurheilua Euroopassa. Se pyrkii myös tukemaan ulkoilulajien toimintaa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, edistämään ulkoilulajien parissa työskentelevien liikkuvuutta ja tukemaan kestäväää maisemien, merien, ekosysteemeiden ja elinalueiden saavutettavuutta ja käyttöä. Verkosto on muun muassa edustanut ulkoilulajeja erilaisissa konferensseissa ja urheilun asiantuntijaryhmissä. Lisäksi se on yhteydessä Euroopan komission urheiluyksikköön. Verkostoon kuuluu eurooppalaisia ulkoilmaurheilun asiantuntijoita, keskusjärjestöjä, yliopistoja sekä paikallisia toimijoita. (ENOS 2021.)

Kehystämisen viitekehyksessä voisi ajatella, että pohjoismaiset ulkoilujärjestöt jakavat ainakin jossain määrin yhteiseen kulttuuriin, hallintatapaan ja luontoon perustuvat tulkintakehykset. Pohjoismaisella tasolla ulkoilujärjestöt ovatkin mobilisoineet verkostotoimintaansa perustelemalla sitä muun muassa yhteisellä näkemyksellä ulkoilun arvostuksen kasvattamisesta, ulkoilutiedon lisäämisestä ja ulkoiluympäristöjen saavutettavuudesta. Laajemmin Euroopan tasolla yhteisen diagnostisen kehyksen löytäminen voi olla erilaisista ulkoilukulttuureista johtuen haastavampaa. ENOS-verkoston toiminnassa ymmärrys ulkoilujärjestöjen välillä näyttäisi kuitenkin muodostuvan kestäväen kehityksen ja ulkoilun ympärille.

3.4 Askel verkostojen kansalaisyhteiskuntaan

Tämän tutkimuksen huomio kohdistuu uuden kansalaisyhteiskunnan liikunta- ja ulkoilujärjestöjen verkostomaiseen yhteistyöhön. Tutkimuksessa uusi kansalaisyhteiskunta ymmärretään dynaamisena ja huokoisena järjestötoiminnan keskittymänä, jossa kuitenkin

vaikuttavat rekisteröityjen yhdistysten lisäksi myös verkostomaiset ja yhdistysrekisterin ulkopuolelle jäävät yhteenliittymät, mukaan lukien Ulkoilufoorumi. Valvontavallan käsitteen valossa ulkoilujärjestöjen muodostama Ulkoilufoorumi näyttäytyy ratkaisuna, jonka avulla pyritään luomaan edunvalvontarintama ja vahvistamaan järjestöjen suhdetta julkiseen sektoriin. Ulkoilujärjestöt pyrkivät ajamaan jäsenkuntansa etuja, toteuttamaan kansalaisjärjestöjen itseisarvollisia tehtäviä sekä käyttämään valvontavaltaansa suhteessa julkiseen sektoriin. Näiden tehtävien täyttäminen ja uudessa kansalaisyhteiskunnassa toimiminen edellyttää järjestöjen edustajilta yhteistä ymmärrystä järjestökentän kohtaamista haasteista ja toimintaperiaatteista – siis yhteisistä kehystyksistä.

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa on esitetty, että järjestöjen tehtäväkentälle on tullut kansalaisyhteiskuntatehtävän sekä palveluiden tuottamisen lisäksi uusi tehtävä: omien tavoitteidensa toteuttamiseksi niiden tulee kyetä hyödyntämään julkisia voimavaroja ja toimimaan hyvinvointipolitiikalle keskeisissä verkostoissa (esim. Möttönen & Niemelä 2005, 104). Uuden kolmannen sektorin organisaatiot ovat riippuvaisia sekä omasta asiantuntijuudestaan että sidosryhmien asiantuntijoista, jotka välittävät viestejä yhteiskunnan muille toimijoille (Pyykkönen 2014, 66). Kansalaistoiminta ja sen vaikuttavuus perustuvatkin paitsi yhteisiin tulkintakehyksiin, myös ryhmien, organisaatioiden ja instituutioiden välisiin verkostoihin, joissa järjestöjen tulee toimia ketterästi ja joustavasti. Seuraava pääluke syvennyy lähemmin verkostojen olemuksen tarkasteluun.

4 VERKOSTOJEN KANSALAISSYHTEISKUNTA

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa verkoston käsitettä, luonnetta ja toimintaperiaatteita voidaan tarkastella lukuisista, osittain ristiriitaisistakin eri näkökulmista. Eriksson (2015, 11–14) esittää, että verkosto voidaan ymmärtää ensinnäkin säännönmukaisista suhteista rakentuvana järjestelmänä, johon voidaan vaikuttaa ja jota voidaan mallintaa esimerkiksi matemaattisesti. Tällöin verkostoja lähestytään rakenneteoreettisesti ja niiden nähdään toimivan vaihtoehtoisena organisointimallina hierarkkiselle valtajärjestelmälle. Tarkastelu mahdollistaa verkstorakenteen etujen, haittojen, tarkoitusperien ja eroavaisuuksien tutkimuksen suhteessa markkinoihin ja hierarkioihin. (Eriksson 2015, 11–14.)

Toiseksi verkostoa voidaan lähestyä käsitteellisenä kielen perusrakenteena ja avainmetaforana, joka muokkaa tulkintoja sosiaalisesta todellisuudesta. Kolmanneksi verkosto on mahdollista ymmärtää sosiaalisena järjestyksenä, ajattelun ja toiminnan periaatteellisenä ennakkoehtona. Verkostoja on lähestytty paitsi tutkimuskohteena, myös muun muassa metodologiana, ongelmanratkaisumallina tai ontologiana. (Eriksson 2015, 11–14.) Tutkimustiedon pohjalta verkostoja tyypitellään esimerkiksi niiden rakenteen, käyttötarkoituksen ja toiminnan luonteen perusteella (Harmaja 2019, 13; esim. Linnamaa 2004, 50–53).

Tässä pääluvussa tarkastellaan lähemmin yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen havaintoja verkostojen luonteesta. Ulkoilufoorumia voisi yhtäältä luonnehtia yhteiskuntapolitiikan muotoiluun ja toteuttamiseen vaikuttamaan pyrkiväksi politiikkaverkostoksi (Anttiroiko 2015, 81). Toisaalta tutkimuksessa tuotetaan tietoa verkostoja ja yhteistyötä koskevista yksilöllisistä näkemyksistä ja kokemuksista. Näin ollen verkostoja tarkastellaan tässä yhteydessä sosiologisessa viitekehyksessä markkinoille ja hierarkialle vaihtoehtoisena, sosiaalisiin suhteisiin perustuvana koordinoitijärjestelmänä. Lisäksi käsitetarkastelun kohteena on sektoreidenvälisen yhteistyön lisääntymistä havainnollistava verkostohallinnan käsite. Pääluku luo perustan ulkoilujärjestöjen yhteistoiminnan ja Ulkoilufoorumin verkostomaisen toiminnan ymmärtämiselle. Laajemmin verkostojen käsitetarkastelu tarjoaa mahdollisuuden hahmottaa yhteiskuntaa ja sen muutosta yhteiskuntatieteellisessä viitekehyksessä.

4.1 Verkotot yhteistyön muotona

Yhteiskunnallisen toiminnan koordinointi perustuu hierarkioihin, markkinoihin ja verkostoihin (Haveri & Pehk 2008, 19). Verkotot voidaan ymmärtää yhtäältä yleisenä rakenteena, joka yhdistää kaikkia yhteiskunnan ilmiöitä, myös markkinaperusteisia ja hierarkkisia yksiköitä. Suppeammin ajateltuna verkostojen kuitenkin katsotaan sijoittuvan hierarkioiden ja markkinoiden välimaastoon ja muodostavan oman, muista järjestelmistä erottuvan organisaatiomallinsa. (Miettinen ym. 2006, 6–10.) Tällöin verkostolla tarkoitetaan yhteiskunnan koordinoititapaa, joka hierarkioista ja markkinoista poiketen ei perustu muodolliseen auktoriteettiin tai kilpailuun, vaan luottamus pohjaiseen vastavuoroisuuteen (Järvensivu 2019, 45–47; Anttiroiko 2015, 79–81; Miettinen ym. 2006, 9).

Paitsi yhteiskunnan koordinoititapa, verkosto on myös vuorovaikutuksen ja yhteistyön muoto. Verkototja voisikin luonnehtia yhteenliittymiksi, joissa toisistaan riippuvaiset organisaatiot ja yksilöt neuvottelevat yhteisten tavoitteiden edistämiseksi. (Haveri & Pehk 2008, 20.) Verkottojen toiminta perustuu jaettuihin yhteisiin arvoihin ja intresseihin, synergiaetujen tuottamiseen ja toimijoiden väliseen solidaarisuuteen (Anttiroiko 2015, 79–81; Möttönen & Niemelä 2005, 87; Harmaja 2019, 13–15). Verkottoja on luonnehdittu jatkuviksi ja kohtalaisen pysyviksi (Linnamaa & Sotarauta 2000, 34), mutta myös löyhiksi (esim. Anttiroiko 2015, 80). Harmaja (2019, 14) kuitenkin muistuttaa, että verkottojen erityispiirteet painottuvat eri verkottoissa tapauskohtaisesti verkoston muodosta, tarkoituksesta ja toiminnan luonteesta riippuen.

Kun edellä kuvatut verkottoille ominaiset piirteet lisääntyvät yksittäisten toimijoiden välillä, voidaan yhteistyöprosessia nimittää verkottoitumiseksi: verkottoitumisella viitataan siis vastavuoroisen, epähierarkkisen vuorovaikutussuhteen merkityksen kasvuun ja toimijoiden lisääntyneeseen keskinäisriippuvuuteen sekä luottamukseen (Linnamaa & Sotarauta 2000, 34). Työnteon yhteydessä tapahtuvaa verkottoitumista on kutsuttu myös verkottotyöksi. Lyhyesti kiteytettynä verkottotyö tarkoittaa luottamukseen perustuvaa yhteistyötä: yhteistyötä ei synny ilman luottamusta, mutta toisaalta pelkkä luottamus ei riitä kannattelemaan yhteistyötä. (Järvensivu 2019, 37–39.)

Sosiologiassa on tyypillisesti korostettu vastavuoroisuuteen ja luottamukseen perustuvien sosiaalisten verkostojen merkitystä (Miettinen ym. 2006, 9). Sosiaalisten verkostojen tutkimuksessa huomion kohteena ovat tietoverkkojen ja verkostotalouden sijaan niin organisaatioiden kuin yksilöidenkin sosiaalisten suhteiden rakenne ja muoto (Linnamaa 2004, 51). Sosiaalisten verkostojen tutkimuksessa ajatellaan, että verkostot kasvattavat yhteisön voimavaroja ja ovat osa erityistä sosiaalista pääomaa. Verkostoissa muodostuvat normit ja luottamus edistävät verkostotoimijoiden tavoitteiden toteutumista, yhteistyötä ja koko yhteisön hyvinvointia. (Ruuskanen 2015, 214; Miettinen ym. 2006, 9, 20.)

4.2 Verkostot vaihtoehtona hierarkioille ja markkinoille

Verkostoa pidetään yleisesti ketteränä, joustavana ja kokonaisvaltaisena organisoitumisen ja yhteistyösuhteiden muodostamisen tapana. Hierarkioihin ja markkinoihin verrattuna verkosto soveltuu paremmin yhteiskunnan muutostilanteiden sekä hajanaisen, epävakaan ja monimutkaisen toimijakentän koordinointiin. (Harmaja 2019, 9–11; Haveri & Pehk 2008, 19; Järvensivu 2019, 46–49; Laasonen ym. 2020, 84.) Parhaimmillaan verkostot mahdollistavat niukkojen resurssien tehokkaan hyödyntämisen niin, että yhteisten tavoitteiden lisäksi verkosto edistää myös sen jäsenten yksilöllisiä tavoitteita (Laasonen ym. 2020, 84; Harmaja 2019, 9).

Verkostot mahdollistavat paitsi resurssien jakamisen, myös syvällisen tiedonvaihdon ja muovaamisen uudeksi osaamiseksi ja ideoiksi (Järvensivu 2019, 46; Ala-Poikela ym. 2015, 19, 40; Linnamaa & Sotarauta 2000, 35–36). Lisäksi verkostot tarjoavat vertaistukea sekä moniammatillisia, rajoja rikkovia yhteistyösuhteita (Ala-Poikela ym. 2015, 39–40). Toisinaan verkosto nähdään kanavana, jonka avulla voidaan vaikuttaa päätöksentekoprosesseihin, päästä käsiksi teknologiaan tai kansainvälistyä (Linnamaa & Sotarauta 2000, 35–36).

Verkostojen esitetään usein maksimoivan markkinoiden ja hierarkioiden hyvät puolet ja minimoivan niiden heikkoudet. Näin ollen verkostoihin voi olla houkuttelevaa lähteä mukaan ikään kuin varmuuden vuoksi pohtimatta verkostosuhteen tarkoituksenmukaisuutta. Samalla sorrutaan oletukseen, että verkostot muuttaisivat automaattisesti toiminnan tehokkaaksi, lisäarvoa tuottavaksi ja ajan hengen mukaiseksi. (Linnamaa & Sotarauta 2000, 152–155.)

Verkostoa itsessään saatetaan pitää työn lopputuloksena sen sijaan, että se nähtäisiin välineenä toteuttaa varsinaista toimintaa ja saavuttaa konkreettisia hyötyjä (Linnamaa & Sotarauta 2000, 148; Torfing 2007, 2).

Verkostoitumiseen perustuva toimintamalli ei siis ole aina optimaalisin ratkaisu. Toisinaan tilanteeseen soveltuu paremmin lyhytkestoinen yhteistyörakenne tai hyvin löyhä yhteenliittymä, ja joskus työ tehokkaampaa toteuttaa yksin ilman yhteistyötä. (Järvensivu 2019, 50; Laasonen ym. 2020, 56.) Verkostoja on kritisoitu myös tehottomuudesta, päätöksenteon epämääräisyydestä ja vastuunjaon ongelmista (esim. Möttönen & Niemelä 2005, 92). Liikunnan ja urheilun toimialalla verkostotoimintaan on kuitenkin suhtauduttu myönteisesti (Lehtonen & Stenvall 2019, 4).

Verkostot, hierarkiat ja markkinat on mahdollista määritellä selvärajaisestikin tutkimusta kohdentaviksi ja rajaaviksi käsitteiksi. Todellisessa elämässä ne eivät kuitenkaan aina mukaile täydellisesti määritelmiä, vaan esiintyvät erilaisina sekamuotoina ja hybrideinä. (Järvensivu 2019, 47.) Verkoston toiminnasta voi eri ajanjaksoina muodostua esimerkiksi enemmän tai vähemmän hierarkkista (Ala-Poikela ym. 2015, 18; Haveri & Pehk 2008, 24). Vastaavasti nyky-yhteiskunnan hierarkkiset julkisyhteisöt muodostavat enenevässä määrin erilaisia verkostoja erilaisten kehittämistehtävien ympärille (Anttiroiko 2015, 89). Kyseiseen uuteen ohjauksen muotoon paneudutaan seuraavaksi.

4.3 Hallinnosta verkostohallintaan

Globalisaation aiheuttama keskinäisriippuvuus, informaatioteknologian kehittyminen ja yhteiskunnan monimutkaistuminen ovat asettaneet hierarkian, markkinoiden ja verkostojen suhteen uuteen valoon. On esitetty, että muutos viittaisi siirtymään organisaatioiden ajasta eräänlaiseen verkostojen aikaan. (Harmaja 2019, 11–12.) Verkostomaisen vallan voimistuminen on nimetty myös yhdeksi Sitran viidestä yhteiskunnallista muutosta kuvaavasta megatrendeistä (Sitra 2020).

Castells (2001, 500) puolestaan nimittää yhteiskunnan uutta sosiaalista järjestystä verkostoyhteiskunnaksi. Verkostoyhteiskunnassa verkostot muovaavat paitsi ajan ja paikan käsitystä, myös sosiaalisten ryhmien välisiä valtasuhteita: valta on hajautunut kansallisvaltioilta globaaleihin hyvinvoinnin, vallan ja informaation verkostoihin (Castells 2010, 424–425; Castells 2001, 500). Muutoksen yhteydessä julkisen sektorin suoraviivainen hallintojärjestelmä on pirstoutunut monimutkaisiksi verkostomaisiksi kokonaisuuksiksi, ja valtion hierarkkiset instituutiot ovat menettämässä asteittain merkitystään (Haveri & Pehk 2008, 15–16).

Tutkimuskentillä muutosta kuvataan käsitteellisenä siirtymänä byrokraattisesta ja kontrolliorientoituneesta hallintoinstituutiosta dynaamiseen ja kehittämisorientoituneeseen hallinta-ajatteluun (Anttiroiko & Haveri 2007, 169). Hallinta-ajattelun keskeinen lähtökohta on, ettei julkinen hallinto enää yksin pysty ohjaamaan monimutkaistuvaa yhteiskuntaa esimerkiksi suoran käskytyksen tai yksinkertaisten järjestelmien avulla. Sen sijaan yhteisten asioiden menestyksekkäs hallinta riippuu yhteistyöstä kolmannen sektorin, yritysten sekä kansalaisten kanssa. (Haveri & Pehk 2008, 15–16.) Näin julkinen hallinto pyrkii tehostamaan päätösten toimeenpanoa, palveluntarjontaa ja sidosryhmien osallistamista sekä kompensoimaan valtion hallinnan epäkohtia ja markkinoiden sääntelyn rajoitteita (Haveri & Pehk 2008, 9; Klijn & Koppenjan 2012; Hänninen 2015, 269–270; Sørensen & Torfing 2007, 2).

Uusi julkinen hallinta eroaakin perinteisestä julkisesta hallinnosta ratkaisevasti siinä, että se rakentuu käskysuhteiden sijaan etenkin yhteistyö-, verkosto- ja kumppanuussuhteiden varaan (Anttiroiko 2015, 78; Osborne 2006, 383). Toisin sanoen valtion hallintokapasiteetti on yhä riippuvaisempi viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan välisestä luottamuksesta, yhteyksistä ja yhteistyöstä (Hakari 2013, 35; Torfing 2007, 4; Osborne 2006, 383–384). Hallinta-ajattelua ei kuitenkaan tulisi samaistaa valtion vallan heikkenemiseksi tai instituution kyseenalaistamiseksi, vaan pikemminkin tavaksi havainnollistaa julkisyhteisöjen toimintatavan muutosta (Torfing 2007, 4; Anttiroiko & Haveri 2007, 169). Voisikin ajatella, että julkishallinnosta on muovautumassa eräänlainen koordinoiva, mutta yhä merkittävä avaintoimija verkottuvaan yhteiskuntaan (ks. Hakari 2013, 35; Anttiroiko & Haveri 2007, 177). Uuden hallinta-ajattelun merkityksestä ja laajuudesta on tosin tutkimuskentillä esitetty eriäviä näkemyksiä (esim. Hakari 2013, 65–68; Torfing 2007, 3; Osborne 2006, 381).

Tässä tutkimuksessa hallinnalla viitataan yhteiskunnan eri toimijoiden horisontaaliseen vuorovaikutukseen, jonka avulla pyritään ohjaamaan tiettyä politiikan alaa (ks. Torfing 2007, 3). Tarkastelussa tukeudutaan tulkintaan, joka painottaa verkostojen roolia hallinnassa. Näin ollen markkinoihin ja hierarkioihin perustuvat hallintajärjestelmät rajautuvat tämän tutkimuksen mielenkiinnon ulkopuolelle, ja eritoten luottamus ja neuvottelu näyttävät tärkeinä hallinnan käytännön keinoina. (Haveri & Pehk 2008, 17–18; vrt. Hakari 2013, 42–45.)

Vastaavasti hallinta-ajattelun mukaisia verkostojen koordinaatiopyrkimyksiä nimitetään verkostohallinnaksi (esim. Anttiroiko 2015; Klijn & Koppenjan 2012). Verkostohallinta on verkostojen avulla tapahtuvaa yksilöiden ja instituutioiden ohjausta, jonka perimmäinen pyrkimys on yhteiskunnallisen vakauden ja tasapainon edistäminen (Hänninen 2015, 270).

Verkostohallinnan toisistaan eroavat tutkimusperinteet korostavat erilaisia keinoja, joilla vakauteen ja tasapainoon voidaan pyrkiä. Verkostojen avulla voidaan muun muassa tavoitella edustuksellisen demokratian vahvistamista, täydentämistä tai korvaamista. Yhdysvaltalaiseen sosiologiaan ja politiikan tutkimukseen perustuvassa verkostohallinnassa yksilöiden nähdään muodostavan sosiaalisia ja poliittisia tavoitteita edistäviä yhteisöllisiä verkostoja, joiden avulla voidaan hallita sekä vahvistaa edustuksellisen demokratian toteutumista kansalaisyhteiskunnassa. (Hänninen 2015, 256–261.) Verkostohallinnan tutkimus on rantautunut myös Eurooppaan, jossa keski- ja pohjoiseurooppalaiset tutkijat ovat korostaneet verkostohallinnan mahdollisuuksia demokratian vahvistamisessa ja yhteiskunnan monimutkaistumisen synnyttämien ongelmien ratkaisussa (esim. Sørensen & Torfing 2007).

Verkostohallintaa on puolustettu muun muassa sen joustavuuteen, yhteisöllisyyteen, innovatiivisuuteen ja inklusiivisuuteen vedoten. Toisaalta hallintatapaa on arvosteltu kustannusten unohtamisesta, kuluttavuudesta, vastuunjaon ongelmista ja haasteista löytää päteviä toimijoita verkostoon. (esim. Haveri & Pehk 2008, 9, 24, 89; Klijn & Koppenjan 2012, 6; Torfing 2007, 13.) Haasteista huolimatta päätöksentekijät näkevät hallintaverkostot usein sopivina vastaamaan yhteiskunnan arvaamattomuuden ja monimutkaisuuden tuomiin haasteisiin (Sørensen & Torfing 2007, 5–6). Tutkijat tosin ovat ennustaneet hallintaverkostojen kehittyvän yhä useammin erilaisiksi hybrideiksi (Torfing, & Triantafillou 2014, 16–17).

4.4 Ulkoilujärjestöt verkottuvassa yhteiskunnassa

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa verkostojen avulla on kyetty havainnollistamaan siirtymää kiinteistä, yhtenäisistä ja selvärajaisista järjestelmistä kohti huokoisempia, keskenään risteäviä ja vuorovaikutteisia kenttiä (Eriksson 2015, 19–20). Tämän pääluvun käsitetarkastelun perusteella verkostoituminen näyttäytyy eräänä valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen vuorovaikutuksen, yhteistyön ja yhteisten tavoitteiden edistämisen muotona. Järjestöjen välisen yhteistyön ymmärretään perustuvan sosiaalisille verkostoille tyypillisesti luottamukseen ja vastavuoroisuuteen.

Ulkoilujärjestöjen toimintakentällä vaikuttaa kuitenkin myös verkostoiksi organisoituneita julkisen hallinnan muotoja. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöjen on havaittu kilpailevan intressien edustamisesta, rahoituksesta ja yhteiskunnallisesta vaikutusvallasta ennen kaikkea suhteessa julkiseen sektoriin (Lind 2020, 157). Mikäli järjestöt onnistuvat tuomaan näissä verkostoissa asiantuntijuutensa esille, voivat ne päästä osallisiksi hallintaohjelmien ja hallinnan kohteiden määrittelyyn. Verkostomaisella yhteistoiminnalla järjestöjen on mahdollista myös saavuttaa poliittisluonteista tukea ja hyötyä muiden toimijoiden resursseista (Konttinen 1999, 78). Esimerkiksi Ulkoilufoorumia voisi luonnehtia eräänlaiseksi hallintaverkostoksi, jossa pyritään luomaan yhteisiä käytäntöjä poliittisten ongelmien ratkaisemiseksi. Hallintaverkostoille ominaisesti Ulkoilufoorumin toiminta perustuu itsenäisten toimijoiden väliseen keskinäisriippuvuuteen, neuvotteluun ja luottamukseen.

Tässä pääluvussa ulkoilujärjestöjen valtakunnallinen yhteistyö on asemoitu osaksi yhteiskuntatieteellistä verkostotutkimusta. Verkostotoiminta edellyttää kuitenkin sektoreiden välisten raja-aitojen ylittämisen lisäksi myös näkymättömien ja estävien ajattelu- ja toimintamallien sivuuttamista (Linnamaa & Sotarauta 2000, 43–44). Seuraavaksi siirrytään kansalaisjärjestöjen ja verkostojen tarkastelusta yksityiskohtaisempiin esityksiin toimivan verkoston ominaisuuksista.

5 TOIMIVAN VERKOSTON ELEMENTIT

Edellisessä pääluvussa verkostoja lähestyttiin toimintaympäristön muutoksen näkökulmasta. Tässä pääluvussa tarkastelua kehitetään edelleen syventymällä verkostotutkimuksen yhteen osa-alueeseen, verkostojen yhteistyöprosessien toimivuuden tarkasteluun. (ks. Linnamaa 2004, 50.) Koska tarkastelun kohteena on kansalaisyhteiskunnan verkostot, viitataan verkostojen toimivuudella verkoston kykyyn toteuttaa sille asetettuja tavoitteita ja tuottaa jäsenilleen lisäarvoa (vrt. Harmaja 2019, 15).

Verkostotoiminnan onnistumiselle voidaan esittää lukuisia syitä, joista tässä yhteydessä pyritään erittelemään kansalaisyhteiskunnan verkostoille keskeisimmät. Näin pyritään mahdollistamaan verkoston toimivuuteen vaikuttavien tekijöiden operationalisointi Ulkoilufoorumin verkostotyön tutkimustarkoituksiin. Verkostomaisen työskentelyn onnistumiseen liitetään kirjallisuudessa yleisesti myös toiminnan kehittäminen ja verkoston vaikuttavuus (esim. Järvensivu 2019, 229), jotka jätetään tarkastelun ulkopuolelle.

5.1 Tuntemisen, sitoutumisen ja luottamuksen kehä

Järvensivu (2019) kiteyttää verkostojen toimivuuden kolmeen ydinelementtiin: tuntemiseen, sitoutumiseen ja luottamukseen. Tuntemisella tarkoitetaan paitsi verkoston jäsenten nimen ja ammattiaseman tietämistä, myös jäsenten osaamisen, resurssien, tarpeiden ja odotusten tuntemista. Sitoutuminen puolestaan ilmenee toimijan halukkuutena tehdä lupauksia ja pitää niistä kiinni sekä erinäisinä rakenteellisinä tekijöinä, kuten sopimuksina ja toimintatapoina. (Järvensivu 2019, 66–68, 99–103, 234.) Verkostoissa sitoutumista edistää erityisesti vastavuoroisuuden kokemus, tunne oikeudenmukaisuudesta, tasavertaisuutta edistävä päätöksenteko sekä verkoston jäsenten itseohjautuvuus (Harmaja 2019, 14–15, 33).

Luottamuksen keskeisin piirre puolestaan on uskomus hyvántahtoisuudesta – siitä, että muut toimivat verkoston jäsenten ja verkoston yhteisen edun mukaisesti. Lisäksi luottamusta on riskin ottaminen eli verkoston toimintaan osallistuminen ilman varmuutta osallistumisen seurauksista. Koska verkostotyössä riskiä ei aina voida poistaa esimerkiksi sopimusten avulla,

on toimijoiden usein riskistä huolimatta kyettävä luottamaan toisiinsa. (Järvensivu 2019, 81, 233.) Kehittämisverkostoissa luottamusta onkin kuvattu yhteistoiminnan mahdollistamaksi liimaksi, joka pitää yhteisöä koossa säännöksien sijaan (Suominen ym. 2007, 28). Luottamusta vahvistaa paitsi osaamisen, myös haavoittuvuuden näyttäminen sekä johdonmukaisuus, selkeät toimintamallit, säännöt ja viestintä (Järvensivu 2019, 89–95; Ala-Poikela ym. 2015, 30).

Tunteminen, sitoutuminen ja luottamus edistävät verkoston toimivuutta monellakin tapaa. Ne mahdollistavat tiedon, osaamisen ja ymmärryksen leviämisen verkoston sisällä, mutta innostavat uusia toimijoita mukaan myös verkoston ulkopuolelta (Järvensivu 2019, 107–109). Varsinkin luottamus edesauttaa innovaatioiden ja tiedon jakamista avoimesti ja tehokkaasti ja toimii edellytyksenä sujuvalle vuorovaikutukselle (Klijn & Koppenjan 2012, 7–8; Harmaja 2019, 21–22). Lisäksi tutustuminen verkoston jäseniin, alustava sitoutuminen toimintaan sekä luottamus toimivat edellytyksinä yhteisten tavoitteiden ja ratkaisujen löytymiselle (Järvensivu 2019, 109). Toisaalta yhteisiä tavoitteita sekä avointa vuorovaikutusta pidetään usein päinvastaisesti myös edellytyksenä luottamuksen muodostumiselle. Usein esimerkiksi verkostoja kehitettäessä katsotaan, että luottamus ja sitoutuminen syntyvät ensisijaisesti yhteisten, selkeiden ja saavutettavissa olevien tavoitteiden pohjalta (esim. Ala-Poikela ym. 2015, 27–31; Coleman 1988, 98–108). Järvensivu (2019, 62, 109) kuitenkin esittää, että verkostoja tarvitaan juuri silloin, kun yhteisten tavoitteiden muodostamisessa on vaikeuksia: haastavissa tilanteissa yhteiset tavoitteet eivät tällöin ole yhteistyön edellytys, vaan tulos.

Tunteminen, sitoutuminen ja luottamus vaikuttavat kukin erottamattomasti toisiinsa. Tutustumisen myötä verkoston jäsenet oppivat luottamaan toisiinsa ja verkoston toimintaan sitoutuminen vahvistuu. Sitoutuessaan toimintaan jäsenet jakavat tietoaan ja osaamistaan, mikä puolestaan vahvistaa verkoston jäsenten tuntemista. Vastaavasti luottamus edesauttaa tutustumista ja sitoutumista. (Järvensivu 2019, 61–62; Harmaja 2019, 21–22.) Parhaimmillaan toisten tunteminen, luottamus ja sitoutuminen muodostavat positiivisen, toisiaan vahvistavan kehän. Yhtä lailla jonkin osa-alueen heikkous vaikuttaa muihin ominaisuuksiin: esimerkiksi epätasainen sitoutuminen heikentää verkoston jäsenten luottamusta toisiinsa. Mikäli jokin ydinelementeistä puuttuu kokonaan, ei toimivalle yhteistyölle ole edellytyksiä. (Ala-Poikela ym. 2015, 30–31; Järvensivu 2019, 61–62.)

5.2 Verkoston tavoitteet ja avoimuus

Kuten edellä todettiin, on verkostotoiminnan onnistumisen lähtökohtana pidetty paitsi sitoutumista ja luottamusta, myös yhteisiä tavoitteita ja avointa vuorovaikutusta (Ala-Poikela ym. 2015, 8; Suominen ym. 2007, 66–67). Yritysverkostoja käsittelevässä kirjallisuudessa yhteinen strategiatyö on esitelty yhtenä tärkeimpänä verkoston toimivuuden edellytyksenä (esim. Hakanen ym. 2007, 5). Myös Järvensivu (2019, 234) nostaa luottamuksen, sitoutumisen ja tuntemisen rinnalle lähes yhtä tärkeiksi toimivan verkoston piirteiksi yhteiset tavoitteet sekä avoimuuden.

Ensinnäkin verkostoyhteistyön yhtenä keskeisenä edellytyksenä voidaan pitää selkeitä, saavutettavissa olevia ja verkostotoimijoiden odotusten kanssa linjassa olevia tavoitteita. Tavoitteet voivat olla erilaisia, mutta ne eivät saa olla ristiriidassa keskenään: niiden tulee olla toisiaan täydentäviä ja siten yhteensopivia. (Ala-Poikela ym. 2015, 18, 27–29; Hakanen ym. 2007, 30–33.) Mikäli käsitykset verkoston tavoitteesta tai luonteesta eriävät keskenään, voi yhteistoiminnan lisäarvo jäädä vaatimattomaksi (Linnamaa 2004, 91; ks. myös Klijn & Koppenjan 2012, 6). Aktiivisesti koordinoituissa verkostoissa yhteisten tavoitteiden määrittäminen onkin usein tietoinen prosessi, jonka eteen tehdään paljon työtä. Sen sijaan itseohjautuvissa verkostoissa yhteinen päämäärä muodostuu usein huomaamatta osallistujien keskinäisessä vuorovaikutuksessa. (Suominen ym. 2007, 3.)

Päämäärien lisäksi toimiva yhteistyö noudattaa yhteensopivia toimintatapoja, arvoja ja prosesseja, jotka huomioivat verkoston tarkoituksen (Laasonen ym. 2020, 56–57). Selkeillä ja systemaattisilla prosesseilla varmistetaan toiminnan tavoitteellisuus, ennustettavuus, tehokkuus ja luottamus (Harmaja 2019, 19–20). Verkoston käytännöt ja toimintatavat ovat kuitenkin toissijaisia seikkoja, jos toimijoilla on aito halu ja pyrkimys keskinäiseen yhteistyöhön (Laasonen ym. 2020, 85).

Yhdensuuntaisten tavoitteiden ohella keskeisenä verkoston toimivuuden edellytyksenä voidaan pitää avoimuutta. Avoimuudella viitataan vapaaseen pääsyyn verkostoon ja sen tietoihin, vapaaseen liittymiseen ja poistumiseen verkostosta sekä toiminnan suunnittelun avoimuuteen

(Järvensivu 2019, 232). Avoimuus mahdollistaa sujuvan tiedonkulun sekä syvällisen vuorovaikutuksen verkoston jäsenten välillä, mikä puolestaan on edellytys verkoston synergiaetujen saavuttamiselle (Harmaja 2019, 20–21). Toisaalta avoimuus voi tehdä verkostoista vaikeammin ohjattavia (Järvensivu 2019, 210). Järvensivu (2019, 209–214) kuitenkin suosittelee verkoston lähtökohdaksi avoimuutta. Näin vältetään verkoston toiminnan kääntyminen vain harvojen eduksi ja vahvistetaan verkoston oikeutusta toimia yhteiskunnassa.

5.3 Verkoston kokoonpano ja vastuunjako

Järvensivun (2019) lisäksi myös Linnamaa (2004) on esittänyt mallin verkostojen toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä. Mallissa ensinnäkin verkostotoimijoiden välisten yhteistoimintaprosessien laatu sekä verkoston rakenne vaikuttavat verkoston toimivuuteen. Yhteistoimintaprosessin laatu käsittää Järvensivunkin (2019) mallista tuttuja elementtejä: sitoutumisen, luottamuksen, päämäärien samansuuntaisuuden, halun jakaa informaatiota avoimesti sekä verkoston tuottaman lisäarvon kaikille sen toimintaan osallistuville. Linnamaan (2004) mallissa verkoston toimivuuteen vaikuttavat kuitenkin myös ihmisten, ryhmien ja organisaatioiden erilaiset valmiudet toimia verkostoissa. Hyvät verkostovalmiudet saaneet toimijat ovat innovatiivisia ja kykenevät nopeastikin sovittamaan erilaisia intressejä yhteen. Heillä on verkoston kannalta tärkeitä resursseja ja he suhtautuvat verkostojärjestäytymiseen avoimesti. (Linnamaa 2004, 82–89.) Eryityisesti organisaation ja verkoston rajapinnassa toimivien henkilöiden resurssit ja osaaminen ovat keskeisiä verkostosta saatavan lisäarvon kannalta (Suominen ym. 2007, 65). On nimittäin mahdollista, että verkostoissa toimivien henkilöiden taustaorganisaatiot sivuuttavat verkostotyön arvon, jolloin taustatuki verkostotyölle jää vähäiseksi (Järvensivu 2019, 49–50; Ala-Poikela ym. 2015, 48).

Verkostovalmiuksien sijaan Järvensivu (2019, 235) painottaa tarpeeksi kattavaa ja pysyvää määrää keskeisiä toimijoita. Tutkijan mukaan jäsenistön pysyvyys, mutta toisaalta myös vaihtuvuus on eräs verkostojen toimivuuden edellytys: jäsenistön pysyvyys vakiinnuttaa toimintamalleja ja luo vakautta, vaihtuvuus mahdollistaa uusiutumisen ja oppimisen. (Järvensivu 2019, 235.) Luottamuksen rakentaminen uusiin jäseniin ja heidän perehdyttämisenä verkoston toimintatapoihin on tosin toisinaan raskasta. Uudet jäsenet voivat

kuitenkin tuoda verkostotyöhön paitsi uutta virtaa, myös kokemusta ja osaamista. (Järvensivu 2019, 109–110; Suominen ym. 2007, 26.) Verkostoilla onkin taipumus vetää puoleensa jäseniä, joiden tavoitteet ja asiantuntemus sopivat verkostoon (Luomala 2003, 213–218).

Toimiva verkostotyö kiinnittyykin kirjallisuudessa myös verkoston jäsenten jonkinasteiseen samankaltaisuuteen. Ryhmän homogeenisuus kasvattaa luottamusta ja helpottaa verkostotyyppisten järjestelyiden ylläpitämistä (Hakanen ym. 2007, 30–33). Erilaiset arvot, uskomukset, taustaoletukset ja organisaatiokulttuurit voivat sen sijaan johtaa eriäviin tulkintoihin tai virhekäsityksiin, viedä aikaa ja heikentää työskentelyn ennustettavuutta (Harmaja 2019, 18–19). Verkoston jäsenet eivät saisi olla liian erilaisia, jotta yhteiset lähtökohdat verkostotyölle voidaan löytää (Ala-Poikela ym. 2015, 29).

Toisaalta ei ole kuitenkaan edes toivottavaa, että verkostojen toimintaan osallistuvien henkilöiden käsitykset tai odotukset olisivat täysin identtisiä keskenään (Suominen ym. 2007, 3–4). Yhtenä verkostojen paradoksina voidaan pitää tasapainottelua niiden samanlaisuuden ja erilaisuuden välillä: samanlaisuus helpottaa toimintaa, mutta erilaisuus mahdollistaa verkoston oppimisen ja tuottaa synergiaetuja (Hakanen ym. 2007, 29; Ala-Poikela ym. 2015, 29).

Verkoston kokoonpanon rinnalla Järvensivu (2019) korostaa verkoston koordinoinnin, vastuun ja vallanjaon sekä päätöksenteon merkitystä. Liika koordinointi heikentää verkoston joustavuutta ja oppimiskykyä. Toisinaan taas johtamisvastuu ei ole yksiselitteisesti kenelläkään, vaan verkostossa luotetaan jokaisen jäsenen panokseen yhteistyön edistämässä. Tällainen jaettu johtajuus on usein tasapuolista, mutta sen vaarana on tehottomuus. Vähäinen vastuunotto ja puutteet verkoston koordinaatiossa voivat olla merkki vääränlaisesta johtamistavasta, puuttuvista resursseista tai esimerkiksi siitä, ettei verkostoa tunneta riittävästi, jolloin potentiaaliset toimijat eivät löydä sitä. (Järvensivu 2019, 116–224, 236–238.)

Erityisesti verkoston johtajan ominaisuudet vaikuttavat verkoston toimivuuteen, ja kirjallisuudessa ne esitetään usein yhtenä verkostojen toimivuuden menestystekijänä (esim. Hakanen ym. 2007, 33; Linnamaa 2004, 85–89; Laasonen ym. 2020, 58). Johtaja voikin lisätä verkoston uskottavuutta ja tehokkuutta (Järvensivu 2019, 116–117) tai jopa luoda verkostolle

vaikuttavuutta lisäävän brändin (Laasonen ym. 2020, 60). Toisaalta jos verkoston toiminta henkilöityy liikaa yhteen tahoon, on vaarana, että muut jäävät sivustaseuraajiksi ja verkoston toiminnasta tulee haavoittuvaista. Täten verkostoissa johtamisvastuun siirtäminen yksittäisten henkilöiden tehtäväksi ei ole aina paras ratkaisu. (Laasonen ym. 2020, 58; Järvensivu 2019, 116–117.)

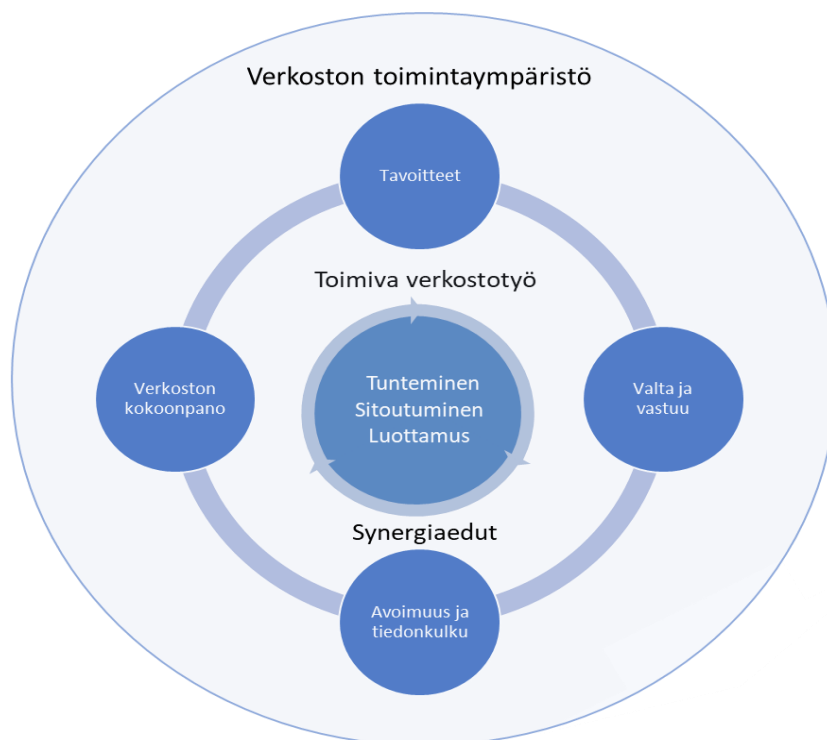
5.4 Toimintaympäristön merkitys

Yhteenvedona voidaan todeta, että verkostotyön onnistumisen edellytyksiä ovat verkoston jäsenten keskinäinen luottamus, sitoutuminen ja tunteminen sekä yhdensuuntaiset tavoitteet ja tiedonkulun avoimuus. Lisäksi verkoston tarkoituksenmukainen kokoonpano ja riittävät verkostovalmiudet sekä selkeä vastuunjako ja koordinaatio vaikuttavat verkoston toimivuuteen. Toimiessaan verkosto tuottaa jokaiselle jäsenelleen synergiaetuja, lisäarvoa ja vastavuoroisuuden kokemuksen.

Yksikään verkosto ei kuitenkaan toimi ympäröivästä yhteiskunnasta irrallisena kokonaisuutena. Verkostojen toimintaympäristö kykenee sekä tukemaan että tukahduttamaan verkoston toimintaa merkittävästi (Järvensivu 2019, 168). Toisinaan esimerkiksi lainsäädäntö tai keskittynyt hallinto rajoittavat verkostojen menestyksellistä toimintaa (Ala-Poikela ym. 2015, 31; Linnamaa & Sotarauta 2000, 144–146). Myös merkittävästi toisistaan eroavat verkoston jäsenten resurssit aiheuttavat haasteita vastavuoroisuuden tunteen ylläpitämisessä (Suominen ym. 2007, 34). Taustaorganisaatioiden resurssien tunnistaminen, luominen ja riittävä hyödyntäminen sen sijaan tukevat toimivaa verkostotyötä ja vaikuttavat verkoston tuottamaan lisäarvoon (Linnamaa 2004, 89–90; Järvensivu 2019, 234).

Linnamaa (2004, 87–92) nimeää instituutioiden tuen, resurssien riittävyyden ja päämäärien samansuuntaisuuden menestyksekkään verkostotoiminnan puitteiksi. Lopuksi hän nostaa esiin verkoston toiminta-aikana vallitsevan yhteiskunnallisen keskustelun ja yleisen asenneilmapiirin merkityksen. Ajan henki kertoo siitä, mitä pidetään yhteiskunnassa tärkeänä ja se vaikuttaa väistämättä instituutioiden organisoitumiseen, käytössä oleviin resursseihin, verkostojen tavoitteisiin, luonteeseen, muotoon ja johtajuuteen sekä täten välillisesti myös

verkoston toimivuuteen. (Linnamaa 2004, 87–92.) Näin ollen ilmapiirin ollessa suotuisa verkostossa käsiteltäville teemoille, on verkoston helpompi toimia. Toimivan verkostotyön elementit on tiivistetty seuraavaan kuvioon 1.

KUVIO 1. Malli toimivasta verkostotyöstä (tiedot Järvensivu 2019; Linnamaa & Sotarauta 2000).

Kuvio 1 on teoreettinen ideaalimalli toimivasta verkostotyöstä. Todellisuudessa toimivan verkoston ominaisuuksien yksiselitteinen nimeäminen on haastavaa. Esimerkiksi verkoston jäsenten samanlaisuuden ja erilaisuuden tai työnjaon ja yhteistyön välillä luoviminen voi osoittautua verkostoissa haasteelliseksi. On myös hyvä huomioida, että näkemys yksittäisen verkoston toiminnan onnistumisesta on usein tulkitsijasta riippuvainen (Ala-Poikela ym. 2015, 18). Tästä huolimatta mallin avulla voidaan operationalisoida toimivan verkoston periaatteet sekä havainnollistaa tekijöiden vaikutusta toinen toisiinsa resurssien, instituutioiden ja ajan hengen puitteissa. Seuraavassa teoriaosuuden päättävässä, kokoavassa pääluvussa verkostojen toimivuuden malli sijoitetaan laajempaan yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksen viitekehykseen.

6 KOHTI LIIKKEIDEN JA VERKOSTOJEN EMPIIRISTÄ TUTKIMUSTA

Tämän tutkimuksen käsitteistö ja teoreettinen viitekehys kiinnittyvät kolmella tasolla tutkittavaan ilmiöön (kuvio 2). Ensinnäkin tutkimuksen ylätasoinen teorianäkökulma ja tutkimuskohde yleisesti määrittelevänä käsitteenä käytetään kansalaisjärjestöjen muodostamia verkostoja. Tässä tutkimuksessa verkostoja tarkastellaan organisaatioiden rajat ylittävänä vastavuoroisuuteen ja luottamukseen perustuvina yhteistyösuhteina, jotka toimiessaan tuottavat hyötyä jokaiselle verkoston osapuolelle. Tutkimuksen kohteena ovat valtakunnalliset ulkoilujärjestöt, joten tarkastelussa sivuutetaan järjestöjen yhteydet harrastajiin, seuroihin ja aluejärjestöihin. Sen sijaan verkoston käsite konkretisoituu Ulkoilufoorumin tarkasteluun. Koska Ulkoilufoorumi pyrkii toimimaan tiiviissä yhteydessä valtion hallinta- ja ohjausjärjestelmään, on verkostoa perusteltua tarkastella ennen kaikkea hallinnan keinona ja hallintaverkostoina. Näin pyritään selventämään ja tarkentamaan Ulkoilufoorumin hallintaprosessin kuvausta.

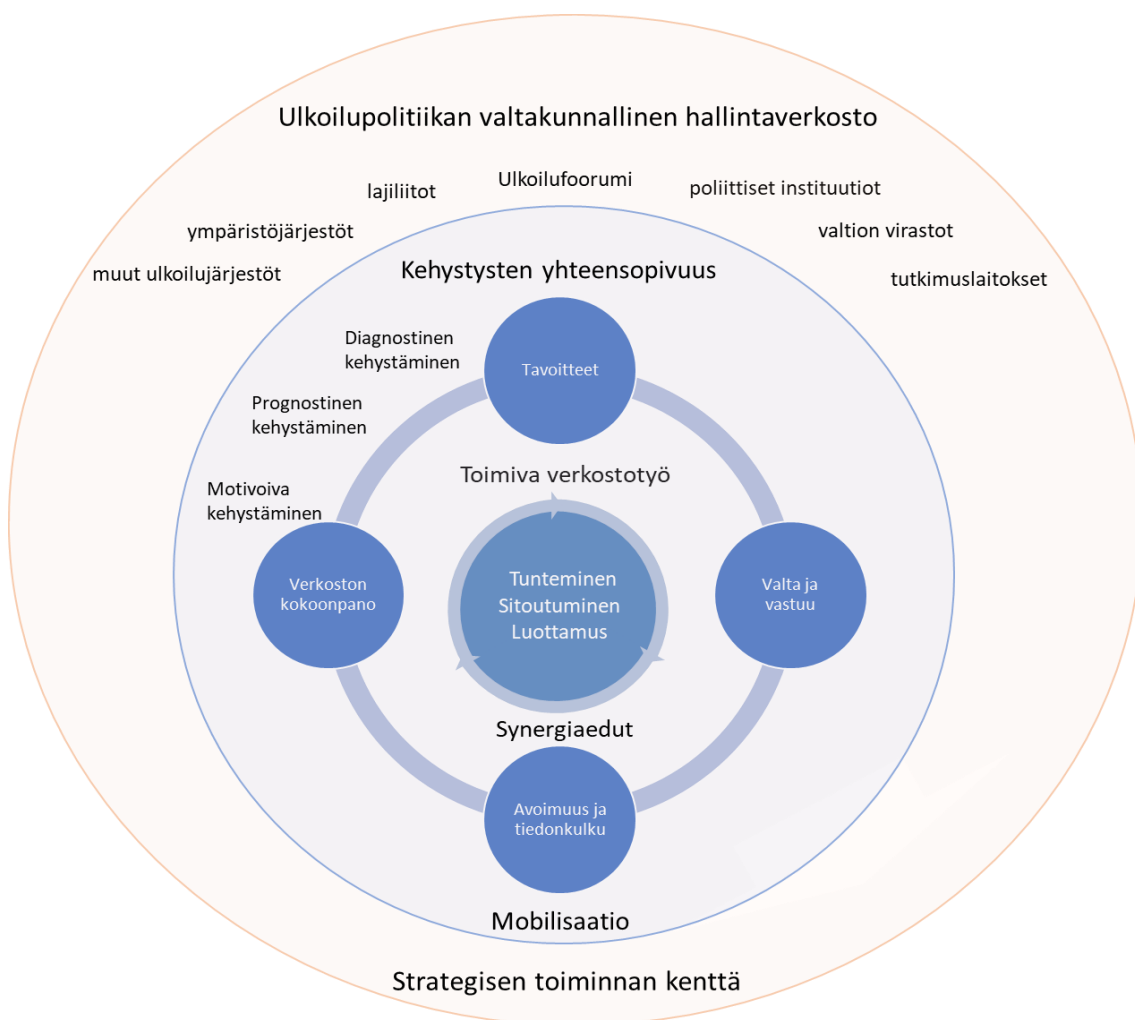
Hallintaverkoston käsitteparina toimii Fligsteinin ja McAdamin (2012) kuvaus strategisen toiminnan kentistä. Kentän käsitteen avulla havainnollistetaan Ulkoilufoorumin, ulkoilujärjestöjen ja ulkoilujärjestöjen edustajien välillä vallitsevia jännitteitä, resursseja ja raja-aitoja sekä toimijoiden välisiä suhteita. Tutkimuksessa strategisen toiminnan kenttien suhteet käsitteellistetään verkostoiksi. Vastaavasti ulkoilun valtakunnallisen hallintaverkoston toimijat muodostavat erään strategisen toiminnan kentän. Edelleen toimijakenttä koostuu keskenään lomittaisista ja sisäkkäisistä ulkoilujärjestöjen kentistä, kuten Ulkoilufoorumista sekä valtiollisista kentistä.

Toiseksi tutkimusaineiston tulkitsemista ja käsitteellistämistä kohdentaa teoria yhteiskunnallisten liikkeiden kehystämisen prosessista. Tässä tutkimuksessa kehystämisen käsitteen avulla jäsennetään ulkoilujärjestöjen edustajien näkemyksiä yhteistyöstä ja Ulkoilufoorumista. Lisäksi tarkastellaan, onko erilaisia järjestöjä edustavien tutkittavien kehystyksissä havaittavissa merkittäviä eroavaisuuksia. Tarkoituksena on ymmärtää paitsi ulkoilujärjestöjen kentällä vallitsevia ajattelumalleja, myös mahdollisia verkoston toimivuuden esteitä ja raja-aitoja. Olennaista on siis tarkastella verkoston toimijoiden keskinäisen

ymmärryksen syntymistä ja sitä, miten verkoston toimintaa kehystetään (Snow & Benford 1998, 213).

Kolmanneksi tutkimustieto verkostotyön toimivuudesta mahdollistaa sellaisten mallinnusten muodostamisen, joita voidaan tarkastella muun muassa faktorianalyysin keinoin. Tässä tutkimuksessa faktorianalyysin tehtävänä on tuottaa malli Ulkoilufoorumin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä ja niiden tilasta. Mallin muodostamisessa tukeudutaan aikaisempiin tutkimushavaintoihin erilaisista verkostotyön toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä. Kuvio 2 havainnollistaa verkoston toimintaa kehystämisen prosessin ja yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen viitekehyksessä.

KUVIO 2. Ulkoilujärjestöjen verkostotoiminta yhteiskunnallisten liikkeiden kehystämistehtävien ja yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen viitekehyksessä.

Vaikka hallintaverkoston, yhteiskunnallisten liikkeiden ja verkostotyön käsitteistöt lähestyvät tutkimusongelmaa eri näkökulmista, ne liittyvät tiiviisti toisiinsa kuvion 2 mukaisesti. Luottamuksen, tuntemisen ja sitoutumisen taustalla ovat verkoston jäsenten kokemukset, odotukset ja tulkinnat sekä yhteinen tiedonrakentamis- ja työskentelyprosessi. Näin ollen ulkoilutoimijoiden kehystysten yhteensopivuus helpottaa myös keskinäistä verkostotyötä, yhteistoimintaa ja synergiaetujen saavuttamista. Vastaavasti verkostot ovat keskeinen vuorovaikutuksen kanava, jossa voidaan vahvistaa ulkoilujärjestöjen yhteisiä tulkintakehyksiä ja luoda perusta laajemmalle mobilisaatiolle. Ilman verkostoja yhteensopivia kehystyksiä olisikin hankala muodostaa. Verkostotyön ja mobilisaation taustalla vaikuttavat toimintaympäristön hallintajärjestelmät sekä niiden kanssa osin päällekkäiset ja limittäiset kentät. Yhdessä kaikki kolme tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen tasoa luovat perustan tutkimuskysymysten esittämiselle ja tutkimuksen toteutukselle.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Käytännön tarve tutkimukselle syntyi keväällä 2020, kun Suomen Latu esitti toiveensa ulkoilujärjestöjen yhteistyömuotojen tutkimisesta. Poikkeusaikana ulkoilu ja ulkoilujärjestöjen toiminta näyttäytyi erittäin ajankohtaisena sekä yhteiskunnallisesti merkittävänä tutkimuskohteena. Kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen runsaudesta huolimatta järjestöjen yhteistoimintaa erityisesti ulkoilun kontekstissa ei ole juuri tutkittu. Lisäksi vaikka verkostomainen toiminta on yleistynyt yhteiskunnassa, on liikuntaan ja urheiluun liittyvissä tutkimuksissa verkostojen näkökulma korostunut Suomessa ainoastaan yksittäistapauksissa (Lehtonen 2017, 10). Kansalaisyhteiskunnan verkostojen tutkimus näyttäisi ylipäätään jääneen yritysten ja julkishallinnon verkostojen tutkimisen varjoon (ks. Möttönen & Niemelä 2005, 91). Tarve kansalaisyhteiskunnan verkostotoimintaa koskevalle tutkimukselle oli näin ollen olemassa – myös liikunnan yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kentillä. Tutkimus päädyttiin toteuttamaan Suomen Ladun ja Jyväskylän yliopiston yhteistyössä.

Tämä pääluku keskittyy tutkimuksen toteutuksen kuvaamiseen: ensimmäiseksi esitellään tutkimuskysymykset, tutkimuksen lähtökohdat sekä ennen kvantitatiivisen aineiston keräämistä toteutettu taustatyö. Tämän jälkeen selvennetään tutkimuksen tutkimusaineiston keräämisprosessi sekä kuvataan aineiston analyysi. Viimeinen luku keskittyy tutkimuksen eettisten ratkaisujen pohdintaan.

7.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen keskinäiseen yhteistoimintaan kohdistuvia näkemyksiä. Tutkimustehtävään pyritään vastaamaan selvittämällä ulkoilujärjestöjen yhteistyön kehystyksiä. Toisin sanoen tutkimuksessa selvitetään järjestöjen edustajien yhteisiin haasteisiin, toimintatapoihin ja toimijoihin liittyviä näkemyksiä sekä niiden mahdollisia eroavaisuuksia. Lähemmin huomio kiinnitetään näkemyksiin yhteistyöverkosto Ulkoilufoorumin toiminnasta ja toimivuudesta.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää ulkoilujärjestöjen välisen yhteistyön ja yhteisen verkostotoiminnan kehittämistyössä. Lisäksi tutkimuksen tuottaman tiedon pohjalta voidaan arvioida Ulkoilufoorumin potentiaalia toimia valtakunnallista ulkoiluliikettä mobilisoivana verkostona. Laajemmin tutkimus on yksi yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen tuottama kuvaus kolmannen sektorin verkosto- ja yhteistoiminnasta uudessa kansalaisyhteiskunnassa.

Tutkimustehtävä kiteytyy kahteen tutkimuskysymykseen, jotka ovat seuraavat:

1. Miten ulkoilujärjestöjen edustajat kehystävät valtakunnallista yhteistoimintaansa?
  - a) Mitä yhdessä ratkaistavia haasteita korostetaan? (diagnostinen)
  - b) Mitä yhdessä toteutettavia toimia ja aiheita painotetaan? (prognostinen)
  - c) Mitkä järjestötahot nostetaan yhteistyön keskiöön? (motivoiva)
  - d) Onko kehystäminen yhteensopivaa erilaisia ulkoilujärjestöjä edustavien toimijoiden kesken?
2. Millaisia näkemyksiä Ulkoilufoorumin verkostotyöhön kohdistuu?

Ensimmäisen tutkimustehtävän tarkoituksena on selvittää ulkoilujärjestöjen edustajien tapoja kehystää valtakunnallista yhteistoimintaansa. Ensinnäkin selvitetään yhteistoiminnan diagnostista kehystämistä eli tutkittavien näkemyksiä niistä yhteiskunnallisista epäkohdista, jotka koskettavat ulkoilun yhteistä järjestötoimintaa. Toiseksi selvitetään yhteistoiminnan prognostista kehystämistä eli näkemyksiä niistä toimista, joita ulkoilujärjestöt ovat yhdessä toteuttaneet tai soisivat jatkossa toteutettavan. Kolmanneksi selvitetään, mitkä ulkoilujärjestöt näyttäytyvät yhteistyön avaintoimijoina. Tarkoituksena on tarkastella, millaisia joukkoja liikkeen ympärille on saatu koottua eli millainen on yhteistoiminnan motivoiva kehys.

Tässä tutkimuksessa kehystysten yhteensopivuutta vertaillaan Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneiden henkilöiden ja muiden ulkoilujärjestöjen edustajien kesken. Aikaisempi liikunnan yhteiskuntatieteellinen tutkimus (esim. Tattinen 2020, 94) on antanut viitteitä siitä, että verkoston aktiivitoimijat voisivat muodostaa hyvin samankaltaisesti ajattelevan joukon. Toisaalta osa ulkoiluyhteistyötä ovat ympäristökysymykset, joihin liittyy paljon kaavoituksen ja maankäytön yhteydessä paljastuvia intressiristiriitoja (Haila ym. 2015, 148–149).

Tutkimuksessa vertaillaankin myös ympäristöjärjestöjä, harrastamiseen keskittyviä järjestöjä ja retkeilyjärjestöjä edustavia tutkittavia. Nollahypoteesina H0 esitetään, ettei ryhmien kehysten välillä ole eroa. Vaihtoehtoisena hypoteesina H1 esitetään, että vertailtavien ryhmien näkemykset eroavat toisistaan.

Toisena tutkimustehtävänä on kartoittaa Ulkoilufoorumien jäsenten näkemyksiä sen toimivuudesta edellä esitetyssä verkostotyön menestyksellisen toiminnan viitekehyksessä. Tutkimuskysymys on luonteeltaan kartoittava, sillä aikaisempaa, erityisesti Ulkoilufoorumien toimintaan keskittyntä tutkimusta ei ole. Yleisesti verkostojen toimivuudesta on kuitenkin tehty runsaasti tutkimusta (esim. Lehtonen & Stenvall 2019; Ala-Poikela ym. 2015). Liikunnan ja urheilun verkostotoiminnassa on esiintynyt viitteitä vahvasta henkilösidonnoisuudesta (Lehtonen & Stenvall 2019, 5), resurssien ja agendan puutteesta, toimijoiden passiivisuudesta sekä toiminnan epäsäännöllisyydestä (Tattinen 2020, 82–86). Taustatyönä suoritettujen asiantuntijahaastattelut ennakoivat, että Ulkoilufoorumissa korostuvat näkemykset yhtäältä verkostossa vallitsevasta luottamuksesta, toisaalta epätasaisesta vastuunjaosta ja riittämättömistä resursseista.

7.2 Tutkimusstrategia

Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostavat kuvion 2 mukaisesti yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen käsitteistö sekä teoria strategisesta toiminnan kentästä ja yhteiskunnallisten liikkeiden kehystämistehtävistä. Taustaoletuksen tasolla tutkimukseen on vaikuttanut verkostotutkimukselle tyypilliset resurssiriippuvuuden (RTD) ja organisaatioiden välisten suhteiden (IOR) tutkimusnäkökulmat (Järvensivu 2019, 21–26).

Tutkimuksen filosofinen viitekehys muodostuu ontologisista ja epistemologisista taustasitoumuksista. Ne ohjaavat käsitystä tutkimuskohteesta ja siitä, millä metodeilla sitä kyetään parhaiten lähestymään. (Hirsjärvi ym. 2016, 129–131.) Tätä tutkimusprosessia suuntaa kriittiselle realismille ominainen tieteenfilosofinen ajattelu. Kriittinen realismi korostaa kerrosmaisesta ontologian merkitystä ihmisten, sosiaalisten organisaatioiden ja yhteiskunnan toiminnan selittämisessä. Ulkoilujärjestöjen yhteistyöverkostoja lähestytään monitasoisina

todellisuuden kokonaisuuksina, jotka ovat olemassa osin tutkittavista riippumatta. Jokainen tutkittava, mutta myös tutkija tekee ilmiötä näkyväksi toiminnallaan ja ratkaisullaan. Näin todellisuudesta muodostettua kuvaa on mahdollista tarkentaa tutkimuksen keinoin. (Kuusela 2006, 10–11.)

7.2.1 Menetelmävalinnat

Realistinen ontologia ohjaa käsitystä tutkimuskohteesta ja tutkimusotetta kvantitatiivisen tutkimuksen piiriin (ks. Hirsjärvi ym. 2016, 139; Metsämuuronen 2011, 220). Tässä tutkimuksessa tarkastelu kohdistuu näkemyksiin Ulkoilufoorumin ja ulkoilujärjestöjen yhteistyön nykytilasta. Lisäksi tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, mitkä taustamuuttajat selittävät järjestöedustajien välisiä näkemuseroja tutkimuskysymyksissä.

Tutkimusasetelma on tyypillinen määrälliselle tutkimukselle, jossa pyritään selittämään ja kuvailemaan tutkimuskohdetta sekä sen nykytilaa ja tavoittelemaan eksaktia tietoa (Hirsjärvi 2016, 138–139). Edelleen kvantitatiiviset analyysimenetelmät paljastavat asioiden väliset erot, riippuvuuden ja niiden esiintymistiheyden (Nummenmaa ym. 2019, 16). Niiden avulla on myös aiemmin mallinnettu verkostojen toimivuutta työelämän verkostojen tutkimuksessa (esim. Järvensivu ym. 2014). Edellä esitettyjen tekijöiden vuoksi tämä tutkimus päädyttiin toteuttamaan määrällisin tutkimusmenetelmin ja näin saatua numerotietoa analysoimaan tilastollisin menetelmin.

Määrällisen tutkimusasetelman valinta ei kuitenkaan poissulje laadullisten tutkimuskäytäntöjen liittämistä tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73). Tässä tutkimuksessa on asiantuntijahaastatteluiden sekä kyselyn sanallisten vastausten analyysin kohdalla hyödynnetty laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Laadullisen ja määrällisen tutkimusmenetelmän yhdistäminen näyttäytyykin tarkoituksenmukaisena esimerkiksi silloin, kun se luo parempaa ymmärrystä tutkimusongelmista tai paikkaa toisen lähestymistavan heikkouksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78).

Tutkimusta voidaan luonnehtia empiiriseksi poikkileikkauksena toteutetuksi tutkimukseksi, jossa aineisto kerätään eri tutkittavilta tietynä ajanhetkenä. Kerätyn aineiston avulla voidaan kuvata ilmiön esiintyvyyttä, eri puolia ja nykytilaa sekä tarkastella siihen liittyvien muuttujien keskinäisiä korrelaatioita. (Vastamäki & Valli 2018, 129–130; Nummenmaa ym. 2019, 16–17.) Tässä tutkimuksessa empiirinen poikkileikkaustutkimus mahdollisti useiden ulkoilujärjestöjen edustajien tuoreiden näkemysten tarkastelun ja vertailun.

Yleisimmin poikkileikkaustutkimuksen aineisto kerätään valmiiksi jäsennellyillä lomakkeilla eli tutkimus toteutetaan survey-tutkimuksena (Nummenmaa ym. 2019, 16–17). Myös tämä tutkimus päädyttiin toteuttamaan kyselytutkimuksena monien sitä puoltavien seikkojen johdosta. Ensinnäkin kyselylomakkeen avulla on mahdollista kerätä laaja tutkimusaineisto nopeasti ja tehokkaasti, mikä säästää niin tutkittavien kuin tutkijankin aikaa (Hirsjärvi ym. 2016, 195; vrt. Valli 2015, 45). Tässä yhteydessä kyselymuotoinen tutkimus siis mahdollisti kokonaistutkimuksen ja ilmiön tarkastelun myös muiden kuin Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen näkökulmasta. Toiseksi kyselylomakkeen asenneskaalat taipuvat ihmisten ajattelun, tunteiden, kokemusten ja uskomusten selvittämiseen (Hirsjärvi ym. 2016, 185) sekä ilmiön nykytilan kartoittamiseen. Toisin sanoen kyselylomake tarjosi mahdollisuuden saada tietoa niistä merkityksistä, joita ulkoilujärjestöjen edustajat yhteistyölle antavat. Edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi kyselytutkimuksen eduksi luetaan se, ettei tutkija läsnäolollaan vaikuta vastauksiin. Toisin kuin haastattelussa, kaikki kysymykset esitetään jokaiselle tutkittavalle samassa muodossa ja niihin voi vastata tutkittavalle itselleen sopivana ajankohtana, mikä puolsi myös tässä tutkimuksessa kyselymuotoiseen aineistonkeruuseen päätymistä. (Valli 2015, 44–45.)

Kyselytutkimuksen haittapuolina on sen teoreettinen vaatimattomuus, aineiston pinnallisuus ja hyvän lomakkeen laatimisprosessin työläys. Lisäksi vastaajien huolellisuudesta, rehellisyydestä, asenteesta, perehtyneisyydestä tai kysymysten ymmärtämisestä ei ole varmuutta. (Hirsjärvi ym. 2016, 195.) Puhelimitse kerättyjä kyselyvastauksia lukuun ottamatta tutkittavien huolellisuudesta tai asenteesta ei tässäkään tutkimuksessa ole takuuta. Kyselytutkimuksessa väärinkäsitysten mahdollisuus onkin suuri ja vastausten tarkkuus kyseenlainen, eikä lisähavaintoja ole mahdollista tehdä (Heikkilä 2014, 18). Ei ole myöskään tavatonta, että suuri kato heikentää kyselytutkimusten luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2016, 195).

Kyselytutkimus toteutettiin sähköpostin välityksellä jaettuna internet-kyselynä Webropol-järjestelmään luodun kyselylomakkeen avulla. Nopeuden, taloudellisuuden ja maantieteellisen riippumattomuuden lisäksi internet-kyselyjen etu on ennen kaikkea se, että aineiston syötön lyöntivirheet ja yksittäisten kysymysten puutteelliset vastaukset jäävät kokonaan pois. Lisäksi voidaan varmistaa, että yksi henkilö vastaa kyselyyn vain kerran ja toisaalta muistuttaa uudestaan vain niitä tutkittavia, jotka ovat jättäneet vastaamatta kyselyyn. (Valli & Perkkilä 2018, 117–121.) Tässä tutkimuksessa internet-kysely mahdollisti muistutusviestien kohdentamisen, kyselylomakkeiden oikeaoppisen täytön sekä kyselyvastausten vaivattoman syöttämisen SPSS-tilastointijärjestelmään. Myös mahdollisuus panostaa kyselylomakkeen visuaalisuuteen ja vastaamisen miellyttävyyteen puolsivat ratkaisua (ks. Valli 2015, 47).

Toisaalta pakollisten vastausvaihtoehtojen takia vastaaja saattaa myös turhautua, eikä lomakkeen vakioitu rakenne aina vastaa tutkittavan omaa käsitystä aiheesta (Valli 2018a, 102; Valli & Perkkilä 2018, 121–122). Tutkimuksen onnistuminen riippuukin paljon kyselyn teknisestä toteutuksesta. Lisäksi sähköisessä muodossa olevien kyselylomakkeiden kohdentaminen pelkästään halutulle kohdejoukolle on toisinaan haastavaa. (Heikkilä 2014, 17.)

7.2.2 Kohdejoukko ja otanta

Tässä tutkimuksessa näkemyksiä ulkoilujärjestöjen yhteistyöstä pyrittiin selvittämään ensinnäkin kaikilta niiltä 22 henkilöltä, jotka kuuluivat Ulkoilufoorumin viralliseen yhteystietolistaan. Tutkimuksen mielenkiinto kohdistui samalla painoarvolla jokaiseen havaintoyksikköön eli koko Ulkoilufoorumin yhteyshenkilöiden joukkoon. Täten tutkimusta voisi luonnehtia Ulkoilufoorumin jäsenten osalta kokonaistutkimukseksi. (Nummenmaa ym. 2019, 25–27; Metsämuuronen 2011, 61.) Kokonaistutkimus soveltuukin hyvin pieniin, alle sadan otantayksiköiden populaatioihin, jonka myös Ulkoilufoorumin jäsenet muodostivat (Nummenmaa ym. 2019, 25–27; ks. myös Heikkilä 2014, 31, 42).

Toiseksi näkemyksiä yhteistyöstä haluttiin selvittää laajemmin myös Ulkoilufoorumiin kuulumattomien ulkoiluharrastamisen järjestöjen edustajien keskuudessa. Tutkimuksen kohdejoukon laajentaminen yleisesti valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen edustajiin oli

kuitenkin kaikkea muuta kuin ongelmatonta. Toisin kuin Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneista henkilöistä, ei muista ulkoilujärjestöjen edustajista ollut saatavilla yksiselitteistä rekisteriä tai luetteloa. Perusjoukkoa rajattiin hyväksymällä tutkittavien taustaorganisaatioiksi ne suomalaiset ulkoilujärjestöt, joiden pohjoismaiset vastineet kuuluivat vähintään kahteen ulkoilun kattojärjestöön Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Näin saatiin rajattua tutkimukseen kohteena olleet järjestöt.

Ulkoilujärjestöissä kysely kohdistettiin Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneille henkilöille, järjestöjen toiminnanjohtajille sekä harkinnanvaraisesti myös järjestösuhteiden asiantuntijoille tai vastaavanlaisia työtehtäviä omaaville henkilöille. Näin ollen kyselytutkimuksen kohdejoukoksi määrittyi etukäteen rajattu, 48 asiantuntijan joukko.

Tutkimuksen kohdejoukon rajaaminen on siinä mielessä ongelmallinen, ettei kaikilla pohjoismaisissa verkostoissa mukana olevilla ulkoilujärjestöillä ole yhtenevää tai yhtä merkittävässä asemassa olevaa suomalaista vastinetta. Tästä syystä muutama perusjoukon tutkittavista edusti järjestöjä, jotka eivät juurikaan osallistuneet suomalaiseen ulkoilujärjestöjen yhteistyöhön. Vastaavasti voidaan pohtia, jättikö perusjoukon määrittely sen ulkopuolelle potentiaalisia ulkoilujärjestöjen edustajia. Esimerkiksi Suomen SUP-liiton tai Triathlonliiton edustajat olisivat voineet tuoda tutkimukseen uusia, erilaisia näkemyksiä ulkoilujärjestöjen tilasta ja suunnasta. Koska vastaavat järjestöt eivät kuitenkaan olleet Suomessa tai muissa pohjoismaissa ulkoilun järjestöverkostoissa mukana, jätettiin näitä taustaorganisaatioita edustavat tutkittavat perusjoukon ulkopuolelle.

Siihen, että koko ulkoilujärjestöjen toimijakenttä olisi kyetty tässä tutkimuksessa kartoittamaan perusteellisesti, on siis syytä suhtautua varauksella. Ulkoilufoorumin toiminnan ulkopuolisten järjestöjen ja henkilöiden valikoitumista tähän tutkimukseen kuvanneekin hyvin harkinnanvaraisen otannon käsite.

7.3 Taustatyö

Ennen varsinaista tutkimuskysymyksiin liittyvää aineistonkeruuta ymmärrystä tutkimuskohteen todellisuudesta pyrittiin lisäämään paitsi lähdekirjallisuuteen tutustumalla, myös kahdella täydentävällä tavalla. Ensinnäkin taustatyöhön sisältyi Ulkoilufoorumin kokousmuistioihin (n=22), valmistelutoimikunnan esityslistoihin (n=10) sekä muuhun vuosina 2014–2019 saatavilla olevaan kokousmateriaaliin (n=22) tutustuminen. Tutkimuskäyttöön saatiin myös Ulkoilufoorumin perustavan kokouksen muistio vuodelta 2004 sekä Ulkoilufoorumin kevätkokouksessa vuonna 2009 hyväksytyt toimintaperiaatteet.

Toiseksi kvantitatiivista aineistonkeruuta pohjustettiin Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneiden asiantuntijoiden haastatteluilla. Hirsjärven ym. (2016, 136) mukaan kvantitatiivista tutkimusta voidaan täydentää käyttämällä laadullista tutkimusta sen esikokeena. Näin pyritään varmistamaan, että mitattavat asiat ovat tarkoituksenmukaisia niin tutkimuskysymysten kuin tutkittavienkin näkökulmasta (Hirsjärvi ym. 2016, 136). Tässä tutkimuksessa tarkoituksena oli, että haastattelut tarjoaisivat tutkimuskohteen tarkasteluun lähdekirjallisuutta laajemman näkökulman, sillä tukeutuminen pelkkiin kirjallisiin lähteisiin ei olisi välttämättä riittänyt kyselymittariston rakentamisen edellyttämän kokonaiskuvan muodostamiseen. Asiantuntijahaastatteluiden tavoitteena oli paitsi saada alustava kuva ulkoilujärjestöjen ilmiökentän todellisuudesta ja kirkastaa kyselyn painopisteet, myös suunnata tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Haastatteluiden pohjalta oli mahdollista syventyä Ulkoilufoorumin toimintaan myös historiallisesti.

Haastattelut tehtiin teemahaastattelumenetelmää soveltaen, jotta niitä olisi tarvittaessa myös voinut käyttää tutkimuksen aineistona. Haastatteluja varten laadittiin teemahaastattelurunko (liite 1), joka ohjasi haastattelujen kulkua, ja ne suoritettiin marraskuussa 2020 Teams-sovelluksen välityksellä. Asiantuntijoiksi pyrittiin saamaan Ulkoilufoorumin keskeisiä toimijoita, joilla olisi laajasti tietoa ja näkemyksiä verkoston toiminnan menneistä vuosista ja nykytilasta.

Haastateltavat valittiin lumipallo-otannan kaltaisella menetelmällä (vrt. Metsämuuronen 2011, 63). Avainhenkilönä otannan käynnistämisessä oli Suomen Ladun toiminnanjohtaja Eki Karlsson, jonka kanssa testattiin haastattelurungon toimivuus ja kysymysten ymmärrettävyys. Jokaisen haastattelun yhteydessä haastateltavaa pyydettiin nimeämään henkilöitä, joilla voisi olla asiantuntemusta haastatteluissa keskustelluista teemoista. Haastateltavia valittaessa varmistettiin, ettei muodostettu joukko poikennut merkittävästi dokumenttiaineistosta kerätystä informaatiosta. Lopullisen asiantuntijajoukon muodosti seitsemän Ulkoilufoorumin puheenjohtaja- tai vaikuttajaroolissa toiminutta tai toimivaa henkilöä, joista kaksi edusti julkisen sektorin organisaatioita ja viisi järjestösektorin toimijoita. Tutkimusekonomisista syistä haastateltavien joukko pyrittiin pitämään rajattuna. Haastatteluiden määrä arvioitiin kuitenkin riittäväksi, sillä ne alkoivat toistaa itseään (Eskola ym. 2018, 32–33). Tällainen saturaatioajattelu on käytännössä osoittautunut toimivaksi keinoksi määritellä kerättävän aineiston riittävyys (Hirsjärvi ym. 2016, 182).

Haastateltavia lähestyttiin sähköpostitse viestillä, johon oli liitetty tietosuojailmoitus sekä listaus haastatteluissa käsiteltävistä teemoista (liite 2). Onkin suotavaa ja eettisesti aiheellista, että haastateltavilla on ollut mahdollisuus tutustua haastattelun sisältöihin ennakoivasti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–86). Haastattelussa haastattelija jakoi tietokoneen näyttönsä ja referoi haastateltavan puheen Word-tiedostoon, jota haastateltavan oli mahdollisuus täydentää ja täsmentää reaaliajassa. Tarkoituksena oli varmistaa haastateltavien käsitysten säilyminen mahdollisimman muuttumattomina (Vilkkä 2015, 49). Jokainen haastattelu aloitettiin tutkimuksen tarkoituksen kertaamisella, tutkittavan taustojen kartoittamisella ja helpoilla aiheeseen orientoivilla kysymyksillä. Näin pyrittiin valmistamaan haastateltavia varsinaisiin haastatteluteemoihin ja lisäämään keskustelusuhteen luottamuksellisuutta (Eskola ym. 2018, 37–38). Teeman sisällä edettiin faktakysymyksistä arvionvaraisiin kysymyksiin ja lopulta mielipiteitä koskevaan kysymyksenasetteluun. Vaikka haastattelussa lähestyttiin kysymyksiä teemaperusteisesti, limittyivät teemat vahvasti toisiinsa. Kun kaikki haastattelut oli tehty, muodostettiin haastattelumuistiinpanoista yhteenveto. Lisäksi haastattelut nauhoitettiin ja tallennettiin Microsoft Stream -palveluun, jotta muistiinpanoihin kirjattu tieto voitaisiin tarvittaessa tarkastaa. Haastatteluiden kesto vaihteli 50 ja 91 minuutin välillä, kokonaisuudessaan haastattelumateriaalia oli 399 minuuttia.

7.4 Tutkimusaineiston keruu

Taustatyön ohella vuoden 2020 marraskuussa alettiin valmistella tutkimusaineiston keruuta. Tavoitteena oli muodostaa kyselylomake, joka tarjoaisi vastauksia tutkimuskysymyksiin ja motivoisi vastaajia osallistumaan tutkimukseen.

Tässä luvussa kyselylomakkeen onnistumista ja mittarin kokonaisluotettavuutta tarkastellaan reliabiliteetin ja validiteetin käsitteisiin tukeutuen. Mittari on reliaabeli, kun eri mittauskerroilla saadaan samanlaisia tuloksia samasta tai samankaltaisesta aineistosta eli mittari toimii luotettavasti tilanteesta riippumatta. Validiteetti puolestaan kertoo, kuvaako mittaustulos sitä käsitettä, jota sen pitäisi kuvata. Ideaalitulanteessa muuttuja mittaa täsmälleen sitä, mitä oli tarkoitus mitata, jolloin mittaamisen validiteetti on korkea. (Nummenmaa ym. 2019, 18–21; Hirsjärvi ym. 2016, 231.) Kyselytutkimuksessa validiteetti liittyy ennen kaikkea kysymyksenasettelun onnistumiseen eli siihen, voiko kysymysten avulla ratkaista tutkimusongelman (Heikkilä 2014, 177).

7.4.1 Kyselylomakkeen suunnittelu

Kyselylomakkeen sisällön validiteettia pyrittiin kasvattamaan kyselylomakkeen huolellisella suunnittelulla. Prosessissa kiinnitettiin huomiota etenkin lomakkeen kysymysten muotoiluun, joka aiheuttaa yleisimmin virheitä tutkimustuloksiin. Mikäli kysymys on muotoiltu epäselvästi, voi vastaaja ymmärtää kysymyksen eri tavoin, kuin tutkija on alun perin tarkoittanut. (Valli 2015, 42–44; Valli 2018a, 93.) Yhtä lailla myös tutkija voi ymmärtää vastaajan tarkoitusperän virheellisesti (Valli 2018b, 262). Väärinymmärrysten mahdollisuus pyrittiin minimoimaan tekemällä kysymyksistä mahdollisimman yksiselitteisiä, luonnollisia ja vastaajaystävällisiä. Lisäksi lomakkeeseen sijoitettiin vastaamiseen liittyviä ohjeita ja tutkittavia muistutettiin mahdollisuudesta kysyä tutkimuksesta. Kaikesta huolimatta vastaaja voi kuitenkin vastata kysymyksiin väärin tai epätarkasti (Valli 2018a, 93).

Vilka (2015, 189–190) esittää, että tärkein kyselylomakkeen ominaisuus, joka vaikuttaa tutkimukseen osallistumiseen, on sen visuaalinen ilme. Kun lomake näyttää ulkoisesti

miellyttävältä ja sitä on vaivatonta täyttää, siihen myös todennäköisemmin vastataan (Valli 2015, 46–47). Webropol 3.0 -kyselytyökalun avulla kyettiin laatimaan graafiselta ilmeeltään vakuuttava kyselylomake, jonka kysymyksenasettelu soveltui sekä tietokoneelle että mobiililaitteelle. Niiltä vastaajilta, jotka eivät olleet osallistuneet Ulkoilufoorumin toimintaan, voitiin piilottaa ylimääräiset kysymykset.

Jokaisen kysymyksen tarpeellisuus harkittiin huolellisesti, sillä pitkä kyselylomake heikentää tutkittavan motivaatiota ja huolellisuutta vastata kysymyksiin (Valli 2018a, 95). Lisäksi lomakkeesta jätettiin pois kontrollikysymykset, joiden avulla olisi toisaalta tarvittaessa voitu varmistaa vastausten johdonmukaisuus (Heikkilä 2014, 47). Kyselylomakkeen visuaalisen ilmeen, sisällön ja laajuuden lisäksi myös saatteen ominaisuudet vaikuttavat olennaisesti siihen, osallistuuko tutkittava tutkimukseen (Vilkkä 2015, 189–193). Kyselylomakkeen saatteet pyrittiin täten pitämään mahdollisimman informatiivisina, selkeinä ja napakoina.

Jotta lomakkeen toimivuus, kysymysten yksiselitteisyys ja vastaamiseen kuluva aika saadaan selvitettyä, on yhteistyö tutkimuksen kohdejoukon kanssa suotavaa (Valli 2018b, 262; Heikkilä 2014, 58). Kyselylomakkeen suunnitteluprosessissa oli alusta alkaen mukana tutkimuksen ohjaajan Mikko Simulan lisäksi myös tutkimuksen kohdejoukkoon kuuluva ja Suomen Latua edustava Eki Karlsson. Karlsson auttoi paitsi lomakkeen suunnittelussa, myös kommentoi lomakkeen sisältöjä sekä kysymysten muotoilua. Yhteistyön avulla käsitteet voitiin operationalisoida kohderyhmälle ymmärrettävään muotoon ja täten parantaa kyselyn luotettavuutta.

Lisäksi kyselylomaketta testattiin muun muassa Jyväskylän yliopiston liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -seminaariryhmän opiskelijoilla. Nämä antoivat palautetta kysymysten selkeydestä ja yksiselitteisyydestä, vastausvaihtoehtojen toimivuudesta ja kyselylomakkeen pituudesta. Palautteen perusteella lomakkeen rakenteeseen ja kysymysten muotoiluun tehtiin tarvittavia muutoksia.

7.4.2 Kyselylomakkeen rakenne

Lopullinen kyselylomake (liite 3) valmistui tammikuussa 2021, ja se muodostui neljästä osiosta:

1. Vastaajan taustatiedot
2. Ulkoilufoorumin toiminnan edellytykset ja toimivuus
3. Näkemykset ulkoilujärjestöjen yhteistyön keskeisistä painopisteistä
4. Järjestäytyneen yhteistyön tulevaisuus

Kyselylomakkeen ensimmäinen osio koostui vastaajan sosiodemografisia tietoja selvittävistä kysymyksistä. Näistä tutkittavan sukupuoleen, ikään ja koulutusasteeseen liittyvät kysymykset laadittiin Tilastokeskuksen (2021) luokitteluiden pohjalta. Lisäksi selvitettiin tutkittavan työtehtäviä, osallisuutta Ulkoilufoorumissa sekä hänen taustaorganisaationsa ominaisuuksia. Tarkoituksena oli mahdollistaa vastaajaryhmien välinen vertailu ja aineiston jakaminen osiin.

Kyselyn toinen osio kohdennettiin ainoastaan Ulkoilufoorumin toiminnassa mukana oleville henkilöille. Se koostui viidestätoista verkoston toimivuutta mittaavasta Likert-asteikollisista väittämästä, jotka laadittiin Työelämä 2020 -hankkeen alueverkkojen edellytyksiä ja toimivuutta mittaavaa mittaria (Järvensivu ym. 2014) mukaillen.

Vaikka valmiiden ja hyväksi havaittujen mittareiden käyttö säästäisi opinnäytetyössä aikaa ja mahdollistaisi tutkimustulosten suoran vertailun aikaisempiin tuloksiin (Vastamäki & Valli 2018, 136), edellytti tämän opinnäytetyön tutkimusasetelma väittämien muokkaamista Ulkoilufoorumin toimintaympäristöön soveltuviksi. Vastamäki ja Valli (2018, 137) esittävät, että mittarin toimivuus uudessa kohderyhmässä ja ympäristössä olisi hyvä varmistaa esitutkimuksella. Tässä yhteydessä riittäväksi katsottiin kyselylomakkeen testaaminen yhdellä kohderyhmään kuuluvalla henkilöllä sekä yliopiston henkilökunnalla ja opiskelijoilla.

Kyselyn kolmatta osiota varten diagnostisen, prognostisen ja motivoivan kehystämisen käsitteet operationalisoitiin mitattavaan ja ymmärrettävään muotoon. Toisin sanoen kolmatta

osiota varten rakennettiin mittari, jonka laatimisessa hyödynnettiin myös asiantuntijahaastatteluita. Mittari pyrittiin muodostamaan reliabeliksi niin, että sillä saataisiin kyseisestä tutkimusjoukosta jatkossakin luotettavia tuloksia (Nummenmaa ym. 2019, 18–20; Hirsjärvi ym. 2016, 231).

Tyypillisesti mittari koostuu eri osiosta, jotka mittaavat tutkittavaa ilmiötä eri näkökulmista. (Valli 2015, 41.) Tässä tutkimuksessa mittari oli kolmiosainen. Ensinnäkin ulkoilujärjestöjen edustajien diagnostisen kehystämisen sisältöä mitattiin monivalintakysymyksellä, jossa tutkittavat valitsivat järjestökentän kohtaamia merkittävimpiä ulkoiluun liittyviä yhteiskunnallisia haasteita. Mittarin toisen osion tarkoituksena oli mitata ulkoilujärjestöjen edustajien prognostisen kehystämistehtävän mukaisia näkemyksiä. Käsite operationalisoitiin Likert-asteikolliseksi kysymykseksi, jossa kysyttiin näkemyksiä ulkoilujärjestöissä ja Ulkoilufoorumissa painottuneista toimenpiteistä. Kolmanneksi vastaajien prognostista kehystämistä selvitettiin kysymyksellä, jossa valittiin pudotusvalikosta tärkeimpiä ulkoilun järjestöyhteistyötahoja.

Kyselyn viimeinen osio koostui kolmesta avoimesta sekä yhdestä vastausvaihtoehdollisesta kysymyksestä. Niissä kartoitettiin näkemyksiä ulkoilujärjestöjen valtakunnallisen yhteistyön järjestymisen muodoista ja tulevaisuudesta.

Vastaajille tarjottiin mahdollisuus tarkentaa jokaisen osion vastauksia kysymysten perässä oleviin avoimiin tekstikenttiin. Tämä mahdollisti vastausten perustelun, vapaamman aineiston luokittelun (Valli 2018a, 114) sekä sellaisten näkemysten esittämisen, joita ei ole etukäteen osattu odottaa (Heikkilä 2014, 47–48). Strukturoitujen ja avointen kysymysten lisäksi lomakkeessa oli useita sekamuotoisia kysymyksiä. Sekamuotoisia kysymyksiä käytettiin, mikäli arveltiin, ettei kaikkia kysymyksen vastausvaihtoehtoja tunneta (Vilka 2007, 69). Yhteensä kysymyksiä oli 17–27 riippuen tutkittavan vastauksista sekä siitä, oliko hän osallisena Ulkoilufoorumin toiminnassa.

7.4.3 Kyselylomakkeen levittäminen

Linkki kyselylomakkeeseen, saatekirje sekä tietosuojailmoitus lähetettiin Eki Karlssonin sähköpostista tammikuun 2021 puolivälissä tutkimuksen kohderyhmälle (liite 4). Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa, jonka aikana tutkittaville lähetettiin yksi muistutusviesti kyselystä. Kahden viikon jälkeen kyselyn vastausaikaa pidennettiin viikolla ja kyselystä lähetettiin uusi muistutusviesti niille, jotka eivät olleet vastanneet kyselyyn. Lopuksi kyselyyn vastaamatta jättäneille tutkittaville soitettiin puhelimitse. Soittokierroksen yhteydessä tutkittaville tarjottiin mahdollisuutta vastata kyselyyn suullisesti puhelimen välityksellä. Viisi tutkittavaa tarttui tähän mahdollisuuteen, ja heidät haastateltiin 10–12.2.2021. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastasi yhteensä 43 tutkittavaa tutkimuksen perusjoukosta (n=48), ja täten vastausprosentiksi muodostui 89,6 %.

Aineistoa kerätessä voidaan hyödyntää myös kokous- ja kutsutilaisuuksia. Alun perin tarkoituksena oli, että kyselylomake julkaistaisiin Ulkoilufoorumien tapaamisessa, jolloin mahdolliset väärinymmärrykset tutkijan ja tutkittavien välillä olisi minimoitu ja tutkittavien todennäköisyys vastata kyselyyn maksimoitu (Valli 2018a, 97–98). Tällaista tapaamista ei kuitenkaan lopulta järjestetty kyselyn toteuttamisen aikana. Tästä huolimatta kyselyn vastausprosentti oli korkea ja lomakkeen esitestauksen sekä puhelinhaastattelussa tehtyjen havaintojen perusteella tutkittavat ymmärsivät kysymykset ongelmitta. Aineistonkeruuprosessia voidaan siis pitää kaiken kaikkiaan verrattain onnistuneena.

7.5 Tutkimusaineiston analyysi

Kyselylomakkeella kerätyn tutkimusdatan analyysissa tukeuduttiin kvantitatiivisiin analyysimenetelmiin. Analyysimenetelmien avulla tuotettua informaatiota täydennettiin ja havainnollistettiin taulukoilla sekä kuvioilla. Kyselylomake sisälsi kuitenkin myös avoimia tekstikenttiä, joiden sisällön analyysissa hyödynnettiin laadullisia analyysimenetelmiä. Seuraavat alaluvut keskittyvät tutkimusaineiston analyysiprosessin yksityiskohtaiseen kuvaamiseen.

7.5.1 Määrällinen aineisto

Määrällisen tutkimusaineiston analyysia varten Webropol-kyselylomakkeen tuottama data siirrettiin IBM SPSS Statistics 26 -tilasto-ohjelmaan. Tässä yhteydessä puuttuvat tiedot syötettiin tilasto-ohjelmaan manuaalisesti. Lisäksi Likert-asteikon ”en osaa sanoa” -vaihtoehdot luokiteltiin puuttuvaksi tiedoksi ja käänteisten muuttujien arvot koodattiin uudelleen. Näin voitiin määrittää Likert-asteikollisille muuttujille keskiarvojen laskemiseen soveltuvat arvot ja muodostaa summamuuttujat prognostista kehystystä kartoittavista väittämistä.

Seuraavaksi aineiston analyysissa edettiin muuttujien jakauman muotoon liittyvien testien suorittamiseen sekä jakaumien normaalisuuden ja sijaintilukujen tarkasteluun. Tarkastelussa huomioitiin, että vaikka Likert-asteikon perusteella muodostettu summamuuttuja tulkitaan toisinaan jatkuvaksi ja näin ollen välimatka-asteikolliseksi muuttujaksi, on siitä saatava informaatio usein todellisuudessa järjestysasteikollista (Metsämuuronen 2011, 70–71; Metsämuuronen 2005, 871–872). Tästä syystä tutkimuksen kaikki tarkasteltavat muuttujat katsottiin luokittelu- tai järjestysasteikollisiksi, ei-numeerisiksi muuttujiksi.

Erillisistä frekvenssijakaumista ei vielä voida johtaa päätelmiä muuttujien välisistä yhteyksistä. Jotta muuttujien välisiä yhteyksiä voitiin arvioida, tutkimuskysymysten data ristiintaulukoitiin taustamuuttujien suhteen. Ristiintaulukointi on menettely, jossa lasketaan kahden kategorisen muuttujan välisiä yhteisjakaumia. (Nummenmaa ym. 2019, 43.) Ristiintaulukoinnin seurauksena muuttujien luokkiin tehtiin yksi muutos. Järjestön tyyppiä mittaavan kysymyksen kohdalla ”muu, mikä” -luokka poistettiin ja vastaukset luokiteltiin manuaalisesti uudestaan lajiharrastamisen järjestöihin, ympäristöjärjestöihin ja retkeilyjärjestöihin. Tässä yhteydessä luokitellulle aineistolle tehtiin myös katoanalyysi, eli sitä verrattiin alkuperäisen perusjoukon tietoihin. Näin voitiin selvittää, poikkesivatko kyselyyn vastaamatta jättäneet siihen vastanneiden joukosta tarkasteltavien muuttujien suhteen (Heikkilä 2014, 179).

Seuraavaksi ristiintaulukoinnissa havaitut riippuvuudet varmistettiin tilastollisten testien avulla. Analyysi kohdistui kyselyn kolmanteen osioon ja kysymyksiin, jotka selvittivät näkemyksiä ulkoilujärjestöjen kohtaamista yhteisistä haasteista sekä Ulkoilufoorumien ja

ulkoilujärjestöjen yhteistoiminnan painopisteistä. Koska parametriset menetelmät edellyttävät yleensä vähintään välimatka-asteikollista mittaamista, tarkasteltiin vastaajaryhmien välisiä eroja riippumattomien otosten epäparametrisilla testeillä. Parametrittomien menetelmien käyttäminen aineiston analyysissä perustui myös pieneen tutkimusjoukkoon ja siihen, etteivät kaikki tutkittavat muuttujat olleet normaalisti jakautuneita. Parametrittomien menetelmien yksi etu onkin, että ne sisältävät vähemmän oletuksia kuin parametriset menetelmät. (Metsämuuronen 2005, 871; Metsämuuronen 2011, 456.)

Analyysissä käytettiin riippumattomien otosten vertailuun tarkoitettuja parametrittomia testejä. Ensin ristiintaulukkoa analysoitiin Khiin neliötestillä, mutta koska jotkin yksittäisten muuttujien luokat jäivät vertailussa pieniksi, ei testin tulosta voitu pitää kaikkien muuttujien suhteen tarkkana. Täten analyysia täydennettiin Mann Whitney U -testillä sekä Kruskal-Wallis-testillä, jotka ovat etenkin pienten aineistojen keskiarvojen vertailuun tarkoitettuja parametrittomia testejä. Näistä Mann Whitney U -testi soveltuu kahden toisistaan riippumattoman otoksen vertailuun. Vastaavasti Kruskal-Wallis-testillä analysoidaan muuttujia, joissa luokkia on kolme tai enemmän. (Metsämuuronen 2005, 1038–1039, 1051–1052.) Tutkimuksessa Mann Whitney U -testiä käytettiin Ulkoilufoorumien toimintaan osallistuneiden ja osallistumattomien edustajien vastaajaryhmien vertailuun. Kruskal-Wallis-testillä puolestaan vertailtiin jäsenmäärältään erikokoisia järjestöjä sekä kolmea eri järjestötyyppiä edustavien tutkittavien vastauksia. Vertailussa nollahypoteesiksi (H_0) asetettiin, ettei tarkasteltavien ryhmien mediaanien välillä ole eroa. Vastahypoteesina (H_1) puolestaan oletettiin, että mediaanit ovat erisuuret.

Lisäksi kyselyn toiselle osiolla eli Ulkoilufoorumien toimivuutta mittaaville väittämille suoritettiin faktorianalyysi. Näin pyrittiin kartoittamaan keskenään korreloivia väittämiä verkoston toimivuudesta. Faktorianalyysin pohjalta toisen osion väittämistä muodostettiin summamuuttujia, joiden keskiluvut selvitettiin tilasto-ohjelman avulla. Verkostotyön toimivuuden mittarin reliabiliteettia ja rakennevaliditeettia analysoitiin faktoreiden Cronbachin alfa -kertoimien avulla.

7.5.2 Taulukot ja kuviot

Tutkimuksen keskeiset havainnot kiteytettiin taulukoiden ja graafisten kuvioiden avulla. Taulukot laadittiin Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmalla mahdollisimman yksinkertaisiksi ja selkeiksi. Mahdollisuuksien mukaan tulokset kuitenkin esitettiin kuvioina, sillä niiden avulla suuretkin tietomäärät on mahdollista esittää niin, että ne voidaan hahmottaa nopeasti ja vaivattomasti. Kuviot myös tuovat tutkimusraporttiin elävyyttä ja kiinnostavat lukijan huomion taulukkoa paremmin. Kuviot laadittiin Microsoft Excel -taulukko-ohjelmalla, ja luettavuuden mahdollistamiseksi suurin osa niistä piirrettiin vaakasuoriksi pylväskaavioiksi. Kaavioihin lisättiin pylväiden tarkat lukuarvot, jolloin muuttujia oli mahdollista vertailla tarkasti kuten taulukoissa. (Nummenmaa ym. 2019, 44, 48–49.)

Toimijoiden välisiä verkostosuhteita kuvattiin paitsi palkkikaavion, myös organograafiksi samaistettavan kuvion avulla. Organograafi laadittiin keskeisiä yhteistyöjärjestöjä käsittelevästä tutkimusdatasta Gephi 0.9.2-verkkoanalyysiohjelmalla. Tässä yhteydessä kuvio ei ole varsinainen tutkimustulos vaan havainnollistamisen apuväline, jonka tarkoituksena on yksinkertaistaa tutkittavien tulkinnoista muodostettua yleiskuvaa ja visualisoida ulkoilujärjestöjen asemaa suhteessa toisiinsa. (ks. Linnamaa & Sotarauta 2000, 41.)

7.5.3 Laadullinen aineisto

Kyselylomakkeella kerätty laadullinen aineisto analysoitiin teoriaohjaavasti. Tällä tarkoitetaan analyysia, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimustehtävän ja -ongelman mukaisesti, mutta aikaisempi tieto ja teoria toimivat analyysin apuna (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109–110). Vastausten analyysi ei siis pohjautunut suoraan teoriaan. Sen sijaan teoria verkoston toimivuuden tekijöistä ja aikaisempi tieto yhteistyön painopisteistä ohjasi luokkien ja tyyppien muodostamisprosessia. Teoria otettiin ohjaamaan päättelyä vasta analyysin jo hahmottuessa ja tässä mielessä analyysissa lähestyttiin aineistolähtöistä analyysia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 112–113).

Laadullinen aineisto koostui Ulkoilufoorumin kokoonpanoon sekä ulkoilujärjestöjen tulevaisuuden yhteistoimintaan kohdistuvista näkemyksistä ja perusteluista. Ulkoilujärjestöjen tulevaisuuden yhteistoimintaan kohdistuvat näkemykset ja perustelut luokiteltiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin periaatteita noudattaen. Tutkittavien vastaukset käytiin läpi, kerättiin Word-dokumenttiin ja pelkistettiin yksittäisiksi ilmaisuiksi analyysiyksiköiksi. Aluksi aineistossa säilytettiin pienetkin erot sisältävät vastaukset, jotta informaatiota ei katoaisi turhaan ja vastauksista voitaisiin löytää mahdollisimman yksityiskohtaisia nyansseja. Samansisältöiset pelkistetyt ilmaukset yhdistettiin alaluokiksi, joista muodostettiin kysymyskohtaisia, tutkimustehtävään vastaavia yläkategorioita. Lopuksi luokat nimettiin niitä kuvaavasti ja niihin liitettyjen analyysiyksiköiden esiintyvyys laskettiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–107, 114–115.)

Ulkoilufoorumin ja sen valmistelutoimikunnan kokoonpanoa koskevien avointen vastausten analyysi toteutettiin tyypittelemällä. Tutkittavien vastaukset tyypiteltiin analyysiyksiköiden esiintyvyyden perusteella yksiselitteisiin ja toisensa poissulkeviin tyypeihin, jotka nimettiin niitä kuvaavasti. Lopuksi jokaisen tyypin esiintyvyys aineistossa laskettiin. Koska analyysiyksiköiden esiintymistä aineistossa kuvattiin myös kvantitatiivisesti, voisi luonnehtia, että analyysissa hyödynnettiin osin sisällön erittelyä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–107, 118–119.)

7.6 Tutkimuseettiset ratkaisut

Tämän pääluvun yhteydessä on nostettu esiin useita kvantitatiivisen aineistonkeruun luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen luotettavuuden toisena puolena voidaan pitää sen eettistä kestävyyttä, jonka periaatteita tutkijan ei tulisi paitsi noudattaa, vaan myös moraalisesti sitoutua (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149). Seuraavaksi esitellään tutkimusprosessin keskeisimmät eettiset ratkaisut.

Tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) laatimia ohjeita Hyvästä tieteellisestä käytännöstä, joihin myös Jyväskylän yliopisto on sitoutunut (Jyväskylän yliopisto 2021). Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää muun muassa

rehellisyyttä, avoimuutta ja tarkkuutta sekä muiden tutkijoiden työn kunnioittamista tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen rakentaa perustan uskottavalle ja eettisesti hyväksyttävälle tutkimukselle. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimus tulisi suunnitella, toteuttaa ja raportoida tieteelliselle tiedolle annettujen vaatimusten mukaisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tutkimus perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan, jota päivitettiin säännöllisesti koko tutkimuksen ajan. Lisäksi tutkimuksen eettisiä kysymyksiä pohdittiin ja analysoitiin säännöllisesti tutkimuspäiväkirjassa. Tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa kiinnitettiin tiiviisti huomiota erinäisiin eettisiin näkökulmiin aina tutkimusaiheen valinnasta lähtien. Tutkimus toteutettiin tilaustutkimuksena Suomen Ladulle, joten sen tuli vastata tilaajaosapuolen käytännöllisiin tarpeisiin. Toisaalta tilaustutkimusta tehtäessä oltiin tarkkana, että asetelma oli tarpeeksi avoin ja salli tieteen vapauden. Tässä tutkimuksessa tutkijan yhteys Suomen Ladun henkilöstöön tiedostetaan. Sidonnaisuudet on hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti ilmoitettu tutkittaville sekä tuotu tutkimustulosten raportoinnissa esille (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6).

Aineistonkeruun eettiset ratkaisut konkretisoituvat tässä tutkimuksessa erityisesti tutkittavien kohtelussa ja tietosuojakysymyksissä. Ennen aineistonkeruuta osallistuin Jyväskylän yliopiston Henkilötietojen käsittely tieteellisessä tutkimuksessa -kurssille osana tutkimusetiikan opintoja. Jyväskylän yliopiston tietosuojaohjeiden ja uuden tietosuojalain ohjaamana sekä haastatteluja että kyselylomaketta varten laadittiin omat tietosuojaoselosteet (liite 2, liite 4). Niissä tutkittavia informoitiin henkilötietojen käsittelystä ja tutkittavan oikeuksista. Tietosuojaoselosteet toimitettiin tutkittaville sähköpostitse tutkimuskutsun liitteenä. Haastatteluissa haastattelija varmisti suullisesti ja samalla nauhoittaen, että haastateltava on tutustunut tutkimuksen tietosuojailmoitukseen ja antaa luvan tietojensa käyttöön tutkimuksessa. Kyselyn kohdalla tämä varmistettiin varsinaisen lomakkeen etusivulla kirjallisesti.

Lisäksi tutkittaville tulee aineistonkeruutavasta riippumatta antaa tieto tutkimusaineiston käytöstä (Kuula 2015, 99). Tutkittavia informoitiin tutkimuksen tarkoituksesta saateviesteissä,

tietosuojaselosteissa, kyselylomakkeessa ja haastatteluiden yhteydessä. Saateviesteihin ja kyselylomakkeeseen liitettiin tutkimuksen toteuttajan yhteystiedot sekä erillinen maininta, jossa painotettiin, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, luottamuksellista ja se noudattaa tutkimuseettisiä periaatteita. (ks. liite 2, liite 4.)

Henkilötietoja kerättäessä noudatettiin minimointiperiaatetta, eli tutkittavista selvitettiin ainoastaan tietoja, jotka nähtiin tutkimuksen kannalta oleellisina. Lisäksi henkilötietojen käsittelyssä on noudatettu käyttötarkoitussidonnaisuutta, eli henkilötietoja on käytetty vain etukäteen kerrottua ja suunniteltua laillista tarkoitusta varten. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 155–156; Valkonen 2020.) Tutkimuksessa kerättävät henkilötiedot sisälsivät epäsuoria tunnistetta, kuten sukupuoli, ikä, koulutus ja tutkittavan asema työmarkkinoilla. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tässä tutkimuksessa on tutkittavan suostumus, mikä on hyvien käytäntöjen mukaisesti ilmoitettu tutkittaville. Haastatteluiden yhteydessä käytetty Teams-palvelu katsotaan Jyväskylän yliopistossa soveltuvaksi henkilötietojen tallentamiseen. Webropol-järjestelmän kanssa yliopistolla on puolestaan henkilötietojen käsittelystä sopimus. (Valkonen 2020.) Tutkimusaineistoa säilytettiin tutkimuksen ajan suojatulla verkkolevyllä käyttäjätunnuksen ja salasanan takana, eikä ulkopuolisilla ollut niihin pääsyä.

Tutkimuksen raportoinnissa on puolestaan pyrittävä tarkkoihin ja kattaviin viittauksiin sekä täsmälliseen ja ymmärrettävän ilmaisuun (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 103–111). Tutkimusraportissa pitäydettiin Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan opinnäytetyön kirjoitusohjeiden mukaisessa esitysmuodossa. Tutkimustulokset on pyritty raportoimaan avoimesti, läpinäkyvästi, puolueettomasti ja tasapuolisesti sellaisena, kuin ne tutkimuksessa ilmenevät niiden sisällöstä ja tutkimuksen toimeksiantajasta riippumatta (Vilka 2015, 201). Koska tutkimuksen perusjoukko ja Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen lukumäärä ovat rajallisia, kiinnitettiin tutkimustulosten raportoinnissa erityistä huomiota tutkittavien anonymiteetin turvaamiseen. Kuula (2015, 204–207) kuitenkin korostaa, että tunnistamista olennaisempaa on, miten tutkija kirjoittaa tutkittavistaan ja mistä asioista hän kirjoittaa tunnistettavasti: vaikka yksittäisiä vastaajia ei kyettäisi valmiista tutkimusjulkaisusta tunnistamaan, voi epäeettisellä kirjoittamisavalla leimata koko tutkittavan ryhmän.

Tutkimuksen päättymisen jälkeen tutkimusaineisto hävitetään tietoturvalisella tavalla poistaen verkkolevytä, Webropolista ja Microsoft Stream -palvelusta kaikki tallennetut tiedostot. Tutkimus tulee vapaasti luettavaksi Jyväskylän yliopiston avoimeen julkaisuarkistoon.

Tutkimustulokset ja tutkimusprosessin aikana tekemäni valinnat vaikuttavat paitsi akateemiseen keskusteluun, myös laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ulkoilusta. Tutkimuksen tekijänä tiedostan tämän yhteyden ja ymmärrän tutkimukseni todellisuutta, käsityksiä ja keskustelua muokkaavan ja uusintavan merkityksen. Väistämättä myös omat ennako-oletukseni, käsitykseni ja suhtautumiseni ulkoiluun rakentavat tutkimuksen muodostamaa kuvaa todellisuudesta. On korostettava, että tutkimuksessa pyritään selittämään ja ymmärtämään ilmiötä, ei yksioikoisesti esittämään, miten ulkoilujärjestöjen tulisi toimia tai tehdä yhteistyötä. Yksi tutkimuseettinen valinta on tuoda kaikki nämä tutkimuksen lähtökohdat mahdollisimman avoimesti esiin.

8 TULOKSET

Kyselylomakkeella kerätty aineisto koostui sekä valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen että Ulkoilufoorumin järjestöedustajien vastauksista. Näin ollen tutkimuksen keskeisten tulosten perusta on kahden erillisen vastaajaryhmän vastauksissa. Ulkoilufoorumia koskeviin kysymyksiin vastasivat ainoastaan verkoston toiminnassa mukana olleet tutkittavat (n=22) eli puolet kaikista kyselyyn vastanneista henkilöistä. He olivat edustaneet järjestöään Ulkoilufoorumissa viimeisen viiden vuoden aikana ja muodostivat tutkimuksen ensimmäisen vastaajaryhmän. Vastaavasti tutkittavat (n=21), jotka eivät olleet mukana Ulkoilufoorumin toiminnassa, muodostivat kyselytutkimuksen toisen vastaajaryhmän. Näin ollen kyselyyn vastasi yhteensä 43 henkilöä. Kyselytutkimuksen perusjoukosta (n=48) kyselyyn jätti vastaamatta viisi henkilöä. Täten kyselytutkimuksen vastausprosentiksi muodostui 89,6 %. Tutkimukseen osallistuneiden järjestöedustajien osuus perusjoukosta on esitetty vastaajaryhmittäin taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Tutkimuksen vastaajaryhmien frekvenssit suhteessa perusjoukkoon.

Vastaajaryhmä	Vastaajat		Perusjoukko		vastausprosentti
	n	%	n	%	
Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneet ^a	22	51	23	48	95,7
Ulkoilufoorumin toimintaan osallistumattomat	21	49	25	52	84,0
Yhteensä	43	100	48	100	89,6

^a Edustanut järjestöään Ulkoilufoorumissa viimeisen viiden vuoden aikana.

Tutkimukseen jätti vastaamatta yksi toiminnanjohtaja, puheenjohtaja, pääsihteeri sekä kaksi hallituksen jäsentä. Yhtä lukuun ottamatta he eivät olleet osallistuneet Ulkoilufoorumin toimintaan. Perusjoukon luotettavuuden ja peiton varmistamiseksi vastaamatta jättäneille tutkittaville tehtiin puhelinhaastattelu, jossa tiedusteltiin vastaamatta jättämisen syytä. Merkittävin syy vastaamattomuudelle oli se, että organisaatiosta kyselyyn oli vastannut jo toinen henkilö, jonka tutkittava koki sopivammaksi tutkimukseen (n=2). Täten kaiken

kaikkiaan perusjoukon 36 ulkoilujärjestöstä vain kolmesta järjestöstä ei saatu lainkaan osallistujaa. Näiden järjestöjen kohdalla vastaamattomuuden syyt olivat: organisaatiota ei nähty oikeana tahona esittämään näkemyksiä ulkoilujärjestöjen yhteistyöstä (n=1), organisaation kohdejoukon henkilöt olivat kumpainenkin tutkimusajankohtana pois töistä (n=1) ja henkilöä ei tavoitettu tutkimusta varten (n=1). Kokonaisuudessaan perusjoukon määrittymistä voidaan täten kutsua onnistuneeksi ja lopullista tutkimusjoukkoa edustavaksi. Korkean vastausprosentin ansiosta mikään osajoukko ei ollut aliedustettuna tutkimuksessa (ks. myös taulukot 3 & 5).

Vastaajaryhmien edustavuustarkastelun pohjalta voidaan siirtyä tämän pääluvun ytimeen, tutkimuksen tulosten tarkasteluun. Tutkimustulosten systemaattisuutta ja havaittujen erojen suuruusluokkaa on selvitetty tilastollisten testien avulla (Heikkilä 2014, 181). Tilastollisen merkitsevyydestauksen tarkoituksena on laskea, millä todennäköisyydellä saatu tulos on totta myös perusjoukossa, eli voiko tulosten pohjalta tehdä johtopäätöksiä myös jostakin toisesta aineistosta (Valli 2018c, 259–260).

Koska analyysissä on ollut mahdollista käyttää tarkkoja testejä, on tutkimuksen tuloksissa p-arvona poikkeuksetta esitetty exact p-arvo. Tämä tuottaa pienissä tai epätasapainoisissa aineistoissa asymptoottista p-arvoa luotettavampia lukuarvoja (Metsämuuronen 2005, 882–883). Nykyisin lukuarvoa 0,05 pienemmät p-arvot ovat hyväksyttäviä yleistettäviksi. Tällöin virheellisen johtopäätöksen riski on pienempi kuin viisi prosenttia. (Valli 2018c, 260.) Tässä tutkimuksessa p-arvon $< 0,05$ katsotaan olevan tilastollisesti merkitsevä ja p-arvon $< 0,001$ tilastollisesti erittäin merkitsevä. Tilastollisesti merkitsevien p-arvojen rinnalla on kuitenkin raportoitu myös muut havaitut p-arvot, jotta lukija voi suhteuttaa tulokset johtopäätöksiin (Metsämuuronen 2011, 442).

Ulkoilufoorumin jäsenten tulokset ovat jo sellaisinaan, ilman tilastollisia testejä merkitseviä ja yleistettävissä tutkimuksen perusjoukkoon. Muiden ulkoilujärjestöjen edustajien tulosten yleistettävyydessä on kuitenkin syytä olla varovaisempi. Jälkimmäisen osajoukon otanta ei perustu todennäköisyyteen vaan harkinnanvaraisuuteen, jolloin tulokset voivat olla havaittavissa vain tietyn tyyppisissä aineistoissa (Valli 2018c, 260).

8.1 Ulkoilujärjestöjen edustajien taustatiedot

Vastaajien taustatietoja selvitettiin kahdeksan monivalintakysymyksen avulla, joista kolme käsitteli vastaajan sukupuolta, ikää sekä koulutustaustaa. Vastausten jakautuminen kyseisten muuttujien kohdalla on esitetty taulukossa 3. Vertailun vuoksi taulukkoon on lisätty myös perusjoukon sukupuolijakauma. Taustamuuttujien frekvenssit tutkimuksen kahden vastaajaryhmän, Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneiden ja muiden järjestöedustajien osalta on sijoitettu tutkimuksen liitteeksi taulukkoon 4 (liite 5).

TAULUKKO 3. Vastaajien sukupuolijakauma, ikäjakauma ja koulutustausta^a.

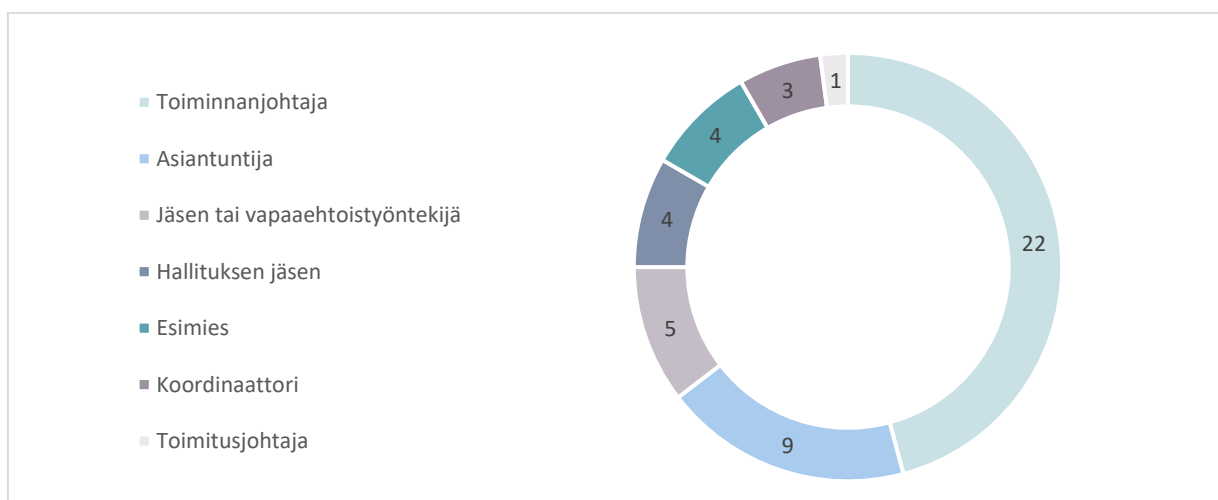
Taustamuuttuja	Vastaajat (n=43)		Perusjoukko (n=48)	
	n	%	n	%
Sukupuoli				
Nainen	16	37	21	44
Mies	25	58	27	56
Muu	2	5	-	-
Yhteensä	43	100	48	100
Ikä				
29 v tai alle	2	5		
30–39	9	21		
40–49	14	32		
50–59	12	28		
60 v tai yli	6	14		
Yhteensä	43	100		
Koulutustausta				
Lukio tai ylioppilas	2	5		
Ammattikoulu tai oppisopimuskoulutus	5	11		
Korkeakoulututkinto	15	35		
Ylempi korkeakoulututkinto	21	49		
Yhteensä	43	100		

^a Tietoa perusjoukon ikäjakaumasta tai koulutustaustasta ei ole saatavilla.

Tutkimuksen osallistujista 58 % oli miehiä, 37 % naisia ja 5 % muu-vaihtoehdon valinnoita. Tämä vastasi kohtalaisen hyvin perusjoukon sukupuolijakaumaa. Suurin vastaajien ikäryhmä oli 40–49-vuotiaat, jota edusti joka kolmas vastaaja. Lähes yhtä moni kyselyyn vastaajista kuului 50–59-vuotiaiden ikäryhmään. Pienin ikäryhmä oli puolestaan alle 29-vuotiaat, jota edusti kaksi tutkimukseen osallistunutta. Tutkittavista 84 % oli korkeakoulutettuja, ja joka toisella tutkittavalla oli ylempi korkeakoulututkinto.

Tarkasteltaessa taustamuuttujia kahden vastaajaryhmän kesken, ei suuria eroavaisuuksia havaittu sukupuolijakauman tai koulutustaustan suhteen. Ulkoiluforumin toimintaan osallistuneet vastaajat olivat kuitenkin keskimäärin hieman kaikkia vastaajia iäkkäämpiä, ja vastaajajoukon suurin ikäryhmä oli 50–59-vuotiaat. Loput tämän osajoukon vastauksista jakautuivat tasan ikäluokkien 30–39, 40–49 ja yli 60-vuotiaat kesken. Sen sijaan molemmat 20–29-vuotiaat tutkittavat kuuluivat vastaajaryhmään, jotka eivät olleet edustaneet järjestöään Ulkoiluforumissa. (ks. liite 5.)

Lisäksi kysyttiin henkilön asemaa organisaatiossa, jota hän tutkimukseen vastatessaan edusti (kuvio 3). Muista demografisista kysymyksistä poiketen vastaajan oli mahdollista valita useampi kuin yksi vaihtoehto. Puolet (n=22) vastaajista ilmoitti työskentelevänsä järjestönsä toiminnanjohtajana ja noin viidesosa (n=9) asiantuntijoina. Tutkittavien joukossa oli myös vapaaehtoistyöntekijöitä, hallituksen jäseniä, esimiehiä, koordinaattoreita sekä toimitusjohtaja.

KUVIO 3. Vastaajan tehtävä tai asema omassa taustaorganisaatiossaan.

Niistä yhdeksästä tutkittavasta, jotka ilmoittivat työskentelevänsä järjestössään asiantuntijana, seitsemän oli ollut mukana Ulkoilufoorumin toiminnassa. Sen sijaan toiminnanjohtajien osuus oli suurempi niiden vastaajien keskuudessa, jotka eivät olleet mukana Ulkoilufoorumin toiminnassa. Koska tutkimuksen perusjoukko muodostettiin taustaorganisaatiotaan Ulkoilufoorumissa edustaneista henkilöistä sekä pääasiassa muiden ulkoilujärjestöjen toiminnanjohtajista, on jakauma odotetunlainen.

Kyselyn taustoittavan osion lopuksi kartoitettiin vastaajan edustaman organisaation ominaisuuksia. Tulokset on esitetty seuraavassa taulukossa (taulukko 5). Edustavuustarkastelun havainnollistamiseksi taulukkoon on kirjattu jakaumat myös perusjoukossa. Liitteenä olevassa taulukossa 6 on esitetty kyseisten taustamuuttujien frekvenssien jakautuminen tutkimuksen kahden vastaajaryhmän välillä (liite 5).

TAULUKKO 5. Vastaajan taustaorganisaation jäsenyys Ulkoilufoorumissa, koko sekä tyyppi suhteessa perusjoukkoon.

Taustamuuttuja	Vastaajat (n=43)		Perusjoukko (n=48)	
	n	%	n	%
Järjestön jäsenyys Ulkoilufoorumissa				
Kyllä	27	63	30	63
Ei	16	37	18	37
Yhteensä	43	100	48	100
Järjestön koko				
alle 20 000	21	49	24	50
20 000–40 000	5	12	5	10
yli 40 000	17	39	18	38
Yhteensä	43	100	47 ^a	98
Järjestön tyyppi				
Lajiharrastamiseen keskittyvä järjestö	25	58	28	58
Retkeilyjärjestö / metsän virkistyskäyttö	10	23	11	23
Ympäristöjärjestö	8	19	9	19
Yhteensä	43	100	48	100

^a Yhden järjestön tieto puuttuu.

Tutkittavista 27 henkilöä edusti Ulkoilufoorumiin kuuluvaa järjestöä. Loput 16 vastaajaa edustivat järjestöjä, jotka eivät kuuluneet Ulkoilufoorumiin. Perusjoukossa luokkakohtaiset osuudet jakautuvat täsmälleen samalla tavalla. Myös järjestön koon suhteen tutkittava joukko vastasi perusjoukkoa. Tutkimuksessa oli mukana pienten, alle 40 000 jäsenen järjestöjen edustajia (n=26) hieman enemmän kuin suurempien, yli 40 000 jäsenen järjestöjen edustajia (n=17).

Valtaosa tutkittavista (n=25) edusti organisaatiota, joka luokiteltiin yhden tai useamman ulkoilulajin harrastamiseen keskittyväksi järjestöksi. Tutkittavista lähes neljäsosan (n=10) organisaatio suuntautui retkeilyyn tai metsän virkistyskäyttöön ja viidesosan (n=8) taustaorganisaatio oli ympäristöjärjestö. Tältäkään osin jakauma ei poikennut perusjoukosta.

Tässä tutkimuksessa korkean osallistumisasteen ja luvussa esitetyn vastaajaryhmäkohtaisen tarkastelun perusteella aineistoa voidaan pitää hyvin edustavana ja perusjoukkoa vastaavana. Yhteensä vastaajat edustivat 33:a eri ulkoiluun, ulkoilun harrastamiseen tai luonnossa liikkumiseen keskittyvää järjestöä. Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöistä tutkimuksessa oli edustettuina 18 eri järjestöä. Näin ollen kyselyyn osallistuttiin Ulkoilufoorumin kaikista jäsenjärjestöistä yhtä lukuun ottamatta. Ulkoilufoorumiin kuulumattomia järjestöjä tutkimuksessa oli puolestaan mukana 15 kappaletta.

Kahdeksasta ulkoilujärjestöstä tavoitettiin useampi kuin yksi henkilö tutkimukseen. Nämä järjestöt olivat Bird Life Suomi, Sukeltajaliitto, Suomen Latu, Suomen Melonta- ja Soutuliitto, Suomen Partiolaiset, Suomen Purjehdus ja Veneily, Suomen Ratsastajainliitto sekä Työväen Retkeilyliitto. Lopuista järjestöistä tutkimukseen vastasi yksi henkilö. Kaikki taustaorganisaatiot on lueteltu liitteenä olevassa taulukossa 7 (liite 5).

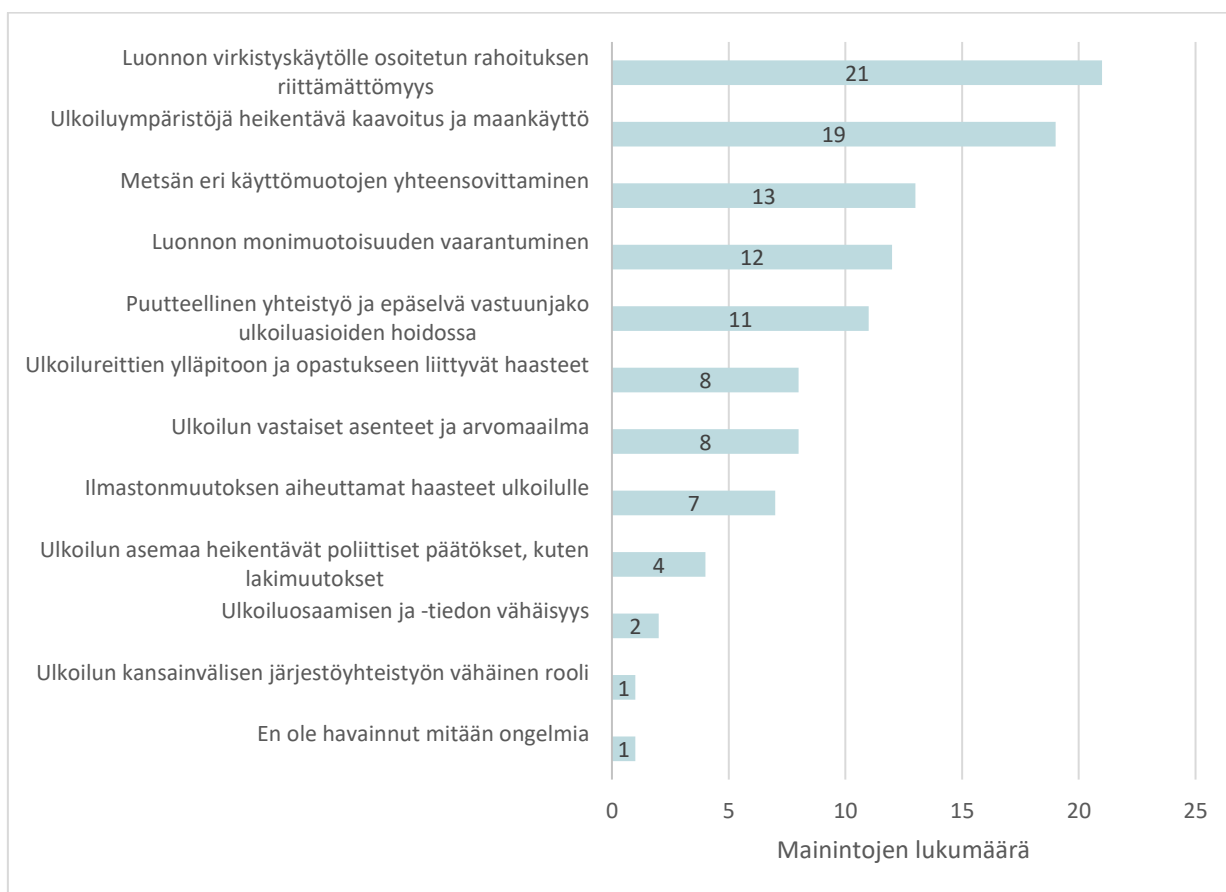
8.2 Valtakunnallinen yhteistyö järjestöedustajien kehystämänä

Järjestöedustajien yhteistyön tulkintakehyksiä selvitettiin kysymällä tutkittavien näkemyksiä ulkoilun järjestökentän kohtaamista yhteiskunnallisista haasteista, yhdessä toteutettavien toimien painottumisesta sekä keskeisistä järjestöyhteistyötahoista. Toisin sanoen

kysymyksenasettelussa tukeuduttiin diagnostisen, prognostisen ja motivoivan kehystämisen käsitteisiin.

8.2.1 Yhteiskunnalliset haasteet

Ulkoilujärjestöjen edustajien diagnostista kehystämistä selvitettiin pyytämällä tutkittavia valitsemaan valmiista vaihtoehtoista yhdestä kolmeen merkittävintä ulkoilun järjestötoiminnan kohtaamaa yhteiskunnallista haastetta. Vaikka kysymystyyppi mahdollistaa haasteen yleisyyden tarkastelun, se ei suoranaisesti anna tietoa ongelman merkittävyyden suuruusluokasta. Kysymyksen tulokset on esitetty kuviossa 4.

KUVIO 4. Ulkoilun valtakunnallista järjestötoimintaa koskettavien yhteiskunnallisten haasteiden määrällinen esiintyminen aineistossa. N=mainintojen lukumäärä.

Mainintoja kertyi kaiken kaikkiaan 117 kappaletta. Luonnon virkistyskäytölle osoitetun rahoituksen riittämättömyys sai 21 mainintaa, eli lähes puolet tutkittavista (49 %) valitsi tämän vaihtoehdon. Myös ulkoilu ympäristöjä heikentävä kaavoitus ja maankäyttö nähtiin merkittävänä yhteiskunnallisena epäkohtana, ja se valittiin 19 kertaa. Kolmanneksi yleisin valinta oli metsien eri käyttömuotojen yhteensovittaminen, jonka valitsi noin kolmasosa tutkimukseen osallistuneista (n=13). Yli kymmenen mainintaa saivat myös luonnon monimuotoisuuden vaarantuminen sekä puutteellinen ja epäselvä vastuunjako ulkoiluasioiden hoidossa.

Lisäksi ulkoilun vastaiset asenteet ja arvomaailma, ilmastonmuutoksen aiheuttamat haasteet ulkoilulle, ulkoilureittien opastukseen ja ylläpitoon liittyvät haasteet nähtiin useampien vastaajien toimesta merkittävinä epäkohtina. Sen sijaan ulkoiluosaamista ja -tietoa tai kansainvälistä yhteistyötä koskevat haasteet eivät tutkittavien keskuudessa korostuneet.

Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi tutkittavien oli mahdollista valita muu, mikä -vaihtoehto. Tämä vaihtoehto valittiin yhteensä kymmenen kertaa. Näistä vastauksista kolme liittyi harrastuspaikkojen ja lähivirkistysalueiden heikkoon tilanteeseen, kuten harrastuspaikkojen vähäisyyteen ja ympärivuotisten ulkoiluympäristöjen kehittämis- ja hyödyntämisiongelmiin. Muina yhteiskunnallisina haasteina mainittiin muun muassa oman näkemyksen näkymättömyys päätöksenteossa, riittävän painoarvon puuttuminen esityksissä sekä talkootoimijoiden määrän kasvattaminen.

Diagnostisen kehystyksen yhteensopivuus

Tutkittavien valitsemia haasteita tarkasteltiin tilastollisin menetelmin erilaisten vastaajaryhmien välillä. Vertailussa taustamuuttujina olivat Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuminen sekä vastaajan taustaorganisaation tyyppi. Näkemyksiä ulkoilujärjestöjen kohtaamista haasteista Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneiden ja osallistumattomien järjestöedustajien välillä vertailtiin Mann Whitney U -testin avulla (df=1; n=43). Erityyppisiä järjestöjä edustavien tutkittavien näkemyksiä tarkasteltiin puolestaan Kruskal-Wallis-testillä (df=2; n=43). Kummassakin tapauksessa nollahypoteesina esitettiin, ettei ryhmien välillä ole

tilastollisesti merkitseviä eroja. Vastaajaryhmien erot näkemyksissä järjestyhteistyötä koskettavista merkittävimmistä yhteiskunnallisista haasteista on esitetty taulukossa 8. Eniten mainintoja kerännyt haaste on sijoitettu taulukon ensimmäiselle vaakariville ja vähiten mainintoja saanut viimeiselle. Tarkastelun ulkopuolelle on jätetty vastausvaihtoehdot, jotka valittiin alle viiden vastaajan toimesta. Tilastollisesti merkitsevät p-arvot on lihavoitu.

TAULUKKO 8. Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneiden ja osallistumattomien sekä erityyppisiä ulkoilujärjestöjä edustavien vastaajien erot näkemyksissä järjestyhteistyötä koskettavista merkittävimmistä yhteiskunnallisista haasteista.

Testisuure	Mean Rank (Ulkoilufoorumin toiminnassa osallisena)		p-arvo ^a	Mean Rank (järjestön tyyppi)			p-arvo ^b
	Kyllä	Ei		Lajiharras taminen	Retkeily ja metsät	Ympäristö	
Luonnon virkistyskäytölle osoitetun rahoituksen riittämättömyys	22,25	21,74	1,000	19,24	28,70	22,25	0,078
Ulkoiluympäristöjä heikentävä kaavoitus ja maankäyttö	26,18	17,62	0,014*	23,68	16,80	23,25	0,269
Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen	20,39	23,69	0,332	21,52	19,80	26,25	0,389
Luonnon monimuotoisuuden vaarantuminen	22,84	21,12	0,736	17,27	24,60	32,13	0,000**
Puutteellinen yhteistyö ja epäselvä vastuunjako ulkoiluasioiden hoidossa	21,39	22,64	0,736	21,66	25,10	19,19	0,397
Ulkoilureittien ylläpitoon ja opastukseen liittyvät haasteet	19,95	24,14	0,132	21,44	22,30	23,38	0,868
Ulkoilun vastaiset asenteet ja arvomaailma	24,84	19,02	0,046*	21,44	26,60	18,00	0,078
Ilmastonmuutoksen aiheuttamat haasteet ulkoilulle	21,43	22,60	0,698	21,94	20,65	23,88	0,727

^a Osajoukkojen väliset erot testattu Mann Whitney U -testillä. ^b Osajoukkojen väliset erot testattu Kruskal-Wallis-testillä. * p < 0,05 tilastollisesti merkitsevä ero vastaajaryhmien välillä.

** p < 0,001 tilastollisesti erittäin merkitsevä ero vastaajaryhmien välillä.

Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneiden ja osallistumattomien vastausten analyysin perusteella tilastollisesti merkitsevä ero havaittiin kahden muuttujan kohdalla: ulkoiluympäristöjä heikentävä kaavoitus ja maankäyttö ($p=0,014$) sekä ulkoilun vastaiset asenteet ja arvomaailma ($p=0,046$). Kummassakin tapauksessa Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneet vastaajat olivat valinneet väittämän niitä vastaajia useammin, jotka eivät olleet osallistuneet verkoston toimintaan. Näin ollen nollahypoteesi jakaumien samanlaisuudesta hylätään.

Ulkoilureittien opastuksen ja ylläpidon haasteet huolettivat puolestaan erityisesti niitä vastaajia, jotka eivät olleet Ulkoilufoorumin toiminnassa mukana, joskaan ero vastaajaryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Ulkoilufoorumiin toimintaan osallistumisella ei ollut yhteyttä myöskään siihen, että luonnon monimuotoisuuden vaarantuminen, luonnon virkistyskäytön rahoitus, metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen, ilmastonmuutos tai vastuunjakokysymykset nimettiin merkittäväksi ulkoilua koskettaviksi yhteiskunnallisiksi haasteiksi. Näiden muuttujien tapauksessa nollahypoteesi jää voimaan.

Sen sijaan erityyppisiä järjestöjä edustavien tutkittavien vastausten analyysissä tilastollisesti erittäin merkitsevä ero havaittiin luonnon monimuotoisuuden vaarantumista koskevan muuttujan kohdalla. Ympäristöjärjestöt valitsivat tämän muita järjestöjä ja ennen kaikkea lajiharrastamiseen keskittyviä järjestöjä useammin ($p=0,000$). Näin ollen nollahypoteesi jakaumien samanlaisuudesta hylätään.

Muiden muuttujien kohdalla nollahypoteesi jää sen sijaan voimaan. Vaikka erot eri järjestötyyppien kesken eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, taulukosta 8 havaitaan, että ulkoilun vastaiset asenteet ja arvomaailma, luonnon virkistyskäytölle osoitetun rahoituksen riittämättömyys sekä puutteellinen vastuunjako huolettivat ennen kaikkea retkeilyjärjestöjä. Vastaavasti huoli metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamisesta painoi erityisesti luonto- ja ympäristöjärjestöjen edustajia. Ulkoiluympäristöjä heikentävä kaavoitus ja maankäyttö nähtiin keskeisenä ongelmana niin lajiharrastamisen kuin ympäristöön keskittyvien järjestöjen edustajien joukossa, mutta ei retkeilyjärjestöissä. Tutkittavan edustaman järjestön tyyppillä ei

ollut yhteyttä siihen, että ilmastonmuutokseen tai ulkoilureitteihin liittyvät kysymykset nimettiin merkittäväksi ongelmaksi.

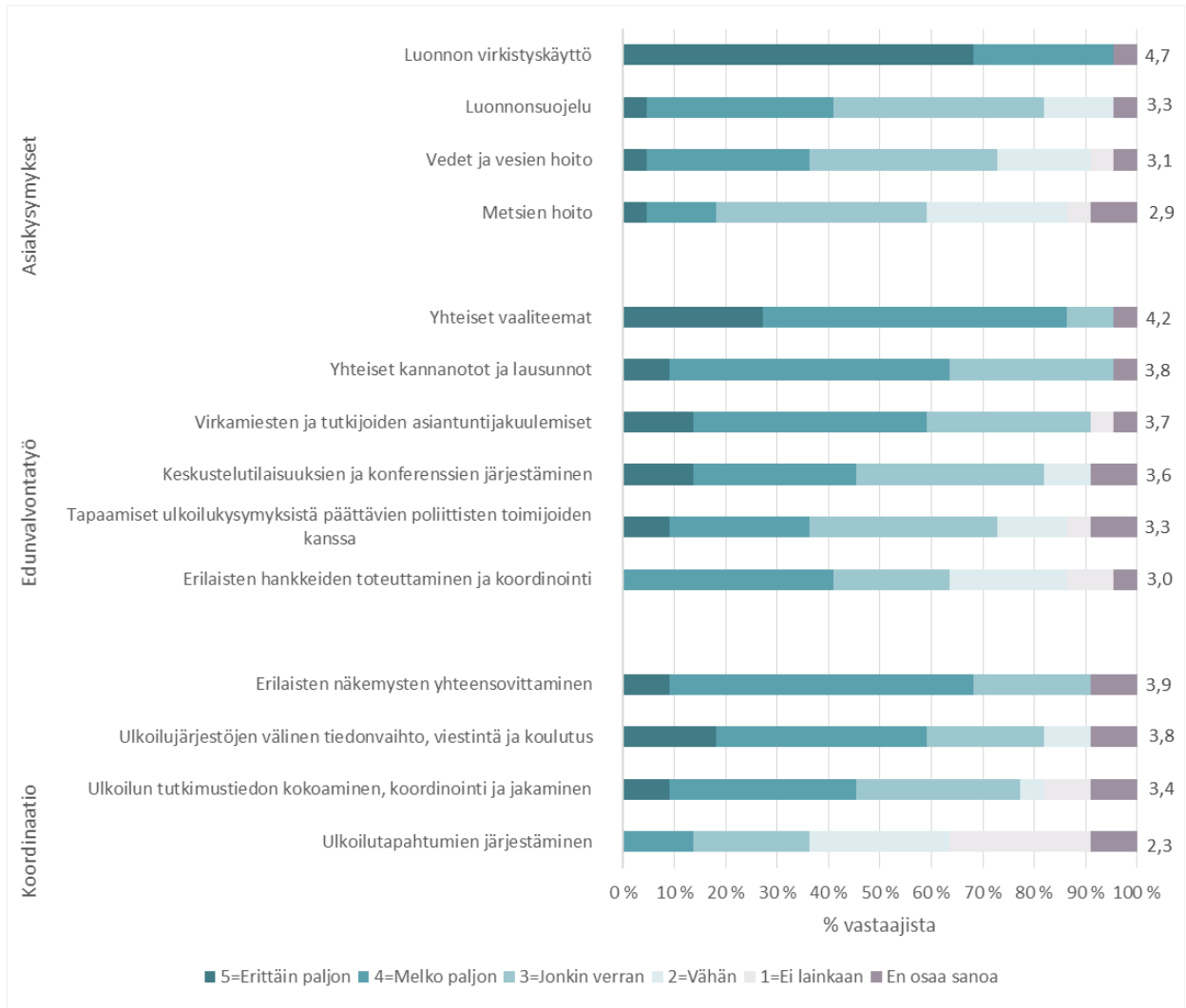
Diagnostisen kehystyksen yhteensopivuutta vertailtiin Kruskal-Wallis-testillä ($df=2$; $n=43$) myös erikokoisia järjestöjä edustavien vastaajien välillä. Tässä yhteydessä vertailtavien ryhmien kesken ei kuitenkaan havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja. Sen sijaan vastaukset jakautuivat tasaisesti eri luokkiin pieniä, alle 20 000 jäsenen organisaatioita, keskisuuria sekä suuria, yli 40 000 jäsenen organisaatioita edustavien tutkittavien keskuudessa. Näin ollen nollahypoteesi jakaumien samanlaisuudesta jää voimaan.

8.2.2 Yhteiset toimet nyt ja tulevaisuudessa

Ulkoilujärjestöjen yhteistoiminnan prognostista kehystämistä selvitettiin kysymällä tutkittavilta näkemystä siitä, mitkä toimenpiteet yhteistoiminnassa ovat painottuneet ja mitä toimia tulisi heidän mielestään jatkossa painottaa. Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneilta tutkittavilta selvitettiin näkemyksiä verkoston toiminnassa painottuneista kokonaisuuksista ja muilta tutkittavilta yleisesti ulkoilujärjestöjen yhteistyöstä. Molempien vastaajaryhmien kohdalla kysymys oli jaettu valmiiksi asiakysymyksiä, edunvalvontatyötä ja koordinaatiota koskeviin kokonaisuuksiin. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus esittää valmiiksi jaoteltuihin kokonaisuuksiin liittymättömiä näkemyksiään muu, mikä -vaihtoehdon yhteydessä.

Ulkoilufoorumin nykyinen toiminta

Näkemyksiä Ulkoilufoorumin toiminnassa painottuneista kokonaisuuksista esittivät verkoston toimintaan osallistuneet tutkittavat ($n=22$). Seuraavassa kuviossa on esitetty kysymyksen tulokset (kuvio 5). Mitä tummemman vihreän värin muuttuja saa, sitä merkittävämpi painoarvo sillä on ollut Ulkoilufoorumin toiminnassa verkoston toimintaan osallistuneiden vastaajien näkökulmasta. Kuvion oikeaan laitaan on kirjattu muuttujan keskiarvo asteikolla 1–5. Lukuarvo 1 tarkoittaa, ettei kyseinen kokonaisuus ole painottunut vastaajan mielestä lainkaan Ulkoilufoorumin toiminnassa. Arvo 3 puolestaan kuvastaa muuttujan jonkinasteista painottumista ja 5 kokonaisuuden painottumista erittäin paljon.

KUVIO 5. Erilaisten kokonaisuuksien painottuminen Ulkoilufoorumissa verkoston toimintaan osallistuneiden vastaajien (n=22) näkökulmasta asteikolla 1–5 (ei lainkaan=1, erittäin paljon=5, eos=puuttuva tieto).

Kaksi kolmesta vastaajasta oli sitä mieltä, että luonnon virkistyskäyttö on painottunut Ulkoilufoorumissa toiminnassa erittäin paljon. Luonnon virkistyskäytön asiakokonaisuuden katsottiinkin painottuneen Ulkoilufoorumissa toiminnassa muita tarjolla olleita vaihtoehtoja selvästi enemmän (ka=4,7). Seuraavaksi merkittävimpänä nähtiin edunvalvontatyöhön liittyvä kokonaisuus, yhteiset vaaliteemat (ka=4,2). Suurin osa tutkittavista ilmaisi kokonaisuuden painottuneen melko paljon. Vaaliteemojen lisäksi edunvalvontaan liittyvistä muuttujista korostui yhteiset kannanotot ja lausunnot (ka=3,8). Koordinaatioon liittyvistä muuttujista

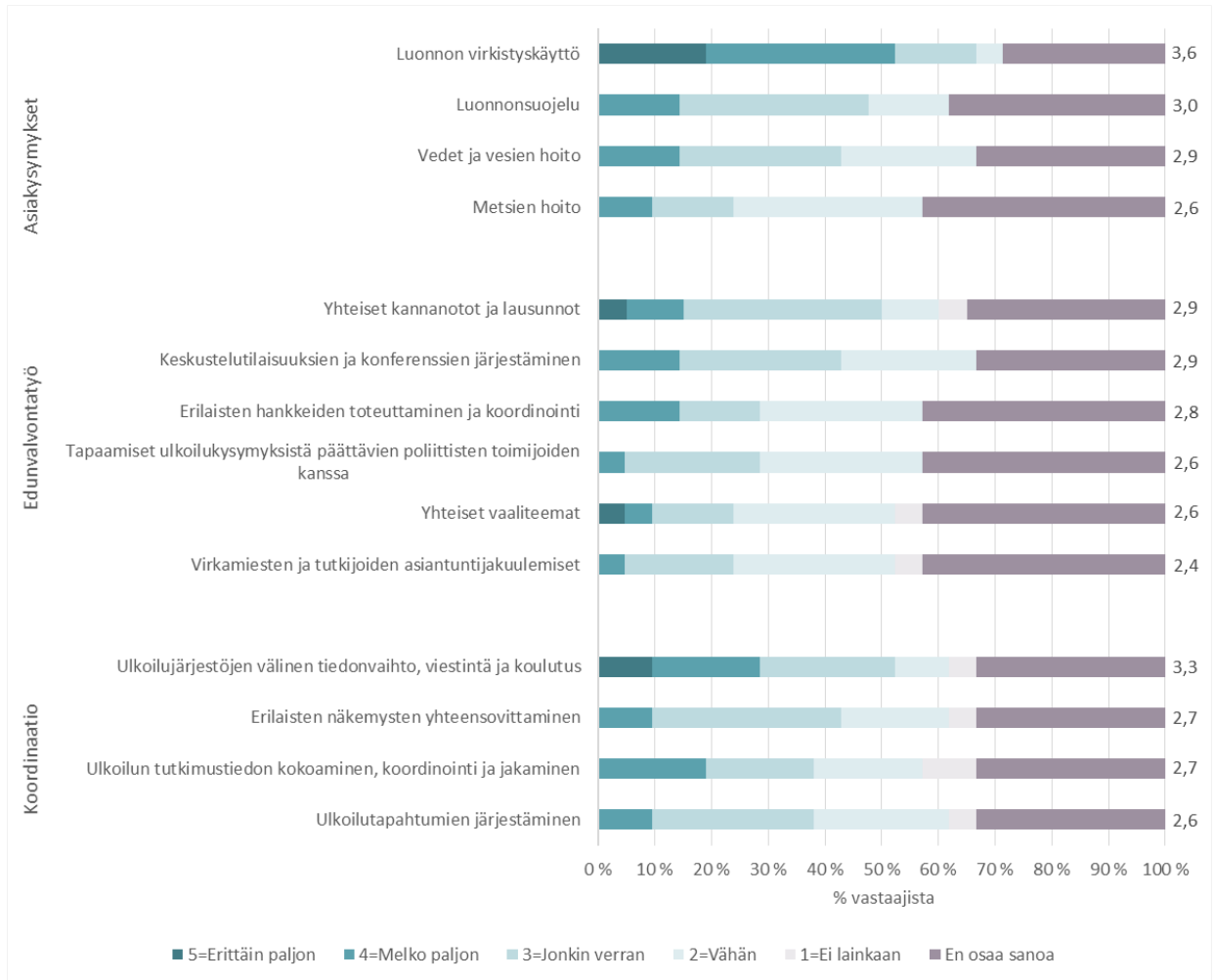
korkeat keskiarvot saivat erilaisten näkemysten yhteensovittaminen (ka=3,9) sekä ulkoilujärjestöjen välinen tiedonvaihto, viestintä ja koulutus (ka=3,8).

Sen sijaan metsien ja vesien hoidon kysymyksiä, erilaisten hankkeiden toteuttamista tai ulkoilutapahtumien järjestämistä ei nähty yhtä keskeisinä osa-alueina Ulkoilufoorumin toiminnassa. Näiden muuttujien kohdalla erittäin paljon -vastanneita oli vain yksi tai ei lainkaan. Erityisen matalan keskiarvon sai ulkoilutapahtumien järjestäminen. Yli neljäsosa vastaajista ilmaisi, ettei ulkoilutapahtumien järjestäminen ole painottunut Ulkoilufoorumin toiminnassa lainkaan.

Ääripäiden väliin sijoittuivat virkamiesten ja tutkijoiden asiantuntijakuulemiset, keskustelutilaisuuksien ja konferenssien järjestäminen, ulkoilun tutkimustiedon koordinointi, tapaamiset poliittisten toimijoiden kanssa sekä luonnonsuojeluun liittyvät asiakokonaisuudet. Näiden muuttujien kohdalla ”erittäin paljon” ja ”melko paljon” -vastaukset muodostivat suurimman osuuden vastauksista, mutta myös ”jonkin verran” -vastanneiden tutkittavien osuus oli huomattava. Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi muu, mikä -vastausvaihtoehdosta kaksi kokonaisuutta mainittiin useammin kuin kerran: jokamiehenoikeudet (n=5) sekä lainsäädäntövaikuttamisen ja lakialoitteet (n=2).

Ulkoilujärjestöjen nykyinen yhteistoiminta

Toiselta vastaajaryhmältä (n=21) selvitettiin näkemyksiä ulkoilujärjestöjen valtakunnallisessa yhteistyössä painottuneista kokonaisuuksista. Seuraavassa kuviossa on esitetty kysymyksen tulokset (kuvio 6). Mitä tummemman vihreän värin muuttuja saa, sitä merkittävämpi painoarvo sillä on ollut valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen yhteistoiminnassa. Kuvion oikeaan laitaan on kirjattu muuttujan keskiarvo asteikolla 1–5 (1=ei lainkaan, 5=erittäin paljon).

KUVIO 6. Erilaisten kokonaisuuksien painottuminen ulkoilujärjestöjen valtakunnallisessa yhteistoiminnassa Ulkoilufoorumin toimintaan osallistumattomien vastaajien (n=21) näkökulmasta asteikolla 1–5 (ei lainkaan=1, erittäin paljon=5, eos=puuttuva tieto).

Kuten Ulkoilufoorumin toiminnassa, myös yleisesti ulkoilujärjestöjen yhteistoiminnassa keskeisenä osa-alueena nähtiin luonnon virkistyskäytön kysymykset. Yli puolet tutkittavista ilmaisi, että luonnon virkistyskäyttö on painottunut ulkoilujärjestöjen yhteistyössä melko paljon tai erittäin paljon. Ero näkemyksissä luonnon virkistyskäytön (ka=3,6) ja metsien hoidon (ka=2,6) painottumisen välillä oli yhden yksikön suuruinen. Toisin sanoen vastaajat katsoivat, että nämä asiasisällöt ovat painottuneet ulkoilujärjestöjen valtakunnallisessa yhteistyössä toisistaan eriävissä määrin.

Lisäksi kuviossa 6 ulkoilujärjestöjen välinen tiedonvaihto, viestintä ja koulutus -vaihtoehto erottuu muista muuttujista keskiarvolla 3,3. Yli neljäsosa vastaajaryhmän tutkittavista nimesi tämän kokonaisuuden melko paljon tai erittäin paljon korostuneeksi. Muut koordinaatioon liittyvät väittämät olivat keskiarvoltaan yli 0,5 yksikköä alhaisempia, ja niistä heikoimman keskiarvon sai ulkoilutapahtumien järjestäminen.

Edunvalvontatyöhön liittyvistä vaihtoehdoista yksikään ei yltänyt yli numeron 3,0 keskiarvoon, vaan muuttujien keskiarvot vaihtelivat välillä 2,4–2,9. Kaikkein vaatimattomammin nähtiin painottuneen virkamiesten ja tutkijoiden asiantuntijakuulemiset sekä yhteiset vaaliteemat, joiden kohdalla ”vähän” tai ”ei lainkaan” -vastausten osuus oli suurempi kuin ”erittäin paljon”, ”melko paljon” ja ”jonkin verran” vastanneiden osuus yhteensä.

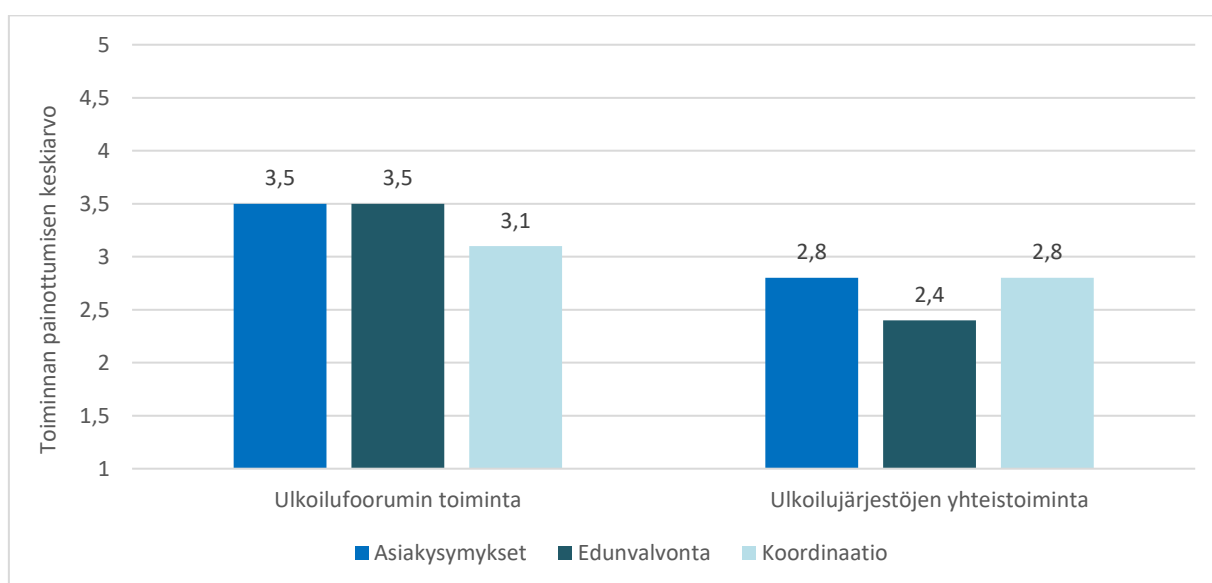
Vastaajien muita esiin nostamia aihekokonaisuuksia oli kaksi, jokamiehenoikeudet (n=1) sekä ulkoilu toimeentulon näkökulmasta (n=1). Lisäksi neljä kappaletta muu, mikä -vastauksia oli jätetty tarkentamatta. Ennen kaikkea huomattavaa oli kysymyspatterin en osaa sanoa -vastausten suuri osuus. Jokaisessa alakysymyksessä oli seitsemästä yhdeksään epätietoista vastaajaa, mikä oli noin kolmasosa kaikista kysymykseen vastanneista.

Prognostisen kehystyksen yhteensopivuus

Tutkimustehtävän mukaisesti analyysissa tarkasteltiin myös ulkoilujärjestöjen edustajien prognostisen kehystämisen yhteensopivuutta. Prognostista kehystämistä selvittävän kysymyksen sisältö riippui siitä, oliko vastaaja mukana Ulkoilufoorumin toiminnassa vai ei. Täten kysymyskohtaista vertailua Ulkoilufoorumin jäsenyyden perusteella ei suoritettu. Sen sijaan vastauksia vertailtiin tilastollisin menetelmin tutkittavien taustaorganisaation tyyppin ja koon perusteella. Analyysi tehtiin sekä Ulkoilufoorumin toimintaa että ulkoilujärjestöjen yhteistyötä koskevaan kysymykseen, mutta kummankaan kysymyksen kohdalla tilastollisesti merkitseviä eroja ei havaittu vertailtavien ryhmien kesken. Vastaukset jakautuivat tasaisesti eri luokkiin sekä erikokoisia että ympäristöjärjestöjä, harrastejärjestöjä ja retkeilyjärjestöjä edustavien tutkittavien keskuudessa. Näin ollen nollahypoteesi jakaumien samanlaisuudesta jää voimaan.

Toimenpidekokonaisuuksista muodostetut summamuuttujat

Yksittäisiä toimia laajemmin tutkimuksessa pyrittiin saamaan kokonaisvaltainen kuva siitä, millaisiin toimintaperiaatteisiin ja toimiin ulkoilujärjestöjen yhteistyössä tukeudutaan. Näin ollen yksittäiset muuttujat sijoitettiin edunvalvonnan, koordinaation tai tiettyjen teemojen ympärille ja väittämistä muodostettiin summamuuttujat. Kuviossa 7 on esitetty molempien kysymyspatterien asiakysymyksiksi, edunvalvonnaksi ja koordinaatioksi nimetyt summamuuttujat.

KUVIO 7. Asiakysymysten, edunvalvonnan ja koordinaatiomuuttujien keskiarvot Ulkoilufoorumin (n=22) ja ulkoilujärjestöjen (n=21) yhteistoiminnassa asteikolla 1–5 (1=ei lainkaan, 5=erittäin paljon).

Kuviosta 7 havaitaan, että Ulkoilufoorumin toiminnassa yksittäiset asiakysymykset ja edunvalvonta ovat painottuneet verkoston koordinaatiotehtävää enemmän. Ulkoilujärjestöjen yleisluontoisessa yhteistoiminnassa edunvalvonnan sen sijaan katsotaan jääneen asiakysymysten ja koordinaation varjoon.

Kuviota 7 voidaan myös lähestyä vertailemalla Ulkoilufoorumin toimintaa ja ulkoilujärjestöjen yleistä yhteistyötä keskenään. Tällöin havaitaan, että Ulkoilufoorumin toiminnassa on harjoitettu aktiivisemmin erinäisiä toimia riippumatta siitä, onko toimi ollut edunvalvontaan vai

koordinaatioon liittyvä. Suurin ero summamuuttujien välillä edunvalvontakysymysten yhteydessä. Edunvalvontakysymykset saavat Ulkoilufoorumin toiminnassa keskimäärin arvon 3,5 ja ulkoilujärjestöjen yhteistoiminnassa arvon 2,4. Tarkastelemalla vielä kuviota 5 ja kuviota 6 rinnakkain havaitaan, että Ulkoilufoorumin toiminta saa myös jokaisen yksittäisen muuttujan kohdalla poikkeuksetta yleisluontoista yhteistoimintaa suurempia arvoja.

Yhteiset toimet tulevaisuudessa

Prognostisen kehystämisen mukaisesti tutkimuksessa selvitettiin myös tutkittavien näkemyksiä niistä toimista, joita ulkoilujärjestöjen tulisi tulevaisuudessa harjoittaa yhdessä. Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneilta tutkittavilta kysyttiin, mitä kokonaisuuksia Ulkoilufoorumin toiminnassa tulisi jatkossa painottaa. 22 vastaajan vastaukset pelkistettiin yhteensä 55:een eri kokonaisuuksia painottavaan analyysiyksikköön.

Tutkittavien vastauksissa korostuivat ennen kaikkea edunvalvontaan liittyvät kokonaisuudet, johon liittyviä mainintoja oli aineistossa 21 kappaletta. Ulkoilujärjestöjen yhteinen edunvalvonta nostettiin esiin yleisellä tasolla (n=7). Myös vaalivaikuttaminen, lakialoitteet sekä poliittisten päättäjien tapaaminen muodostivat omat alaluokkansa, joista jokaiseen kuului kolmesta neljään analyysiyksikköä. Lisäksi mainittiin seminaarien järjestäminen laajemmalle yleisölle, ulkoilun rahoitukseen vaikuttaminen ja yhteiset hankkeet.

Koordinaatioon liittyviä mainintoja erotettiin aineistosta 17 kappaletta. Ulkoilujärjestöjen välinen tiedonvaihto mainittiin viisi ja viestintä neljä kertaa. Muutamia mainintoja saivat myös ulkoilututkimuksen koonti ja korostaminen sekä koordinaatio yleisellä tasolla. Kertaalleen mainittiin ulkoilua edistävät tapahtumat, kuntatason suunnitelmien yhteensovittaminen sekä yhteistyö pohjoismaisten toimijoiden kanssa.

Mainintoja yhteistyön keskeisistä asiakokonaisuuksista oli 12 kappaletta. Neljä vastausta koski sekä jokamiehenoikeuksien painottamista että muita ajankohtaisia asioita, kuten virkistyskäyttöstrategiaa. Luonnon virkistyskäyttö mainittiin aineistossa kahdesti, ja luonnon monimuotoisuuden vaaliminen sekä vesillä liikkuminen kumpainenkin kerran.

Niiltä tutkittavilta, jotka eivät olleet osallistuneet Ulkoilufoorumin toimintaan, kysyttiin yleisemmin näkemystä ulkoilujärjestöjen yhteistyön painopisteistä tulevaisuudessa. Näkemykset pelkistettiin yhteensä 37 analyysiyksiköksi. Kuten Ulkoilufoorumin toiminnassa, myös ulkoilujärjestöjen yhteistyössä tulevaisuudessa tärkeinä kokonaisuuksina nähtiin edunvalvontaan liittyvä vaikuttaminen, johon liittyviä mainintoja oli aineistossa 10 kappaletta. Seminaarien ja vaalivaikuttamisen sijaan enemmän kuin yhden maininnan saivat kuitenkin yhteiset kannanotot ja hankkeet. Yksittäisiä esiin nostettuja edunvalvontaan liittyviä kokonaisuuksia olivat päättäjien tapaaminen, ulkoilun rahoituksen turvaaminen ja kunnalliseen päätöksentekoon vaikuttaminen.

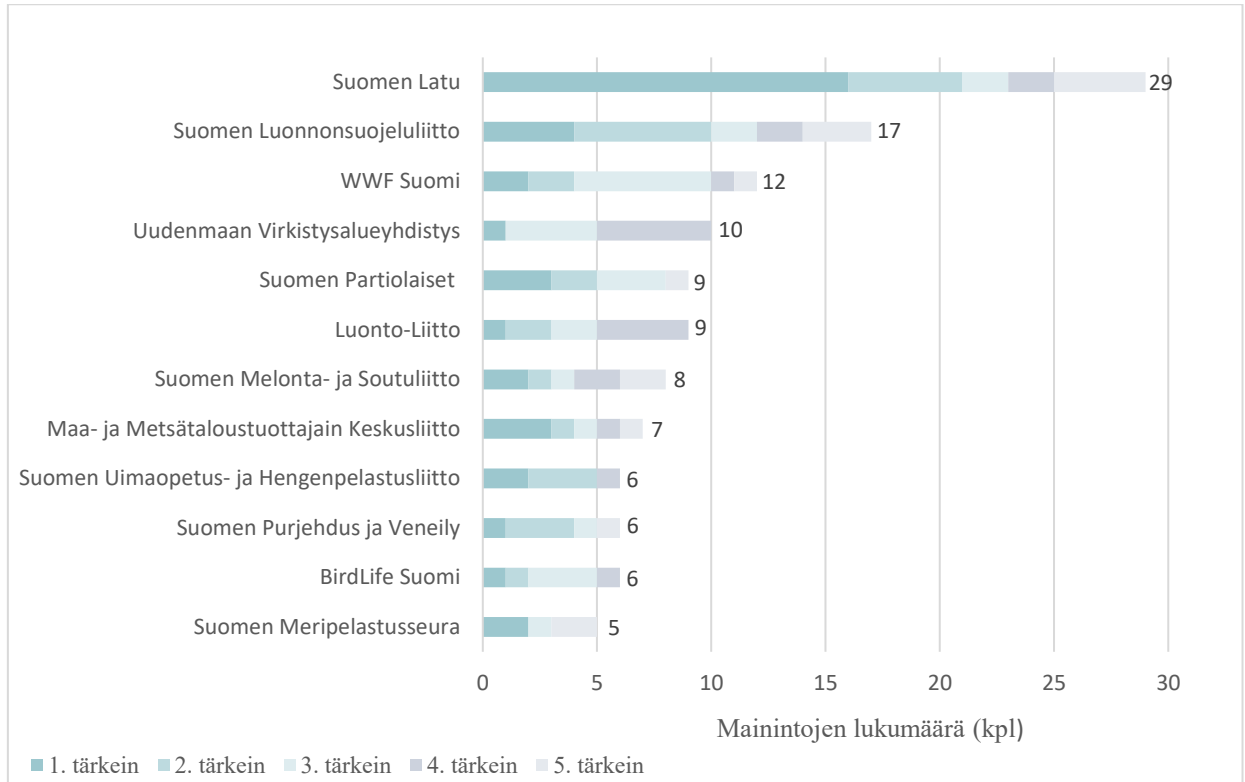
Koordinaatioon liittyviä mainintoja oli aineistossa 12 kappaletta. Koordinaation tai yhteistyön tärkeyttä korostettiin yleisellä tasolla (n=7), mutta kaksi mainintaa sai myös eri lajien ja liikkumistapojen huomioiminen ja yhteen sovittaminen. Tiedonvaihto ja viestintä nostettiin esiin vain yhden vastaajan toimesta. Lisäksi yhden maininnan saivat opastuksen kehittäminen sekä erilaisten intressien yhteensovittaminen.

Erinäisiä ulkoilun asiakokonaisuuksiin liittyviä mainintoja oli 10 kappaletta. Enemmän kuin yhden maininnan saivat luonnonsuojelu, luonnon virkistyskäyttö ja ilmastonmuutokseen vaikuttaminen. Kertaalleen mainittiin ulkoilu toimeentulon näkökulmasta, luontoarvojen kunnioittaminen, ulkoilupaikkojen monimuotoisuus sekä jokaisen osa-alueen tärkeys. Kolme tutkittavaa oli kuitenkin jättänyt vastaamatta avoimeen kysymykseen ja lisäksi kaksi tutkittavaa ei osannut sanoa näkemystään kysymykseen, eli yhteensä lähes neljännes vastaajajoukon tutkittavista jätti esittämättä näkemyksensä kysymykseen.

8.2.3 Keskeisimmät yhteistyöjärjestöt

Kolmanneksi tutkimuksessa selvitettiin yhteistoiminnan motivoivaa kehystä eli sitä, millaisia toimijoita yhteistyön ympärille on saatu koottua. Käytännössä tutkittavilta kysyttiin heidän edustamalleen organisaatiolle tärkeitä yhteistyötahoja. Vastaajan tuli asettaa tärkeysjärjestykseen korkeintaan viisi heidän taustaorganisaatiolleen keskeisintä ulkoilun

järjestöyhteyttä. Vähintään viisi mainintaa saaneet järjestöt on esitetty kuviossa 8. Kuvion värit havainnollistavat, kuinka tärkeäksi vastaajat asettivat kyseisen organisaation.

KUVIO 8. Vastaajien taustaorganisaatioiden tärkeimmät yhteistyöjärjestöt ulkoilun näkökulmasta. N=mainintojen lukumäärä.

Eniten mainintoja kertyi Suomen Ladulle, jonka mainitsi kaksi kolmesta tutkittavasta (n=29). Näistä lähes puolet, kuusitoista kyselyyn vastannutta, näki Suomen Ladun järjestölleen kaikkein tärkeimmäksi ulkoilun yhteistyökumppaniksi. Toiseksi eniten mainintoja (n=17) keräsi Suomen Luonnonsuojeluliitto ja kolmanneksi yleisimmin yhteistyötahoksi nimettiin WWF Suomi (n=12). Uudenmaan Virkistysalueyhdistys sai kymmenen mainintaa, mutta vastaukset painottuivat tärkeysasteikon kolmansille ja neljäsille sijoille: vain yhdessä vastauksessa yhdistys määriteltiin kaikkein tärkeimmäksi yhteistyötahoksi. Sekä Suomen Partiolaiset että Luonto-Liitto saivat kumpainkin maininnan joka viidenneltä tutkittavalta (n=9). Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki ne, jotka mainitsivat Suomen Partiolaiset, sijoittivat sen kolmen tärkeimmän yhteistyöjärjestön joukkoon. Sen sijaan Luonto-Liiton nimenneistä puolet asetti järjestön vasta neljänneksi tärkeimmäksi yhteistyötahoksi. Lisäksi

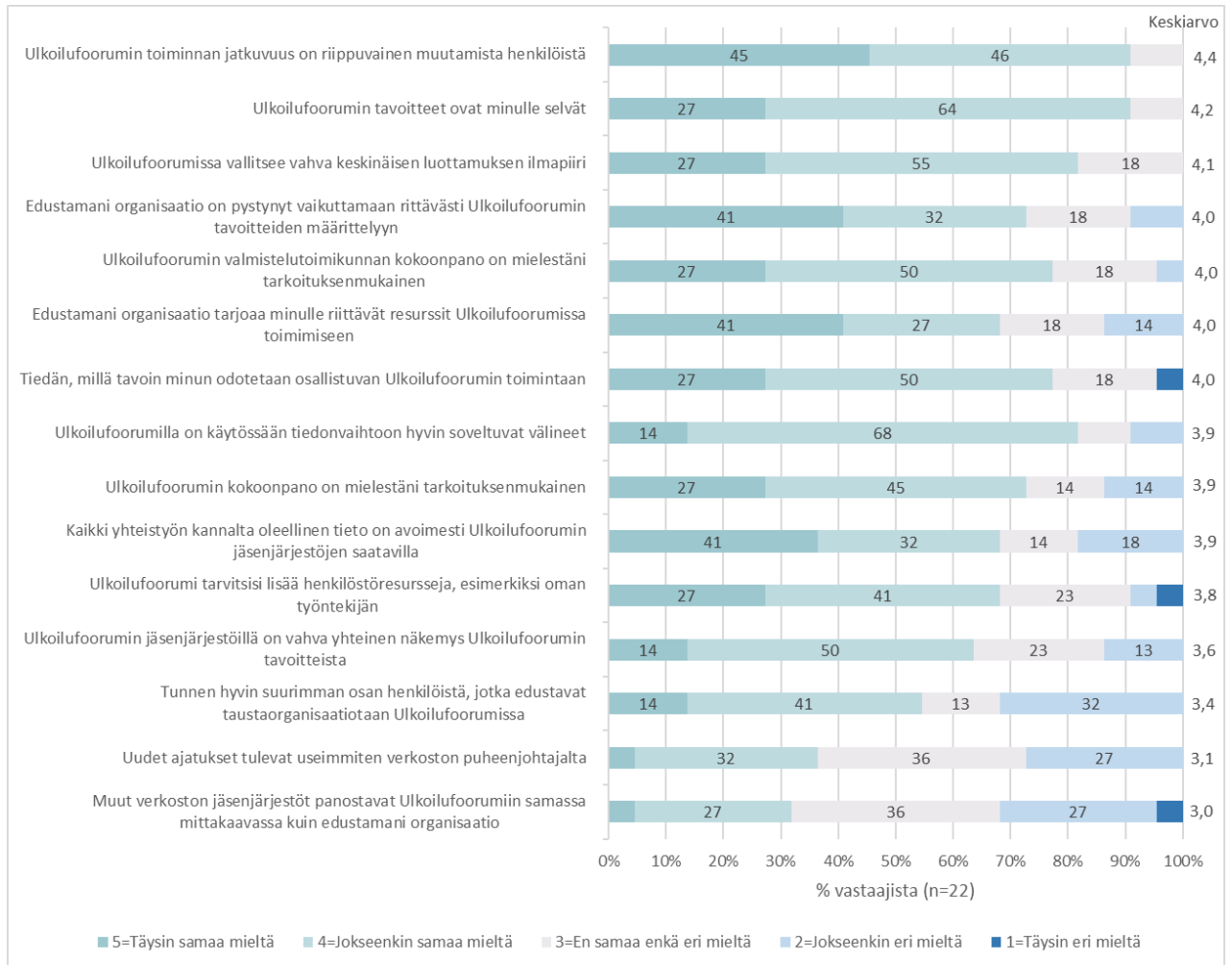
8.3 Toimivan verkoston elementit Ulkoiluforumissa

Tutkimuksen toisena tutkimustehtävänä oli kartoittaa Ulkoiluforumin jäsenten näkemyksiä verkoston toimivuudesta edellä esitetystä menestyksellisen verkostotyön viitekehityksessä. Tutkimustehtävään pyrittiin vastaamaan viidentoista verkostotyön toimivuutta mittaavan Likert-asteikollisen väittämän avulla, johon vastasivat Ulkoiluforumiin toimintaan osallistuneet henkilöt (n=22). Ulkoiluforumin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä ja niiden tilasta pyrittiin vastausten perusteella tuottamaan malli, joka olisi teoriaosiossa esitetyn verkostotyön toimivuuden tunnusmerkkien ja käsitteistön mukainen.

8.3.1 Näkemykset verkoston toimivuudesta

Vastausten prosentuaalinen jakautuminen Likert-asteikon eri vastausvaihtoehtojen kesken on esitetty seuraavan sivun kuviossa 9. Kuvion oikeaan laitaan on kirjattu kunkin yksittäisen muuttujan keskiarvo asteikolla 1–5. Arvo 1 tarkoittaa vahvaa erimielisyyttä, 3 neutraalia mielipidettä ja 5 vahvaa samanmielisyyttä kyseisen väittämän kanssa.

Vastaajien keskuudessa eniten samaa mieltä oltiin väittämän ”Ulkoiluforumin toiminta on riippuvainen muutamista henkilöistä” kanssa. Väittämän keskiarvo asteikolla 1–5 oli 4,4 ja yli 90 % vastaajista oli väittämän kanssa vähintään jokseenkin samaa mieltä. Vastaava osuus saavutettiin myös väittämän ”Ulkoiluforumin tavoitteet ovat minulle selvät” kohdalla. Täysin samaa mieltä olevia vastaajia oli tässä väittämässä kuitenkin huomattavasti vähemmän ja näin ollen tavoitteiden selkeyttä mittaavan väittämän keskiarvoksi muodostui 4,2. Lisäksi mitattiin näkemyksiä tavoitteiden yhteneväisyydestä, mutta kyseisen väittämän keskiarvo (4,0) oli tavoitteiden selkeyttä mittaavaa väittämää hieman heikompi. Kolmanneksi korkein keskiarvo (4,1) oli sen sijaan väittämällä ”Ulkoiluforumissa vallitsee vahva luottamuksen ilmapiiri”. Kaikkien kolmen keskiarvoltaan korkeimman väittämän kohdalla tutkittava joukko oli kohtalaisen yksimielinen: kukaan tutkittavista ei ollut niistä eri mieltä.

KUVIO 9. Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneiden järjestöedustajien (n=22) vastausten prosentuaalinen jakautuminen Ulkoilufoorumin toimivuutta mittaavien väittämien vastausvaihtoehtojen kesken sekä väittämäkohtaiset keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).

Muidenkin verkoston toimivuutta mittaavien väittämien kanssa oltiin kohtalaisen samanmielisiä. Vastaajista 77 % koki tietävänsä, millä tavalla heidän oletetaan osallistuvan Ulkoilufoorumin toimintaan. Useampi kuin kaksi kolmesta vastaajista oli myös vähintään jokseenkin samaa mieltä siitä, että heidän edustamansa organisaatio oli pystynyt vaikuttamaan riittävästi Ulkoilufoorumin tavoitteiden määrittelyyn (73 %) ja tarjoaa heille riittävät resurssit verkostossa toimimiseen (68 %). Toisaalta yhtä lailla suuri osa tutkittavista (68 %) katsoi, että itse verkosto tarvitsisi lisäresursseja, kuten oman työntekijän.

Valtaosa vastaajista oli vähintään jokseenkin samaa mieltä myös Ulkoilufoorumin ja sen valmistelutoimikunnan kokoonpanoa kartoittavien väittämien kanssa. Niin Ulkoilufoorumin kokoonpanon kuin valmistelutoimikunnan tarkoituksenmukaisuudesta oli täysin samaa mieltä kuusi vastaajaa. Ulkoilufoorumin valmistelutoimikunnan kokoonpanon tarkoituksenmukaisuutta kartoittavan väittämän keskiarvoksi muodostuikin 4,0. Ulkoilufoorumin kokoonpano sen sijaan jakoi mielipiteitä valmistelutoimikunnan kokoonpanoa enemmän, ja sitä koskeva väittäjä sai keskiarvon 3,9.

Lisäksi suurin osa vastaajista katsoi, että ”Ulkoilufoorumilla on käytössään tiedonvaihtoon hyvin soveltuvat välineet” ja että ”kaikki yhteistyön kannalta oleellinen tieto on avoimesti verkoston jäsenjärjestöjen saatavilla”. Kuitenkin täysin samaa mieltä olevien tutkittavien osuus oli ensimmäistä väittämässä (14 %) huomattavasti pienempi kuin tiedon avoimuutta kartoittavan väittämän (41 %) kohdalla.

Heikoimman keskiarvon (3,0) sai jäsenjärjestöjen yhtäläistä panosta Ulkoilufoorumissa kartoittava väittäjä ”Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio”. Samanmieliset, neutraalit ja eriävät vastaukset muodostivat kukin kutakuinkin yhtä suuren osuuden, ja väittäjä jakoi kaikkein eniten näkemyksiä vastaajien keskuudessa. Lisäksi muihin väittämiin verrattuna heikot keskiarvot olivat verkoston puheenjohtajan vahvaa asemaa (3,1) ja tuntemista (3,3) kartoittavilla väittämillä.

Verkoston kokoonpanoa koskevat avoimet vastaukset

Sekä Ulkoilufoorumin että sen valmistelutoimikunnan kohdalla 73 % vastaajista ei ollut täysin samaa mieltä kokoonpanon tarkoituksenmukaisuudesta. Nämä vastaajat saivat perustella näkemystään avoimeen tekstilaatikkoon.

Ulkoilufoorumin kokoonpanoon liittyvät avoimet vastaukset (n=16) jäsennettiin kolmeen eri tyyppiin. Ensimmäiseen ryhmään kuului ne vastaajat (n=8), jotka kannattivat mahdollisimman laaja-alaista järjestöpohjaista, poikkisektoraalista tai alueellista edustusta. Näistä viidessä

vastauksessa toivottiin poliittisten päättäjien, ministeriön edustajien tai kuntien mukanaoloa verkostossa ja neljässä kannatettiin kolmannen sektorin toimijoiden mukaan ottamista mahdollisimman laajasti. Toisen tyyppin vastaukset koostuivat nykyistä kokoonpanoa puoltavista vastaajista (n=3) ja kolmas tyyppi muista vastauksista (n=5).

Verkoston valmistelutoimikunnan kokoonpanoon kantaa ottaneista tutkittavista (n=16) seitsemän puolsi ajatusta siitä, että valmistelutoimikunnassa tulisi olla mahdollisimman laajasti erityyppisten ja -kokoisten ulkoilutoimijoiden edustajia. Loput yhdeksän vastausta korostivat tasaisesti erilaisia asioita, kuten yksittäisten henkilöiden osaamisen ja kompetenssin (n=2) ja isojen järjestöjen (n=2) merkitystä.

Tulosten perusteella voidaan havaita, että vastaukset jakautuivat jokseenkin tasaisesti kolmeen eri luokkaan niin Ulkoilufoorumin kuin sen valmistelutoimikunnan kokoonpanon tapauksessa: nykyistä kokoonpanoa, laaja-alaisempaa kokoonpanoa tai muuta ratkaisua kannattaviin näkemyksiin.

Näkemysten yhdensuuntaisuus

Tutkittavien näkemysten yhdensuuntaisuutta verkoston toimivuudesta Kruskal-Wallis-testillä (df=2; n=22) erilaisten vastaajaryhmien välillä. Vertailussa taustamuuttujina olivat vastaajan edustaman ulkoilujärjestön tyyppi sekä jäsenmäärä. Kummassakin tapauksessa nollahypoteesina esitettiin, ettei ryhmien välillä ole tilastollisesti merkitseviä eroja.

Erikokoisia järjestöjä edustavien tutkittavien vastauksia verrattaessa henkilöriippuvuutta kuvaava väittämä oli ainoa väittämä, jossa havaittiin tilastollisesti merkitsevä ero: yli 20 000 jäsenen järjestöjä edustavat tutkittavat olivat keskimäärin enemmän samaa mieltä siitä, että Ulkoilufoorumin toiminta on riippuvainen muutamasta henkilöstä kuin alle 20 000 jäsenen järjestöjen edustajat (p=0,030). Näin ollen nollahypoteesi jakaumien samanlaisuudesta hylätään. Muiden toimivuutta kartoittavien väittämien kohdalla erikokoisten järjestöjen edustajien vastausten välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa, ja nollahypoteesi jää

voimaan. Kaikkien verkoston toimivuutta mittaavien väittämien Kruskal-Wallis-testin tulokset on esitetty liitteisiin sijoitetussa taulukossa 9 (liite 5).

Järjestöjen tyyppin suhteen tilastollisesti merkitsevä ero havaittiin kahden väittämän kohdalla. Väittämät olivat ”Tunnen hyvin suurimman osan henkilöistä, jotka edustavat taustaorganisaatioitaan Ulkoilufoorumissa” ($p=0,025$) sekä ”Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio” ($p=0,042$). Retkeilyjärjestöjen edustajat olivat muita järjestöedustajia harvemmin samaa mieltä kummastakin väittämästä. Ympäristöjärjestöjen edustajat puolestaan kokivat tuntevansa verkoston jäsenet useammin kuin muiden järjestöjen edustajat. Lisäksi harrastejärjestöjen edustajat näkivät muita järjestöedustajia useammin, että vastuu jakautuu verkostossa tasaisesti. Kyseisten muuttujien kohdalla nollahypoteesi jakaumien samanlaisuudesta hylätään. Muiden toimivuutta kartoittavien väittämien kohdalla nollahypoteesi jää voimaan, sillä erityyppisten järjestöjen edustajien näkemysten välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Testin tulokset kaikkien verkoston toimivuutta mittaavien väittämien osalta on esitetty liitteisiin sijoitetussa taulukossa 10 (liite 5).

8.3.2 Faktorianalyysi

Ulkoilufoorumin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä ja niiden tilasta pyrittiin tuottamaan malli faktorianalyysia hyödyntämällä. Verkostotyön edellytysten ja toimivuuden mittarin (Järvensivu ym. 2014) faktorirakennetta selvitettiin eksploratiivisen faktorianalyysin (pääakselifaktorointimenetelmä) avulla. 15 väittämästä poistettiin kuusi kommunaliteeteiltaan heikkoa väittämää, jotka eivät latautuneet muiden väittämien tavoin selvästi yksittäiselle faktorille. Lopulliseen malliin jäi täten yhdeksän verkoston toimivuutta mittaavaa väittämää.

Bartlettin sfäärisyystesti ($\chi^2 = 77,635$; $p = 0,000$) ja Kaiser-Meyer-Olkin testi (0,552) osoittivat, että korrelaatiomatriisi oli sovelias faktorianalyysiin. Mittarien väittämiin saatujen vastausten jakaumia tarkastelemalla havaittiin, että ne olivat normaalisti jakautuneita. Faktorianalyysi osoitti, että mittarilla on selvä neljän faktorin rakenne. Väittämien rotatoidut faktorilataukset sekä kommunaliteetit on kuvattu taulukossa 11.

TAULUKKO 11. Varimax-rotatoidut faktorilataukset^a ja kommunaliteetit (h²) sekä faktoriratkaisun neliösummat ja selitysasteet verkoston toimivuuden mittarille.

Väittäjä	Faktorilataus				h ²
	1	2	3	4	
Ulkoilufoorumin kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	,933				,893
Ulkoilufoorumin valmistelutoimikunnan kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	,828	,260	,241		,828
Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio	,688			,585	,870
Ulkoilufoorumin toiminnan jatkuvuus on riippuvainen muutamista henkilöistä		,883			,784
Edustamani organisaatio on pystynyt vaikuttamaan riittävästi Ulkoilufoorumin tavoitteiden määrittelyyn		,846	,372		,861
Tiedän, millä tavoin minun odotetaan osallistuvan Ulkoilufoorumin toimintaan			,812	,217	,736
Ulkoilufoorumin tavoitteet ovat minulle selvät		,372	,793		,793
Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöillä on vahva yhteinen näkemys Ulkoilufoorumin tavoitteista	,367	,537	,643		,843
Tunnen hyvin suurimman osan henkilöistä, jotka edustavat taustaorganisaatiotaan Ulkoilufoorumissa				,916	,900
Neliösumma	2,202	2,050	1,973	1,283	7,508
Selitysaste (%)	24,47	22,77	21,93	14,25	83,42

^a Taulukossa esitetty yli ,200 arvon lataukset, joista kunkin väittäjän suurin faktorilataus on lihavoitu.

Faktorianalysissä Ulkoilufoorumin kokoonpanoa mittaavat väittämät latautuivat voimakkaasti faktorille yksi. Valtaa ja vastuunjakoa mittaavat väittämät latautuivat faktorille kaksi ja tavoitteiden yhtenäisyyttä sekä verkoston jäsenten tietoisuutta toiminnasta koskevat väittämät faktorille kolme. Tuntemista mittaava väittäjä latautui faktorille neljä. Faktorit olivat osin yhteneviä kirjallisuuskatsauksessa esiteltyjen verkoston toimivuuden elementtien käsitteistön kanssa.

Väittäjä ”muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio” latautui faktorin yksi lisäksi myös jossain määrin faktorille neljä.

Muuten kaikkien ominaisuuksien väittämien lataukset toisille faktoreille olivat verrattain pieniä. Koko faktorimalli selitti 83 % muuttujien kokonaisvarianssista. Verkostotyön edellytyksiä ja toimivuutta mittaavaa mittaria voidaan tässä aineistossa pitää pätevänä mittaamaan näkemyksiä Ulkoilufoorumin toimivuudesta. Faktorit ja niiden sisäinen validiteetti on esitetty taulukossa 12.

TAULUKKO 12. Faktorianalyysin faktorit ja niiden Cronbachin alfa -kertoimet

Väittämät	Summamuuttujan nimi	Cronbachin alfa
<ul style="list-style-type: none"> - Ulkoilufoorumin kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen - Ulkoilufoorumin valmistelutoimikunnan kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen - Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio 	Verkoston kokoonpano	0,798
<ul style="list-style-type: none"> - Ulkoilufoorumin toiminnan jatkuvuus on riippuvainen muutamista henkilöistä - Edustamani organisaatio on pystynyt vaikuttamaan riittävästi Ulkoilufoorumin tavoitteiden 	Valta ja vastuu	0,730
<ul style="list-style-type: none"> - Tiedän, millä tavoin minun odotetaan osallistuvan Ulkoilufoorumin toimintaan - Ulkoilufoorumin tavoitteet ovat minulle selvät - Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöillä on vahva yhteinen näkemys Ulkoilufoorumin tavoitteista 	Yhteiset näkemykset ja tavoitteet	0,665
<ul style="list-style-type: none"> - Tunnen hyvin suurimman osan henkilöistä, jotka edustavat taustaorganisaatiotaan Ulkoilufoorumissa 	Tunteminen	- ^a

^a Faktori muodostui vain yhdestä väittämästä, joten siitä ei muodostettu summamuuttujaa.

Cronbachin alfa -kertoimien perusteella voidaan päätellä, että verkoston kokoonpanoa ja vallanjakoa mittaavien faktoreiden muuttujilla on hyvä sisäinen johdonmukaisuus ($0,70 < \alpha < 0,80$). Myös tavoitteiden yhdenmukaisuutta mittaavan faktoreiden muuttujilla kerroin on yli ,600 eli jokseenkin riittävä. Yhdenkään faktorin kohdalla minkään väittämän poistaminen ei olisi nostanut kyseisen faktorin kerrointa.

Faktorianalyysin pohjalta tuotettiin teoreettinen malli Ulkoilufoorumin verkostotyön toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä. Kirjallisuuskatsauksen perusteella myös verkoston

keskuudessa vallitseva luottamus ja tiedon avoimuus ovat kuitenkin olennaisia sosiaalisen verkoston toimivuuden kannalta. Tutkimusaineistossa näitä elementtejä mittaavat väittämät olivat kommunaliteeteiltaan heikkoja, joten ne oli jätetty faktorimallin ulkopuolelle. Tästä syystä toimivan verkostotyön malliin lisättiin myös alkuperäisen mittarin (liite 3) luottamusta ja avoimuutta mittaavien yksittäisten väittämien keskiarvot. Näin voitiin muodostaa kokonaisvaltaisempi verkoston toimivuuteen vaikuttavien tekijöiden esiintymisestä Ulkoilufoorumissa. Toimivan verkostotyön ydinelementit ja niiden esiintyminen Ulkoilufoorumissa on esitetty taulukossa 13. Faktorianalyysin tuottamista tekijöistä on ilmoitettu summamuuttujan keskiarvo, analyysistä poissuljettujen väittämien kohdalla yksittäisen väittämän keskiarvo.

TAULUKKO 13. Toimivan verkostotyön edellytykset ja niiden painottuminen Ulkoilufoorumissa sen toimintaan osallistuneiden vastaajien (n=22) näkökulmasta asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).

Toimivan verkostotyön edellytys	Mittarin väittämä/väittämät	Keskiarvo
Faktorianalyysiin sisältyneet elementit		
Valta ja vastuu	Ulkoilufoorumin toiminnan jatkuvuus on riippuvainen muutamista henkilöistä Edustamani organisaatio on pystynyt vaikuttamaan riittävästi Ulkoilufoorumin tavoitteiden määrittelyyn	4,20
Yhteiset näkemykset ja tavoitteet	Tiedän, millä tavoin minun odotetaan osallistuvan Ulkoilufoorumin toimintaan Ulkoilufoorumin tavoitteet ovat minulle selvät Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöillä on vahva yhteinen näkemys Ulkoilufoorumin tavoitteista	3,92
Verkoston kokoonpano	Ulkoilufoorumin kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen Ulkoilufoorumin valmistelutoimikunnan kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio	3,62
Tunteminen	Tunnen hyvin suurimman osan henkilöistä, jotka edustavat taustaorganisaatiotaan Ulkoilufoorumissa	3,36
Muut elementit		
Luottamus	Ulkoilufoorumissa vallitsee vahva keskinäisen luottamuksen ilmapiiri	4,09
Tiedon avoimuus	Kaikki yhteistyön kannalta oleellinen tieto on avoimesti Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen saatavilla	3,86

Valtaa ja vastuuta mittaavan summamuuttujan korkea keskiarvo kuvastaa, että järjestöedustajat kokevat vaikutusmahdollisuutensa Ulkoilufoorumin sisäisessä toiminnassa riittäviksi. Samanaikaisesti muuttujan korkea arvo kuitenkin viittaa siihen, ettei valta ole jakautunut tasaisesti verkostossa, vaan toiminnan jatkuvuus on riippuvainen muutamasta henkilöstä. Myös luottamus erottuu verkoston toimivuuden osa-alueista toiseksi korkeammalla keskiarvolla.

Tuntemista sekä verkoston kokoonpanoa mittaavat faktorit saivat puolestaan muita mallin muuttujia heikommät keskiarvot, vaikka yksittäisinä väittäminä valmistelutoimikunnan ja koko verkoston kokoonpano katsottiin jokseenkin tarkoituksenmukaiseksi. Kokoonpanofaktorin vaatimattomampi arvo johtuu väittämästä ”muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio”. Verkoston kokoonpanoon liittyen suurin toimivuutta heikentävä tekijä näyttäisikin olevan se, ettei verkosto koostu tasaisesti sen toimintaan panostavista jäsenistä. Tästä antaisi viitteitä myös valta- ja vastuufaktori.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ulkoilun järjestöyhteistyön haasteisiin, toimintatapoihin sekä toimijoihin liittyviä näkemyksiä ja niiden yhdensuuntaisuutta. Lisäksi tutkimuksessa keskityttiin ulkoilujärjestöjen edustajien näkemyksiin Ulkoilufoorumista ja sen toimivuudesta. Tässä pääluvussa muodostetaan johtopäätökset tutkimuksen keskeisistä tuloksista: ulkoilujärjestöjen yhteistoiminnan tulkintakehyksistä sekä Ulkoilufoorumin verkostotyön toimivuudesta.

9.1 Diagnostinen kehystäminen: ulkoilun rahoitus yhteisenä huolena

Ulkoilujärjestöjen yhteistyön diagnostisessa kehystämisessä korostui huoli luonnon virkistyskäytön rahoituksesta sekä ulkoiluympäristöjen kaavoituksesta ja maankäytöstä. Järjestöyhteistyön painopiste ei keskittynyt yksinomaan luonnon virkistyskäyttöön tai ympäristönsuojeluun, vaan haasteet koskivat molempia kokonaisuuksia. Tosin huoli luonnon monimuotoisuuden vaarantumisesta kohtaan oli merkittävästi yleisempää ympäristöjärjestöjen edustajien keskuudessa kuin muissa vastaajaryhmissä. Näin ollen näkemys luonnon monimuotoisuuden vaarantumisen merkittävydestä oli riippuvainen tutkittavan taustaorganisaation intresseistä ja tavoitteista. Muissa kysymyksissä vastaavanlaista jakolinjaa ympäristöjärjestöjen, retkeilyjärjestöjen ja harrastejärjestöjen välillä ei kuitenkaan havaittu.

Toinen jakolinja muodostui Ulkoilufoorumiin kuuluvien järjestöedustajien ja muiden tutkittavien välille: kaavoitus, maankäyttö ja ulkoilun vastaiset asenteet huolettivat Ulkoilufoorumin toimintaan osallistuneita henkilöitä muita tutkittavia enemmän. Keskeinen osa Ulkoilufoorumin toimintaa ovatkin olleet erilaiset asiantuntijakuulemiset nimenomaan kaavoituskysymyksissä. Sen sijaan haasteet ulkoilun rahoituksessa, metsän eri käyttömuotojen yhteensovittamisessa ja vastuunjaossa sekä luonnon monimuotoisuuden vaarantuminen huolettivat useita ulkoilujärjestöjen edustajia riippumatta siitä, kuuluiko vastaaja Ulkoilufoorumiin vai ei. Tältä osin Ulkoilufoorumin edustajien kehystykset eivät näin ollen erottuneet merkittävästi muusta ulkoilun järjestökentästä.

Vastauksia vertailtiin myös tutkittavien taustaorganisaatioiden koon perusteella. Erot vastaajaryhmien välillä eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Näin ollen näkemykset ulkoilujärjestöjen kohtaamista haasteista ovat tutkimuksen perusteella taustaorganisaation jäsenmäärästä riippumattomia. Tutkimuksen perusteella kyseisten edustajaryhmien välillä ei taten vallitse merkittäviä näkemuseroja yhteisistä haasteista. Tätä voidaan pitää eräänä verkostotyötä sujuvoittavana tekijänä.

Yhdenkään vertailtavan vastaajaryhmien välillä erot näkemyksistä ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ongelmiin eivät olleet merkittäviä. Näin ollen ilmastonmuutos näyttäytyi ulkoilujärjestöjen yhteisenä huolena, joka kosketti laajasti monenlaisia järjestöedustajia. Toisaalta ilmastonmuutos nähtiin kahdeksanneksi merkittävämpänä haasteena, joten vaikka huoli oli yhteinen, sitä ei koettu muiden vaihtoehtojen rinnalla erityisen suureksi.

9.2 Prognostinen kehystäminen: edunvalvontaa ja epätietoisuutta

Tutkimuksen perusteella Ulkoilufoorumin verkostotyössä on toteutettu sekä edunvalvontatyöhön että koordinaatioon liittyviä toimia. Lisäksi erityisesti jokamiehenoikeudet ja luonnon virkistyskäyttö ovat korostuneet verkoston toiminnassa. Keskeistä on ollut erilaisten näkemysten yhteensovittaminen ja julkishallintoon vaikuttaminen muun muassa kuntavaali- ja eduskuntavaaliteemojen sekä lakiesitysten kommentoinnin välityksellä. Toimet vastaavat osaltaan diagnostisen kehystyksen osoittamaan huoleen ulkoilun rahoituksesta ja ulkoiluympäristöjen kaavoituksesta. Vaikka toimet eivät välttämättä johdukaan Ulkoilufoorumin jäsenkunnan esittämistä syistä, on diagnostisella ja prognostisella kehystämällä usein suora vastaavuus (Snow & Benford 1988, 201).

Ulkoilufoorumin odotetaan olevan tärkeä edunvalvoja myös tulevaisuudessa. Ulkoilufoorumiin kuuluvat pitivät tärkeänä, että tulevaisuudessa verkosto osallistuu vaalien aikaiseen julkiseen keskusteluun ja järjestää seminaareja. Lisäksi Ulkoilufoorumin toivottiin koordinoivan tiedonvaihtoa ja harjoittavan viestintää. Tutkimushavainnot mukailevat Ulkoilufoorumin virallisia tavoitteita.

Ulkoilufoorumin toimintaan osallistumattomien tutkittavien prognostisissa kehystyksissä puolestaan erottui epätietoisuus yhteistoiminnan painopisteistä ja Ulkoilufoorumiin vähäisempi aktivoituminen. Tulevaisuuden yhteistyössä korostettiin toisen vastaajaryhmän tavoin koordinaation ja yhteistyön tärkeyttä sekä edunvalvontaa, mutta enemmänkin hanketyön ja kannanottojen muodossa. Tärkeiksi teemoiksi nostettiin luonnonsuojelu, luonnon virkistyskäyttö ja ilmastonmuutoksen vastainen työ. Ulkoilufoorumin yhteydessä ilmastonmuutokseen vaikuttamista ei sen sijaan mainittu kertaakaan, vaikka verkoston toimintaperiaateisiin kestävä kehityksen mukainen ulkoilun edistäminen onkin erikseen kirjattu.

Erityyppisten tai -kokoisten järjestöjen välillä merkittäviä eroja ei havaittu. Tutkimuksen perusteella ulkoilujärjestöjen edustajilla on taustaorganisaation tyypistä ja koosta riippumaton yhdenmukainen näkemys ulkoilujärjestöjen yhteisistä toimista. Tulos antaa viitteitä yleisesti hyväksytyistä yhteistyön toimintatavoista, jotka ovat levinneet laajalle erityyppisten ulkoilujärjestöjen keskuuteen.

9.3 Motivoiva kehystäminen: Suomen Latu mobilisaation ytimessä

Tutkimuksen perusteella järjestöyhteistyön ytimessä on Suomen Latu, joka on myös aktiivinen Ulkoilufoorumin jäsenjärjestö. Kaikkien ulkoilujärjestöjen rooli ei kuitenkaan ollut täysin identtinen Ulkoilufoorumissa ja sen ulkopuolella. Esimerkiksi Suomen Partiolaisilla, Vapaa-ajan kalastajilla sekä Melonta- ja Soutuliitolla näyttäisi olevan sellainen rooli Ulkoilufoorumissa, jota niille ei muussa yhteistoiminnassa ole kehittynyt. Vastaavasti eräät luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt, kuten WWF Suomi, näyttäisivät olevan ensisijaisesti Ulkoilufoorumin ulkopuoliseen järjestöyhteistyöhön keskittyneitä toimijoita. Näin ollen tutkimus antoi viitteitä siitä, ettei Ulkoilufoorumin ydin täysin mukaile laajempia ulkoilujärjestöjen yhteistyösuhteita. Eroavaisuuksia voidaan selittää henkilösuhteilla ja yksittäisten henkilöiden aktiivisuudella joko Ulkoilufoorumissa tai muussa yhteistyössä. Taustalla voi kuitenkin olla myös laajemmat sisällölliset eroavaisuudet erityyppisten järjestöjen toiminnassa.

9.4 Avaintoimijoiden Ulkoilufoorumi

Tutkimus osoitti, että useat toimivan verkostotyön edellytykset toteutuvat Ulkoilufoorumissa. Vaikka yhteiskuntatieteellisessä tutkimuskirjallisuudessa on esitetty, että luottamus on todellisuudessa hallintaverkostoissa harvinaista (Klijn & Koppenjan 2012, 7), tässä tutkimuksessa näkemys korkeasta luottamuksesta verkostossa oli Ulkoilufoorumin jäsenten keskuudessa yhtenevä. Ulkoilufoorumin tavoitteet nähtiin kohtalaisen yhdensuuntaisina ja verkoston jäsenet olivat tietoisia omasta roolistaan verkostossa. Myös jäsenten vaikutusmahdollisuudet Ulkoilufoorumissa nähtiin hyvinä taustaorganisaation koosta tai tyypistä riippumatta. Tutkimuksen taustatyön yhteydessä eräs haastateltava kuvasikin, kuinka ylimääräisen byrokratian puuttuessa ”toiminta oli kätevää, ketterää ja helppoa”. Tätä voidaan pitää yhtenä Ulkoilufoorumin verkostomaisen toiminnan vahvuutena.

Ulkoilufoorumin kokoonpanoa pidettiin yhtäältä toimivana sellaisenaan. Verkostomaisen rakenteen ja erilaisten jäsenten vuoksi asiantuntijuus Ulkoilufoorumissa onkin jo nykyisellään paitsi hyvin syvällistä, myös kattaa laajasti ulkoilun eri osa-alueita. Toisaalta ehdotettiin myös, että verkoston jäsenjärjestöjen määrää tulisi kasvattaa ja mukaan tulisi rekrytoida myös julkisen sektorin toimijoita. On kuitenkin huomioitava, että mikäli verkoston toimijat edustavat hyvin erilaisia intressejä ajavia järjestöjä, voi luottamuksen, sitoutumisen ja tuntemisen rakentaminen osoittautua haasteelliseksi. Kehitettävää verkoston jäsenten keskinäisessä tuntemisessä on tutkimuksen perusteella jo nykyisellään.

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa on esitetty, ettei verkostoteorioiden mukainen luottamukseen, tuntemiseen, sitoutumiseen ja vastavuoroisuuteen perustuva yhteistyömalli toteudu todellisissa verkostoissa (Linnamaa & Sotarauta 2000, 144). Tässä tutkimuksessa havaittiin, että verkoston jäsenten mukaan valta ja vastuu eivät jakaudu Ulkoilufoorumissa tasaisesti. Myös tutkimuksen taustahaastattelussa saatiin viitteitä siitä, että muutamien henkilöiden ja verkoston puheenjohtajan resurssien merkitys Ulkoilufoorumin toimivuuden kannalta on ollut suuri. Tulos on linjassa aikaisemman kolmannen sektorin verkostojen toimivuutta koskevan tutkimustiedon (esim. Lehtonen & Stenvall 2019, 33) kanssa ja vahvistaa tutkimuksen ennakoivan oletuksen.

Mikäli kaikki verkoston jäsenet eivät panosta verkostoon samalla tavalla tai panosta ei koeta yhtäläiseksi, voi myös verkoston tuottama vastavuoroisuuden tunne kärsiä. Lisäksi henkilöityminen vaarantaa verkoston rakenteiden vakiintumisen (Lehtonen & Stenvall 2019, 33). Ulkoilufoorumin tapauksessa toiminnan henkilöityminen ja vastavuoroisuuden tunteen puuttuminen on johtanut siihen, että järjestöjen aktiivisuus verkostossa sekä koko verkoston toiminta-aktiivisuus on vaihdellut kausittain.

Tutkimuksen perusteella henkilöriippuvaisuus korostui varsinkin suurempien järjestöjen edustajien näkemyksissä. Lisäksi näkemykset siitä, miten paljon muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumin toimintaan, olivat keskenään eriäviä tutkittavan taustaorganisaation tyypistä riippuen. Työmäärän nähtiin jakautuvan epätasaisesti erityisesti retkeilyjärjestöjen edustajien keskuudessa, kun taas lajiliittojen ja muiden harrastejärjestöjen edustajat näkivät useammin, että vastuu jakautuu verkostossa tasaisesti. Tulos on ymmärrettävä, sillä Ulkoilufoorumin toiminta on ollut pääosin Suomen Ladun, Suomen Partiolaisten ja Suomen Luonnonsuojeluliiton koordinoimaa ja johtamaa. Muuten erikokoisten tai erityyppisten järjestöjen edustajien vastausten välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Näin ollen voidaan esittää, että vaikka jotkin Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöt koordinoivatkin toimintaa enemmän kuin toiset, ei eri ryhmittymien välillä lähtökohtaisesti vallitse merkittäviä näkemuseroja verkoston toimivuudesta.

10 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen keskinäiseen yhteistoimintaan kohdistuvia näkemyksiä ja tarkastella Ulkoilufoorumia valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen mobilisaation muotona. Tutkimustehtävään pyrittiin vastamaan selvittämällä ulkoilujärjestöjen ja Ulkoilufoorumin haasteisiin, toimintatapoihin ja toimijoihin liittyviä kehystyksiä ja niiden yhtenäisyyttä. Lisäksi kartoitettiin verkoston toimivuuden elementtien ilmentymistä Ulkoilufoorumissa. Näin tuotettiin tietoa Ulkoilufoorumin asemasta ja kehityskohteista valtakunnallisen ulkoilujärjestöjen yhteistyön ympäristössä. Seuraavaksi tutkimushavainnot ulkoilujärjestöjen yhteistyöstä pohditaan strategisen toiminnan kentän teorian, yhteiskunnallisten liikkeiden sekä yhteiskuntatieteellisen verkostotutkimuksen viitekehyksessä.

10.1 Yhteistyön reittivalintoja uudessa kansalaisyhteiskunnassa

Tutkimustuloksiin tukeutuen voisi esittää, että ulkoilujärjestöt muodostavat erään strategisen toiminnan kentän, jonka toimijoita yhdistää ulkoilun edistäminen valtakunnallisen järjestötoiminnan keinoin. Yhteisenä tekijänä kentällä nähdään ennen kaikkea luonnon virkistyskäytön rahoitukseen ja kaavoitukseen vaikuttaminen lausunnoin ja kannanotoin. Yhteisellä kentällä harjoitettu vaikuttamistoiminta ei kuitenkaan ole johtanut esimerkiksi ympäristöaktivismiin verrattavaan poliittiseen liikehdintään.

Yhdistävistä tekijöistä huolimatta tutkimus osoitti, etteivät ulkoilujärjestöjen edustajat muodosta täysin samankaltaisesti ajattelevaa joukkoa (vrt. Tattinen 2020, 94). Kukin järjestötoimija verkostoituu kentällä taustaorganisaationsa tavoitteista riippuen. Se, minkä kokoinen tai tyyppinen järjestö on ja kuuluuko se Ulkoilufoorumiin vai ei, vaikuttaa järjestön yhteistyöhön, yhteyden julkiseen sektoriin ja asemaan strategisen toiminnan kentällä. Eroja kehystyksissä voidaan pitää verkostotyötä rajoittavana tekijänä. Toisaalta voisi ajatella, että erilaiset näkemykset myös tukevat verkoston moninaisuutta sekä edistävät toiminnan läpinäkyvyyttä ja näin ollen edesauttavat verkostotyötä.

Ulkoilujärjestöjen yhteistyön moninaisella kentällä onkin ylitetty ensinnäkin pienten ja suurten järjestöjen, toiseksi luonnonsuojelun ja virkistyskäytön ja kolmanneksi julkishallinnon ja kolmannen sektorin välisiä raja-aitoja. Esimerkiksi Ulkoilufoorumin harjoittama edunvalvontatyö on yksi ilmentymä nykymuotoisen, verkostomaisen uuden kansalaisyhteiskunnan suhteesta julkiseen valtaan. Yhteisesti määritetyillä vaaliteemoilla, ministeriötapaamisilla ja lainsäädännön valmisteluun osallistumalla Ulkoilufoorumi tukee julkishallinnon päätöksentekoprosessia sekä vahvistaa ulkoilun verkostohallintaa. Näin ollen tutkimustuloksista voidaan tunnistaa myös hallintaverkoston elementtejä.

Näyttäisikin siltä, ettei ulkoilujärjestöjen toiminta jää pelkästään verkostoitumisen asteelle, vaan luonnon virkistyskäytön kysymykset ovat mobilisoineet ulkoilujärjestöjä harjoittamaan erinäisiä edunvalvontatoimia. Mobilisaatiota Ulkoilufoorumin muotoon voidaan pitää osoituksena siitä, että järjestöjen avaintoimijat ovat tiedostaneet strategisen kumppanuuden tarpeellisuuden ja ryhtyneet muodostamaan yhteistä strategisen toiminnan kenttää. Ulkoilufoorumista ei kuitenkaan ole muodostunut suuria joukkoja mobilisoivaa luonnossa liikkumisen kansanliikettä, vaan asiantuntija- ja yhteistyöverkosto, jonka toimintaa yksittäiset järjestöt ovat ohjailleet ja määrittäneet. Aika ajoin uudet puheenjohtajat ja jäsenjärjestöt ovat muuttaneet Ulkoilufoorumin dynamiikkaa, mikä on heijastunut verkoston aktiivisuuteen.

Voidaan kuitenkin pohtia, olisiko Ulkoilufoorumilla edellytyksiä toimia nykyistä merkittävämpänä valtakunnallisena ulkoilua edistävänä yhteenliittymänä. Verkostotutkimuksen viitekehyksessä Ulkoilufoorumin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavat sen jäsenten vahva keskinäinen luottamus, sitoutuminen ja tunteminen. Selkeät, yhteiset tavoitteet kehystävät verkoston toimintaa ja luovat edellytyksiä toimivalle verkostotyölle. Ulkoilufoorumin monijäsenisyys ja -alaisuus sekä poikkihallinnollisuus edesauttavat verkoston vaikuttamistyötä politiikan hallintaverkostoissa, joskin voimakas siirtymä ympäristöjärjestöjen toiminta-alueelle voisi heikentää kannanottojen ja yhteislausumien terävyyttä.

Ratkaisevaksi Ulkoilufoorumin toimintamahdollisuuksiin vaikuttavaksi tekijäksi nousevat etenkin vastuun- ja vallanjakoon liittyvät kysymykset. Toiminta Ulkoilufoorumissa vaatii resursseja ja valmistelua, jota verkoston jäsenet tekevät oman työnsä ohessa.

Henkilöriippuvuutta voidaan kuitenkin tulevaisuudessa vähentää luomalla verkostolle uusia sitovia sääntöjä ja toimintakäytänteitä esimerkiksi kiertävästä puheenjohtajuudesta. Toisaalta puheenjohtajuuden pakonomainen sysääminen resurssiltaan pienille järjestöille ei välttämättä johda parhaimpaan lopputulokseen.

Jotta Ulkoilufoorumi kykenisi vaikuttavaan verkostotoimintaan, on sen paitsi keskityttävä kehittämään verkostotyötään toimivaksi, myös kyettävä tuottamaan riittävästi lisäarvoa jäsenilleen. Jäsenmäärältään suuren järjestön kohdalla lisäarvo voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että järjestö kykenee laajentamaan verkostossa ajamiensa asioiden kannattajakuntaa. Pienet järjestöt puolestaan voivat pitää Ulkoilufoorumissa toimimista hyödyllisenä, kun ne pääsevät vaikuttamaan edunvalvonnan sisältöihin ja saavat äänensä kuuluviin. Eräs konkreettinen, lisäarvoa jatkossa tuottava kokonaisuus voi liittyä yhteisiin vaaliteemoihin sekä seminaarien ja asiantuntijakuulemisten järjestämiseen, sillä nämä näyttäisivät Ulkoilufoorumin ulkopuolisessa valtakunnallisessa järjestöyhteistyössä jäävän hanketyön ja kannanottojen varjoon.

Kaikesta huolimatta uudelle kansalaisyhteiskunnalle tyypillisen, vapaamuotoisen verkoston hyödyntäminen poliittisessa vaikuttamisessa on osoittautunut haasteelliseksi. Ulkoilufoorumin tulevaisuuden kannalta onkin välttämätöntä, ettei verkostoa kehystetä yksinomaan lobbauksen tai edunvalvontatyön alustaksi. Mikäli järjestökentällä tunnustetaan Ulkoilufoorumin potentiaali myös ulkoilujärjestöjä koordinoivana elimenä, yhteisten näkemysten sovittajana ja tiedon välittäjänä, voi verkostolla olla paikkansa ulkoilun monisäikeisellä kentällä jatkossakin.

Viime aikoina valtakunnalliset ulkoilujärjestöt ovat toimineet luonnon virkistyskäyttöstrategian laatimisprosessin hallintaverkostoissa. Strategia siirtyy toimeenpanovaiheeseen vuoden 2021 jälkeen aikana, jolloin koronaviruspandemia on muovannut suomalaisten ulkoilutottumuksia ja ulkoilujärjestöillä olisi poikkeuksellinen mandaatti aktivoida luonnon virkistyskäytön edunvalvontatyön ympärille kulminoitunutta verkostotyötään. Otollinen ilmapiiri tai myönteinen suhtautuminen ulkoiluun eivät kuitenkaan ole tae ulkoiluyhteistyön syventämisestä tai siihen paneutumisesta. Menestyksekkäs kolmannen sektorin toimijoiden välinen verkostotyö edellyttää lisäksi muutakin: sitoutumista, luottamusta, aktiivisia henkilöitä ja järjestöjä, avoimuutta sekä kirkkaita tavoitteita.

10.2 Tutkimuksen rajoitteet

Tutkimuksen luotettavuustarkastelua on pyritty tekemään läpi tutkimusraportin. Kuten mittarin luotettavuustarkastelun yhteydessä esitettiin, tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida reliabiliteetin eli toistettavuuden sekä validiteetin eli pätevyyden käsitteillä (Hirsjärvi ym. 2016, 231). Tutkimuksen reliabiliteettia vahvisti validi kyselylomake, johon vastaaminen osoittautui puhelinsoittokierroksen, vastaamiseen käytetyn ajan ja runsaiden avointen vastausten perusteella motivoivaksi ja helpoksi. Luotettavuutta edesauttoi se, ettei vastaamatta jättäneiden tutkittavien ryhmä eronnut kohdejoukosta tiedossa olevien muuttujien suhteen. (ks. Heikkilä 2014, 27–28, 178.) Tutkimuksen osallistumisaste oli korkea, minkä ansiosta tutkittavien vastaamattomuudesta ja tavoittamattomuudesta johtuvat virheet jäivät marginaaliin (vrt. Nummenmaa ym. 2019, 35), ja tulosten yleistämistä voi pohtia myös nyt määriteltyä perusjoukkoa laajempiin ulkoilujärjestöjen edustajien ryhmiin.

Tutkimuksen täydentäminen asiantuntijahaastatteluin osoittautui luotettavuuden näkökulmasta hyväksi valinnaksi. Haastattelut poistivat kvantitatiivisen tutkimuksen aikaperspektiivin kapeuden ongelmaa ja paljastivat Ulkoilufoorumin pidemmän aikavälin kehitysprosessin (vrt. Ropo 2018, 91). Lisäksi ne tarjosivat täydentäviä näkökulmia kyselylomakkeen laatimiseen ja tulosten tulkintaan.

Onnistumisista huolimatta tutkimukseen liittyy sen luotettavuutta heikentäviä rajoitteita. Tämän tutkimuksen merkittävimmäksi luotettavuutta heikentäväksi tekijäksi esitetään perusjoukon määrittämisen ongelmallisuutta. Ulkoilufoorumin yhteyshenkilöt muodostivat selkeän ja rajattavissa olevan osajoukon, mutta muiden ulkoilujärjestöjen edustajien osalta koko populaatiota ei kyetty yksiselitteisesti määrittämään. Peittovirheen mahdollisuus pyrittiin minimoimaan huolelliseen taustatyöhön perustuvalla tutkittavien harkinnanvaraisella otannalla (Valli 2018c, 259). Mikäli kaikkia ulkoilujärjestöjen edustajia ei ole kuitenkaan kyetty huomioimaan tutkimuksessa, ei otannan peiton kattavuudesta voida olla varmoja (Nummenmaa ym. 2019, 35; Heikkilä 2014, 32; 176–177). Tästä syystä tutkimusta ei samaistettu kaikki ulkoilujärjestöt kattavaksi kokonaistutkimukseksi. Rajoitteet tutkimusasetelmassa ja otannassa heikentävät paitsi tutkimuksen reliabiliteettia ja sisäistä validiteettia, myös sen ulkoista

validiteettia eli tulosten yleistettävyyttä tutkimusasetelmaa laajempiin tilanteisiin ja ryhmiin (Metsämuuronen 2011, 65).

Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan pitää vahvasti riippuvaisena sen mittarin luotettavuudesta (Metsämuuronen 2011, 125). Vaikka verkostotyön toimivuuden mittarin ja kehysanalyysin operationalisoinnissa ei havaittu merkittäviä puutteita, ei mittarin reliabiliteetista muissa aineistoissa ole näyttöä. Lisäksi kyselylomakkeen rakenteessa ilmeni muutamia heikkouksia, jotka vaikuttavat mittarin sisällön validiteettiin. Kyselyn kolmannessa osiossa Ulkoilufoorumien toimintaan osallistuneet ja osallistumattomat vastasivat eri kysymyksiin. Osion tulokset käsiteltiin erillisinä kokonaisuuksinaan, mikä rajoitti validien johtopäätösten tekemistä. Myös kyselylomakkeen jako lajiharrastamiseen, retkeilyyn ja ympäristöön keskittyviin järjestöihin näyttäytyy ongelmallisena. Joidenkin ulkoilujärjestöjen toimintaa on lähes mahdoton lokeroida yksiselitteisesti yhteen edellä mainituista kolmesta luokasta. Näin ollen erityyppisten järjestöjen välisen vertailun tuloksiin on hyvä suhtautua suuntaa antavana. Lisäksi voidaan tarkastella mittarin rakennevaliditeettia eli sitä, että havainnot vaihtelevat juuri niin kuin taustalla oleva teoria edellyttää (Metsämuuronen 2011, 128). Tässä tutkimuksessa osa alkuperäisistä verkostotyön toimivuuden mittarin väittämistä ei soveltunut lopulliseen malliin. Toisin sanoen kaikki faktorianalyysin alkuperäiset kysymykset eivät olleet sopivia mittarille. Edelleen voidaan kysyä, jäikö jokin verkoston toimivuuden kannalta olennainen osa-alue mittarissa huomioimatta.

Kolmanneksi esitetään tutkimusaineiston analyysiin liittyviä rajoitteita. Tutkimuksessa käsittelyvirheitä vähensi datan automaattinen siirtyminen Webropol-järjestelmästä SPSS-ohjelmaan, joka lisäksi toteutti tarvittavat analyysit ja tunnuslukujen laskemisen automaattisesti. Kyselylomakkeen avointen vastausten luokittelu ja tyypittely on kuitenkin tutkijasta riippuvaista. Faktorianalyysin tuottama malli oli tulkinnan kannalta yksiselitteisempi, mutta lopullinen malli valittiin sekin tutkijan harkinnalla. Toinen tutkija olisi voinut päätyä erilaisiin luokkiin ja malleihin, minkä johdosta tutkimuksen toistettavuuden voi tältä osin kyseenalaistaa. Analyysissa ei myöskään vertailtu esimerkiksi toiminta-aktiivisuuden ja edustajan taustaorganisaation resurssien vaikutusta näkemyksiin verkoston toiminnasta.

Lopuksi on nostettava esiin tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen soveltuvuus. Teoreettinen viitekehys pyrittiin rakentamaan niin, että se tukisi parhaalla mahdollisella tavalla tutkimuksen toteutusta. Koska Ulkoilufoorumin jäsenenä ei ole julkisen sektorin edustajia, tuotti Ulkoilufoorumin tarkastelu hallintaverkostona kuitenkin toisinaan haasteita. Kehysanalyysi puolestaan painottaa korostetusti ongelmia ja haasteita, joita ei Ulkoilufoorumin tapaisen verkoston toiminnassa välttämättä pyritä ensisijaisesti ratkaisemaan. Näin ollen tutkimusta olisi voinut olla antoisaa täydentää organisaatioteoriaan pohjautuvilla tiedoilla. Lisäksi syvällisempi perehtyminen tutkimuksen viitekehykseen jo ennen asiantuntijahaastatteluiden laatimista olisi kirkastanut haastatteluiden tarkoitusta ja auttanut kohdistamaan niiden käyttöä. Nyt ne eivät täysin tarjonneet vastauksia lopullisiin tutkimuskysymyksiin. Täten haastatteluja tyydyttiin käyttämään ainoastaan tausta-aineistona alkuperäisen suunnitelman mukaisesti.

10.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteet

Tutkimustulokset lisäävät ymmärrystä ulkoilujärjestöjen ja Ulkoilufoorumin nykytilasta sekä antavat viitteitä siitä suunnasta, johon ulkoilujärjestöt toivovat yhteistyötä kehitettävän. Ulkoilufoorumia koskevia tutkimustuloksia on tarkoitus hyödyntää verkoston toiminnan ja mahdollisten uusien toimintamuotojen kehittämiseen. Tutkimuksen tulokset pyritään toimittamaan suoraan myös muiden ulkoilujärjestöjen edustajille. Näin voidaan kasvattaa tietoa ulkoilujärjestöjen kentällä toimivien järjestöedustajien ajatusmaailmasta ja toimintatavoista sekä katalysoida ulkoilujärjestöjen yhteistyötä. Laajemmin tutkimus on tuottanut yhden kuvauksen siitä, miten kolmannen sektorin toimijoista koostuva verkosto toimii uuden hallintatavan kansalaisyhteiskunnassa. Täten se on väistämättä, yleistettävyyteen kohdistuvasta kritiikistä huolimatta, lisännyt tietoa yleisesti verkostojen toiminnasta ja luonteesta. On kuitenkin muistettava, että jokainen verkosto on omanlaisensa kokonaisuus, joka muuttuu jatkuvasti. Tutkimuksessa esiin nostettuja hyviä käytäntöjä tulee siis muokata ja sopeuttaa kulloisenkin ympäristön ja sen tarpeiden mukaisiksi.

Tutkimus lisää ymmärrystä uuden kansalaisyhteiskunnan verkostoista, mutta samalla tuo näkyväksi uusia ongelmia ja hypoteeseja ratkaistavaksi. Tässä tutkimuksessa luonnosteltiin perusteita kolmannen sektorin liikunta-alan verkostotyön toimivuuden mittaamiselle.

Yhdistyksistä koostuvassa verkostossa johtajuus, valta ja vastuu jakautuvat eri tavoin kuin yritysverkostoissa tai julkishallinnon verkostoissa. Tutkimuksessa kehitetyn mittarin jatkojalostaminen ja muokkaaminen soveltuvaksi kolmannen sektorin verkostotyön toimivuuden mittaamiselle olisi jatkossa ensiarvoisen tärkeää. Mikäli liikuntajärjestöjen verkostotyötä voidaan tarkastella objektiivisin ja normitetuin mittarein, myös verkostojen kehittämistyölle aukeaa uusia mahdollisuuksia. Lisäksi olisi syytä ottaa tarkastelun piiriin liikunta- ja urheilualan verkostoissa tapahtuva oppiminen sekä verkostojen vaikuttavuus, jotka rajattiin tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkimus antoi viitteitä ulkoilujärjestöjen keskinäisistä suhteista ja keskeisistä toimijoista. Se ei kuitenkaan tarjonnut riittävästi tietoa siitä, millaisia informaaleja verkostoja ulkoilujärjestöjen kentällä toimii. Ulkoilufoorumin kaltaisten muodollisten verkostojen toimintapotentiaalin ymmärtämiseksi tällainen tutkimus voisi tuoda arvokasta lisätietoa. Opettavaista olisi edelleen verrata ympäristöliikkeiden edunvalvontaa ja verkostohallintaa luonnon virkistyskäytön järjestöjen mobilisaatioon. Miksi ulkoilujärjestöt eivät ole mobilisoituneet luonnonsuojelijoiden kaltaiseksi kansanliikkeeksi? Yhtä lailla mielenkiintoinen vertailuasetelma syntyy yksinomaan järjestöpohjaisten liikunta-alan verkostojen sekä sektorirajat ylittävien verkostojen toimivuuden tarkastelun välille.

10.4 Lopuksi: näkymiä reittivalintojen varrelta

”Kysely lähetetty 49 vastaanottajalle’. No nyt se meni. Jännittää, pelottaa, innostuttaa. Mitä jos lomakkeessa on jokin virhe? Tässä se kymmenien (satojen?) tuntien työ nyt kulminoitui.”

Graduprosessin loppusuoralla palasin lukemaan tutkimustyön aikana laatimiani päiväkirjamerkintöjä. Niistä mieleeni muistuvat ne riemukkaat hetket, joita koin kyselylomakkeen vastausprosentin kohotessa päivä päivältä korkeammalle ja korkeammalle, ylittäen ennakko-odotukseni yhä uudelleen ja uudelleen. Yhtä lailla muistin vähemmän riemukkaita tunteita: turhautumisen, kun muotoilin yhtä ainokaista lausetta puoli tuntia. Epätoivon, kun ymmärsin, että kirjoitan gradua vielä kesäauringon paistaessa – ja syyssateiden saapuessa.

Yliopisto-opintojen merkityksestä keskusteltaessa korostetaan usein, että ne kasvattavat opiskelijoita tieteellisen ajattelutavan maailmaan. Uskon, että tämän tehtävän tuore pro gradu - tutkielmani on täyttänyt erinomaisesti. Havaitsin muistiinpanoistani, että syksyllä 2020 yritin kovasti hahmottaa graduani etsimällä yhtenäistä ”suurta teoriaa” viitekehyyksi, aukotonta analyysimenetelmää tuloksille ja valmista muuttia kyselylomakkeelle. Keväällä gradupäiväkirjaa kirjoitti jo itsenäisempi ja itsevarmempi tutkijanalku, joka muodosti saatavilla olevan tiedon perusteella omia ajatusrakennelmiaan. Nyt syyskuussa 2021 kirjoitan viimeiset havaintoni oppimisprosessista tämän gradun sivuille. Toivon ja uskon, että muistiin kirjoittamani ajatukset ovat vain murto-osa siitä kaikesta, mitä olen oppinut tämän tutkimusmatkan aikana.

Halu oppia - se tuuppi itsepäisesti graduani eteenpäin silloin, kun tavis-Lotta meinasi hukkaa tietomäärään ja olisi voinut tehdä jotain muutakin. Toisinaan olen eksynyt sivupoluille lähdemateriaalin hankinnassa, toisinaan uhrannut päiviä yksittäisten kuvaajien värien ja lukuarvojen asetteluun. Ajoittain olen nähnyt tällaiset valinnat työnä, jonka olisin voinut jättää tekemättäkin. Koskaan en ole kuitenkaan kyseenalaistanut sitä, ettenkö olisi hyötynyt valinnoistani – jokainen niistä on opettanut minulle jotain. Otetaan esimerkki: ilman päätöstä toteuttaa haastattelut perusteellisesti teemahaastattelumenetelmällä osaamiseni laadullisista tutkimusmenetelmistä olisi jäänyt opintielläni kovin vähäiseksi.

Vaikka tein tutkimusta yliopistolle, koko tutkijayhteisölle ja laitoksen ulkopuoliselle tilaajataholle, opinnäytetyötä tein ennen kaikkea itselleni. Nyt on aika antaa tämän työn johdattaa myös muita pohtimaan ulkoilun monisäikeistä maailmaa.

”Ensilumen peittämä maisema avautui koti-ikkunasta ja kas, siellähän käyskenteli city-peura! Totisesti, katseen kääntäminen sekavasta kyselylomakkeesta ulos, luonnon ihmeisiin tekee toisinaan hyvää. Hetkeksi irrottauduin ajatuksissani sinivaloa säteilevästä, mullin mallin olevasta graduprojektistani lumihiutaleiden ja todellisten ulkoilijoiden, eläinten, maailmaan.”

LÄHTEET

- Ala-Poikela, A., Koski, A. & Stenvall, J. (2015). Verkostot osana kuntien kehittämis- ja innovaatiotoimintaa: Vaikuttavuutta arvoverkkoilla (VARVO) -hanke. Loppuraportti. Suomen Kuntaliitto. Acta 260.
- Anttiroiko, A.-V. (2015). Verkostodemokratia: Teoreettinen analyysi politiikkaverkostojen demokratisoinnin haasteista. *Politiikka* 57 (2), 75–93.
- Anttiroiko, A.-V. & Haveri, A. (2007). 3.1 Uusi paikallinen hallintatapa. Teoksessa A.-V. Anttiroiko, A. Haveri, V. Karhu, A. Ryytänen & P. Siitonen (toim.) *Kuntien toiminta, johtaminen ja hallintasuhteet*. 3. uudistettu painos. Tampere: Tampereen yliopistopaino, 164–181.
- Benford, R. & Snow, D. (2000). Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual review of sociology* 26 (1), 611–639. doi:10.1146/annurev.soc.26.1.611.
- Bergsgård, N. A. & Norberg, J. R. (2010). Sports policy and politics – the Scandinavian way. *Sport in Society* 13 (4), 567–582. doi:10.1080/17430431003616191.
- Castells, M. (2001). *The Rise of the Network Society. The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume I*. 2. painoksen lisäpainos. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (2010). *The Power of Identity. The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume II*. 2. painos. Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Clarkeburn, H. & Mustajoki, A. (2007). *Tutkijan arkipäivän etiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Eichberg, H. & Loland, S. (2010). Nordic sports – from social movements via emotional to bodily movement – and back again? *Sport in Society* 13 (4), 676–690. doi:10.1080/17430431003616431.
- ENOS. (2021). About The European Network of Outdoor Sports. Verkkosivu. Viitattu 22.4.2021. <https://www.outdoor-sports-network.eu/about-us/>.
- Eriksson, K. (2015). Yhteiskuntatieteellinen verkostoajattelu. Teoksessa K. Eriksson (toim.) *Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 7–24.
- Eränkö, L., Kuisma-Sandgren, K. & Rautiainen, A. (2015). Selvitys ulkoilulain toimivuudesta, soveltamisesta ja muutostarpeista. Viitattu 23.5.2021. https://www.suomenlatu.fi/media/vaikuta/suomen_latu_ulkoilulaki_raportti_26.5.2015.pdf.

- Eskola J., Lähti J. & Vastamäki, J. (2018). Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 27–51.
- Eurobarometri. (2018). Special Eurobarometer 472: Sport and Physical Activity. Viitattu 9.5.2021. http://eose.org/wp-content/uploads/2018/03/ebs_472_en.pdf.
- Fligstein, N. & McAdam, D. (2011). Toward a General Theory of Strategic Action Fields. *Sociological Theory* 29 (1), 1–26. doi:10.1111/j.1467-9558.2010.01385.x.
- Fligstein, N. & McAdam, D. (2012). *A Theory of Fields*. Oxford: Oxford University Press.
- Friluftsrådet. (2021). Om os. Verkkosivu. Viitattu 23.4.2021. <https://friluftsradet.dk/om-friluftsradet>.
- Goffman, E. (1986). *Frame analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Haila, Y., Helle, T., Jokinen, A., Leino, H., Tynkkynen, N. & Åkerman, M. (2015). Näkökulmia ympäristöpolitiikkaan. Teoksessa I. Karppi (toim.) GOVERNANCE: Hallinnan uusia ulottuvuuksia. Tampere: Tampereen yliopisto, 131–165.
- Hakanen, M., Heinonen, U. & Sipilä, P. (2007). *Verkostojen strategiat: Menesty yhteistyössä*. Helsinki: Edita.
- Hakari, K. (2013). *Uusi julkinen hallinta - kuntien hallinnonuudistusten kolmas aalto? Tutkimus Tampereen toimintamallista*. Tampereen yliopisto. *Acta Universitatis Tamperensis* 1871. Väitöskirja. Viitattu 4.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9263-1>.
- Halila, H. & Norros, O. (2017). *Urheiluoikeus*. Helsinki: Alma Talent.
- Hallitusohjelma. (2019). Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Viitattu 23.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>.
- Harju, A. (5.11.2020). *Suomalainen kansalaisyhteiskunta*. Verkkosivu. Viitattu 13.4.2021. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/suomalainen-kansalaisyhteiskunta/>.
- Harmaja, T. (2019). *Verkostojohtamisen opas*. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2019:12. Viitattu 5.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-710-9>.
- Haveri, A. & Pehk, T. (2008). *Verkostokunta johtamisen ja demokratian haasteena*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

- Heikkala, J. (1998). Ajolähtö turvattomiin kotipesiin: Liikunnan järjestökentän muutos 1990-luvun Suomessa. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis 641. Väitöskirja.
- Heikkala, J. (2000). Liikunnan järjestökentän muutokset ja toimintaympäristö. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta: Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 152, 119–134.
- Heikkilä, T. (2014). Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Helander, V. (2004). Paikallisyhdistykset kunta-areenalla. Suomen Kuntaliitto. KuntaSuomi 2004 -tutkimuksia 45. Acta 164.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2016). Tutki ja kirjoita. 21. painos. Helsinki: Tammi.
- Honkanen, A., Sammalkangas, J. & Satokangas, P. (2021). Kotimaanmatkailun nykytila ja potentiaali – selvitys kohderyhmistä ja kehittämistoimista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:14. Viitattu 22.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-631-4>.
- Hänninen, S. (7.12.2011). Kansalaisyhteiskunnan valvontavallasta. Esitelmä. Kansalaisyhteiskunnan tutkimus- ja kehittämispäivät, Jyväskylä. Viitattu 5.5.2021. <http://kans.jyu.fi/seura/ky2011/luentodiat>.
- Hänninen, S. (2015). Verkostohallinta. Teoksessa K. Eriksson (toim.) Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa. Helsinki: Gaudeamus, 250–270.
- Ibsen, B. & Seippel, Ø. (2010). Voluntary organized sport in Denmark and Norway. Sport in Society 13 (4), 593–608. doi:10.1080/17430431003616266.
- Itkonen, H. (1996). Kenttien kutsu: Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Helsinki: Gaudeamus. Väitöskirja.
- Itkonen, H. (2000). Kansalaistoiminnan suuri linja. Teoksessa H. Itkonen, J. Heikkala, K. Ilmanen & P. Koski (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta: Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 152, 11–25.
- Itkonen, H. & Salmikangas, A.-K. (2015). The changing roles of public, civic and private sectors in Finnish sports culture. Viešöji politika ir administravimas 14 (4), 545–556. doi:10.13165/VPA-15-14-4-04.
- Itkonen, H., Lehtonen, K. & Aarresola, O. (2018). Tutkimuskatsaus liikuntapoliittisen selonteon tausta-aineistoksi. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:6. Viitattu 10.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201812034988>.

- Itkonen, H. Heikkala, J. Ilmanen, K. Koski, P. (2000). (toim.) Liikunnan kansalaistoiminta: Muutokset, merkitykset ja reunaehdot. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 152. Jyväskylän yliopisto. (2021). Hyvä tieteellinen käytäntö. Verkkosivu. Viitattu 16.2.2021. <https://www.jyu.fi/fi/tutkimus/tutkimusetiikka/hyva-tieteellinen-kaytanto>.
- Järvensivu, T. (2019). Verkostojen johtaminen: Opi ja etene yhdessä. Helsinki: Books on Demand.
- Järvensivu, T., Kallio, G. & Pyykkönen, J. (2014). Työelämä 2020 -hankkeen alueverkostojen erillisselvitys. TEM raportteja 2014:24. Viitattu 5.3.2021. <https://tem.fi/tem-raportteja-2014>.
- Kansallinen metsästrategia 2025 – päivitys. (2019). Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:7. Viitattu 22.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-889-3>.
- Kantomaa, M. (2020). Yhteenveto ja johtopäätökset. Teoksessa M. Kantomaa (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2, 53–56. Viitattu 28.5.2021. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/koronapandemian-vaikutukset-vaeston-liikuntaan/>.
- Kiviaho, P. (1973). Sport organizations and the structure of society. University of Jyväskylä. Studies in Sport, Physical Education and Health 4. Väitöskirja.
- Klijn, E. H. & Koppenjan, J. F. M. (2012). Governance network theory: Past, present and future. Policy and Politics 40 (4), 187–206. doi:10.1332/030557312X655431.
- Koistinen, J. (2018). Uusi julkishallinta liikuntapalveluissa: Kaupunki- ja järjestötoimijoiden verkostot työelämän ulkopuolella oleville aikuisille tarjolla olevien liikuntapalveluiden tuotannossa Jyväskylässä. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 6.3.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201805282823>.
- Kokkonen, J. (2010). Valtio liikuntarakentamisen linjaajana. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu 165.
- Kokkonen, J. (2015). Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat. Suomen Urheilumuseo. Suomen Urheilumuseosäätiön tutkimuksia 3.
- Kokkonen, J. (2019). Kunnat ja aluehallinto ulkoilussa ja luontoliikunnassa. Teoksessa J. Kokkonen (toim.) Ulkoilu ja luontoliikunta – monen ministeriön tontilla. Liikuntatieteellisen Seuran tutkimuksia ja selvityksiä 15, 22–24.

- Konttinen, E. (1999). Ympäristökansalaisuuden kyläsepat. Jyväskylän yliopisto. SoPhi-sarja 32.
- Konttinen, E. (2021a). Kansalaisyhteiskunta. Verkkosivu. Viitattu 13.4.2021. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kansalaisyhteiskunta>.
- Konttinen, E. (2021b). Kolmas sektori. Verkkosivu. Viitattu 13.4.2021. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>.
- Konttinen, E. & Peltokoski, J. (2004). Ympäristöprotestin neljäs aalto: Eläinoikeusliike ja uuden polven ympäristöradikalismi 1990-luvulla. Jyväskylän yliopisto. SoPhi-sarja 85.
- Koski, P. (1994). Liikuntaseura toimintaympäristössään. Jyväskylän yliopisto. *Studies in Sport, Physical Education and Health* 35. Väitöskirja.
- Koski, P. (2009). Liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa. Suomen Liikunta ja Urheilu. SLU-julkaisusarja 2009:7.
- Koski, P. & Heikkala, J. (1998). Suomalaisten urheiluorganisaatioiden muutos: Lajiliitot professionaalistumisen prosessissa. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos, tutkimuksia 63.
- Koski, P., Itkonen, H., Lehtonen, K. & Vehmas, H. (2015). Sport clubs in Finland. Teoksessa C. Breuer, R. Hoekman, S. Nagel & H. van der Werff (toim.) *Sport clubs in Europe: A cross-national comparative perspective*. E-kirja. Berlin: Springer, 147–160. Viitattu 29.4.2021.
- Kuula, A. (2015). Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistetun painoksen lisäpainos. Tampere: Vastapaino.
- Kuusela, P. (2006). Realismi, kriittinen realismi ja sosiaalitieteet. Teoksessa P. Kuusela & V. Niiranen (toim.) *Realismin haaste sosiaalitieteissä*. Kuopio: Unipress Ab, 9–21.
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. (2018). Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 2018:5. Viitattu 19.2.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-549-1>.
- Laasonen, V., Antikainen, J., Kolehmainen, J., Heikkinen, B., Piirainen, K. A., Järvelin, A.-M., Teräs, J. & Turunen, E. (2020). Aluekehittämisen verkostoyhteistyön toiminta- ja rahoitusmallit: Kohti vaikuttavaa verkostotyötä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:18. Viitattu 5.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-925-7>.
- Lehtonen, K. (2015). Suomalaisen urheiluliikkeen muutosprosessi systeemitieteellisesti tulkittuna. *Hallinnon tutkimus* 34 (4), 326–340.

- Lehtonen, K. (2017). Muuttuvat rakenteet – staattiset verkostot. Suomalaisen liikunta- ja urheilujärjestelmän rakenteelliset muutokset 2008–2015. LIKES-tutkimuskeskus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 331. Väitöskirja.
- Lehtonen, K. & Stenvall, J. (2019). Asiantuntijaselvitys liikunnan ja urheilun verkostojen ja ohjelmien valtionohjauksesta. LIKES-tutkimuskeskus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 365.
- Lehtonen, K., Laine, K. & Itkonen, H. (2016). Päällekkäisjäsenyydet liikunnan ja urheilun organisaatioverkostossa. Hallinnon tutkimus 35 (4), 304–320.
- Lind, K. (2020). Kenen äänellä, millä asialla? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen edustuksellisuus, toimintaympäristön muutokset ja operatiivisen johdon toimijuus. Jyväskylän yliopisto. JYU Dissertations 252. Väitöskirja. Viitattu 11.4.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8224-9>.
- Linnamaa, R. (2004). Verkostojen toimivuus ja alueen kilpailukyky. Tampereen yliopisto. HAUS-julkaisuja 1/2004. Väitöskirja.
- Linnamaa, R. & Sotarauta, M. (2000). Verkostojen utopia ja arki: Tutkimus Etelä-Pohjanmaan kehittäjäverkostosta. Tampereen yliopisto. SENTE-julkaisuja 7/2000.
- Luomala, A. (2003). Päätöksenteko liikkeessä. Teoksessa S. Hänninen, A. Kangas & M. Siisiäinen (toim.) Mitä yhdistykset välittävät: Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 190–227.
- Mantere, E. (2019). Urheilun ympäristövastuuverkosto liikunnan ja urheilun ympäristöhallinnan mahdollisuusrakenteena: Kyselytutkimus Urheilun ympäristövastuuverkoston jäsenille. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 12.3.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201906263441>.
- Metsämuuronen, J. (2005). Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. laitos. Helsinki: International Methelp.
- Metsämuuronen, J. (2011). Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. E-kirja. Helsinki: International Methelp. Viitattu 16.2.2021.
- Miettinen, R., Toikka, K., Tuunainen, J., Lehenkari, J. & Freeman, S. (2006). Sosiaalinen pääoma ja luottamus innovaatioverkoissa. Helsingin yliopiston toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikkö. Tutkimusraportteja 9.

- Mononen, K., Blomqvist, M., Hakamäki, M., Laine, K. & Mäkinen, J. (2019). Liikunnan ja urheilun harrastaminen. Teoksessa J. Mäkinen (toim.) Aikuisväestön liikunnan harrastaminen, vapaaehtoistyö ja osallistuminen 2018. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. KIHUn julkaisusarja 67, 8–27.
- Möttönen, S. & Niemelä, J. (2005). Kunta ja kolmas sektori: Yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.
- NON. (2014). Pohjoismaiden ulkoilujärjestöjen verkoston (NON) poliittinen ohjelma. Viitattu 23.4.2021. <https://www.suomenlatu.fi/media/vaikuta/ulkoilupolitiikka/non-poliittinen-ohjelma-.pdf>.
- Norsk Friluftsliv. (2021). Om Norsk Friluftsliv. Verkkosivu. Viitattu 23.4.2021. <https://norskfriluftsliv.no/om-oss/vart-opdrag/>.
- Nummenmaa, L., Holopainen, M. & Pulkkinen, P. (2019). Tilastollisten menetelmien perusteet. 1–5. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Nygren, E. (2008). Yhteisöllisyys ja vaikuttaminen kansalaistoiminnan kentillä: Suomen Ladun yhteisö- ja liikuttamisvoima. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 19.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200812045929>.
- Osborne, S. P. (2006). The New Public Governance? Public Management Review 8 (3), 377–387. doi:10.1080/14719030600853022.
- Patanen, M. (2013). Suomen Latu ulkoilun edunvalvojana: Tapaustutkimus Sulka II -hankkeesta. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 19.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201302251267>.
- Pavelka, B. (2011). Open Water as a Sportscape: Analysis of Canoeing in Finland for developing Sport Infrastructure and Services. University of Jyväskylä. Studies in sport, Physical Education and Health 164. Väitöskirja. Viitattu 10.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5094-1>.
- Pyykkönen, M. (2014). Ylistetty yrittäjyys. Jyväskylän yliopisto. SoPhi-sarja 127. E-kirja. Viitattu 20.4.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5844-2>.
- Pyykkönen, M. (2021). Uusi kolmas sektori. Verkkosivu. Viitattu 11.4.2021. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/uusi-kolmas-sektori>.
- Rantamäki, N. (2016). Onko enää kolmatta vaihtoehtoa? Kolmannen sektorin erityisyys ja ammattimainen sosiaalipalvelujen tuottaminen. Yhteiskuntapolitiikka 81 (6), 632–643.

- Ropo, E. (2018). Sosiometriset menetelmät kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 78–91.
- Ruuskanen, P. (2015). Sosiaalinen pääoma. Teoksessa K. Eriksson (toim.) Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa. Helsinki: Gaudeamus, 214–233.
- Saukkonen, P. (2013). Kolmas sektori - vanha ja uusi. *Kansalaisyhteiskunta* 4 (1), 6–31. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201609224186>.
- Sievänen, T. (2011). Virkistyskäytön kysynnän tutkimus. Teoksessa T. Sievänen & M. Neuvonen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metlan työraportteja 212, 12–18. Viitattu 28.5.2021. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp212.htm>.
- Siisiäinen, M. (1996). Mihin yhdistyksiä tarvitaan? Teoksessa V. Riikonen & M. Siisiäinen (toim.) *Yhdistys 2000*. Helsinki: Opintotoiminnan keskusliitto, 13–34.
- Siisiäinen, M. & Kankainen, T. (2009). Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuudennäkymät Suomessa. Teoksessa M. Siisiäinen & T. Kankainen (toim.) *Suomalaiset osallistujina: Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen*. Oikeusministeriön julkaisuja 2009:5, 90–137. Viitattu 20.4.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-466-812-5>.
- Sitra. (2020). Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. Viitattu 21.6.2021. <https://media.sitra.fi/2019/12/15143428/megatrendit-2020.pdf>.
- Skille, E. Å. (2011). Sport for all in Scandinavia: Sport policy and participation in Norway, Sweden and Denmark. *International Journal of Sport Policy and Politics* 3 (3), 327–339. doi:10.1080/19406940.2011.596153.
- Snow, D. & Benford, R. (1988). Ideology, Frame Resonance and Participant Mobilization. *International Social Movement Research* 1 (1), 197–217.
- Sørensen, E. & Torfing, J. (2007). Introduction: Governance network research. Towards a second generation. Teoksessa E. Sørensen & J. Torfing (toim.) *Theories of Democratic Network Governance*. London: Palgrave Macmillan, 1–22.
- Suomen Luonnonsuojeluliitto. (2021a). Suomen Luonnonsuojeluliitto. Verkkosivu. Viitattu 14.5.2021. <https://www.sll.fi/>.
- Suomen Luonnonsuojeluliitto. (2021b). Näin toimimme. Verkkosivu. Viitattu 14.5.2021. <https://www.sll.fi/mita-me-teemme/laki-ja-politiikka/nain-toimimme/>.

- Suominen, K., Aaltonen, P., Ikävalko, H., Hämäläinen, V., & Mantere, S. (2007). *Voimaa verkostosta! Verkostomaisen kehittämisen käsikirja*. Tykes raportteja 56. Helsinki: Työministeriö.
- Suomen Latu. (2006). *Ulkoilusta hyvinvointia. IV Ulkoilukonferenssi 10–11.11.2005. Konferenssiraportti 2006*. Helsinki.
- Suomen Latu. (2020). *Suomen Ladun toimintasuunnitelma 2021*. Viitattu 14.5.2021. <https://www.suomenlatu.fi/media/yhdistyspalvelut/toimintasuunnitelmat/toimintasuunnitelma-2021-virallinen-netti.pdf>.
- Suomen Latu. (2021). *Tietoa meistä*. Verkkosivu. Viitattu 14.5.2021. <https://www.suomenlatu.fi/ota-yhteytta/tietoa-meista.html>.
- Suomen Partiolaiset. (2021a). *Ulkoilufoorumin eduskuntavaaliteemat*. Verkkosivu. Viitattu 12.5.2021. <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/yhteistyovaikuttamistyo/sidosryhmat/ulkoilufoorumi/ulkoilufoorumin-eduskuntavaaliteemat/>.
- Suomen Partiolaiset. (2021b). *Partion strategia ja visio*. Verkkosivu. Viitattu 14.5.2021. <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/partiofaktat/strategia/>.
- Suomen Partiolaiset. (2021c). *Vaikuttamistyö ja sidosryhmät*. Verkkosivu. Viitattu 13.5.2021. <https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/yhteistyovaikuttamistyo/>.
- Svenskt Friluftsliv. (2021). *Om Svenskt Friluftsliv*. Verkkosivu. Viitattu 23.4.2021. <https://svensktfriluftsliv.se/om-svenskt-friluftsliv/>.
- Tattinen, H. (2020). *Urheilun ympäristövastuuverkosto liikuntakulttuurin ympäristövastuullisuuden edistäjänä: Haastattelutkimus verkoston toiminnasta ja toimintamahdollisuuksista*. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 9.3.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202006224294>.
- Tilastokeskus. (2021). *Luokitukset*. Verkkosivu. Viitattu 10.2.2021. <https://www.tilastokeskus.fi/fi/luokitukset/>.
- Torfing, J. (2007). *Introduction: Democratic Network Governance*. Teoksessa M. Marcussen & J. Torfing (toim.) *Democratic Network Governance in Europe*. E-kirja. New York: Palgrave Macmillan, 1–22. Viitattu 4.3.2021.
- Torfing, J. & Triantafillou, P. (2014). *What's in a name? Grasping new public governance as a political-administrative system*. *International Review of Public Administration*, 18 (2), 9–25. doi:10.1080/12294659.2013.10805250.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 16.2.2021. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.
- Valli, R. (2015). Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli, R. (2018a). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 92–116.
- Valli, R. (2018b). Vastausten tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 261–275.
- Valli, R. (2018c). Numerot ja niiden tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 248–260.
- Valli, R. & Perkkilä, P. (2018). Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 117–128.
- Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta. (2018). Valtioneuvosto 2018:6. Viitattu 19.2.2021. <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f805e5361>.
- Vastamäki, J. & Valli, R. (2018). Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta kyselylomaketutkimuksessa. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 129–141.
- Vilkka, H. (2007). Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilkka, H. (2015). Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Virkistysaluekomitean mietintö. (1973). Valtioneuvosto 1973:143.

Wijkström, F. (2011). ”Charity Speak and Business Talk”: The On-Going (Re)hybridization of Civil Society. Teoksessa F. Wikström & A. Zimmer (toim.) Nordic Civil Society at a Cross-Roads: Transforming the Popular Movement Tradition. Baden-Baden: Nomos, 27–54.

Ympäristöministeriö. (2021). Luonnon virkistyskäytön strategia. Verkkosivu. Viitattu 10.11.2021. <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM050:00/2020>.

Asiantuntijahaastattelut ja julkaisemattomat lähteet

Hirvonen, M. (9.11.2020). Ulkoilupäällikkö, Suomen Latu (nyk. toiminnanjohtaja, Pyöräilykuntien verkosto ry). Ulkoilufoorumissa 2004–2008. Teams-haastattelu.

Karlsson, E. (15.11.2019). Sähköpostikeskustelu Suomen Ladun toiminnanjohtajan kanssa.

Karlsson, E. (6.11.2020). Toiminnanjohtaja, Suomen Latu. Ulkoilufoorumin puheenjohtaja 2015–2017. Teams-haastattelu.

Leivo, A. (19.11.2020). Luonnon virkistyskäytön päällikkö, Metsähallituksen luontopalvelut (nyk. eläkeläinen). Ulkoilufoorumissa 2004–2018. Teams-haastattelu.

Malmelin, M. (24.11.2020). Asiantuntija, ympäristöministeriö. Teams-haastattelu.

Neuvonen, M. (3.6.2021). Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi 3-tutkimus. Ennakkotieto sähköpostitse. Luonnonvarakeskus, Helsinki.

Otsolampi, H. (9.11.2020). Edunvalvonnan koordinaattori, Suomen Partiolaiset (nyk. aluepäällikkö, Yrityskylä Espoo). Ulkoilufoorumissa 2018–. Teams-haastattelu.

Rautiainen, A. (3.11.2020). Yhteiskuntasuhteiden asiantuntija, Suomen Latu. Ulkoilufoorumissa 2004–. Teams-haastattelu.

Tulkki, T. (2.11.2020). Toiminnanjohtaja, Pääkaupunkiseudun Partiolaiset ry (nyk. vapaaehtoistoiminnan johtaja, MLL). Ulkoilufoorumin puheenjohtaja 2009–2015. Teams-haastattelu.

Ulkoilufoorumin kokousmuistiot 2014–2019.

Ulkoilufoorumi. (14.9.2004). Ulkoiluneuvottelukunnan perustava kokous 6.10.2004. Kutsu.

Ulkoilufoorumi. (6.10.2004). Ulkoiluneuvottelukunnan perustava kokous 6.10.2004. Muistio.

Ulkoilufoorumi. (20.4.2009). Ulkoilufoorumin toimintaperiaatteet.

Valkonen, R. (2020). Henkilötietojen käsittely tieteellisessä tutkimuksessa. Tietosuojakoulutus Jyväskylän yliopiston tutkimushenkilöstölle ja opiskelijoille. Jyväskylän yliopisto.

LIITTEET

LIITE 1. Teemahaastattelurunko

Aloituis: tutkimuksen tarkoitus, haastattelun kulku, tietosuoja

- Oletko ymmärtänyt tietosuojailmoitukseen kirjatut asiat?
- Hyväksytkö tietojesi käytön tietosuojailmoituksen tutkimukseen?
- Annatko luvan siihen, että haastatteluaineistosta laadittavassa tutkimusjulkaisussa voidaan viitata antamasi haastattelun sisältöihin nimelläsi, ammattinimikkeelläsi tai edustamasi organisaation nimellä?

Taustatiedot ja haastateltavan suhde Ulkoilufoorumiin

- Nimi, ammattinimike, koulutus
- Toimenkuva ja asema nykyisessä työyhteisössä, työhistoria
- Miten työtehtäväsi liittyy Ulkoilufoorumin toimintaan?
- Miten osallistut ulkoilufoorumin toimintaan? Kuinka aktiivisesti?
- Milloin olit ensimmäisen kerran mukana Ulkoilufoorumin toiminnassa?

TEEMA 1: Ulkoilufoorumin historia

- Kertoisitteko omin sanoin, miten tutkimuksen kohteena olevan Ulkoilufoorumin perustamishanke sai alkunsa ja eteni?
- Ketkä tekivät aloitteen Ulkoilufoorumin perustamisesta ja miksi? (avaintoimijat)
- Miten organisaationne liittyi mukaan Ulkoilufoorumiin? Mitä muita osapuolia osallistettiin Ulkoilufoorumiin?
- Miten organisaationne on osallistunut Ulkoilufoorumin toimintaan? (osallistumiskerrat)
- Miten kuvailisit organisaationne suhdetta Ulkoilufoorumiin?

TEEMA 2: Ulkoilufoorumin toiminnassa painottuneet teemat

- Mitä teemoja Ulkoilufoorumin toiminnassa on (virallisesti) painotettu? (esim. asiakirjat, linjaukset, kannanotot)
- Mitkä näkisit itse Ulkoilufoorumin keskeisimmiksi teemoiksi?
- Mikä on mielipiteesi kyseisistä teemoista?
- Kuvaile Ulkoilufoorumin nykytilaa. Mihin toiminnassa keskitytään? Mikä on mielestäsi Ulkoilufoorumin rooli nyt?

TEEMA 3: Vuorovaikutus ja verkostoituminen, yhteistyön luonne

- Kuinka monta kertaa Ulkoilufoorumi on kokoontunut vuodessa?
- Onko yhteistyössä ollut aktiivisempia/tiiviimpiä kausia, vrt. projektiluontoinen toiminta ja seminaarit?
- Millaista toiminta on ollut luonteeltaan?
- Kuvaile Ulkoilufoorumin toimintaperiaatteita ja päätöksentekorakennetta. (ketä jäsenenä, miten päättää asioista, kuka valmistelee asiat) Millaisia päätöksentekorakenteita on luotu? Miten paljon eri toimijat ovat käyttäneet resurssejaan Ulkoilufoorumin toimintaan?
- Millaista yhteistyötä ja tiedonvaihtoa Ulkoilufoorumissa on syntynyt? (onko henkilöitynyt, vai pohjautuuko järjestelmään ja sääntöihin)
- Missä asioissa eri toimialojen ja sektoreiden raja-aidat ovat kaatuneet aidosti?
- Miten Ulkoilufoorumin yhteistyö on mielestäsi toiminut eri aikoina? (onko verkoston laajentuminen kehittänyt yhteistyötä)
- Kuvaile Ulkoilufoorumin nykytilaa. Millainen työnjako Ulkoilufoorumissa on eri toimijoiden kesken? Ketkä siellä toimivat aktiivisina? Kuka asioista päättää? Onko järjestö avoin kaikille?

Näkökulmia: eri toimijat ja sektorit: poliitikot, virkamiehet, muut järjestötoimijat

TEEMA 4: Ulkoilufoorumin toiminnan saavutukset ja haasteet

- Millaisia projekteja ja hankkeita Ulkoilufoorumi on toteuttanut?
- Mihin liittyen on saatu asioita aikaiseksi?
- Millaisia toimintamalleja, tiedollista pääomaa ja työkaluja Ulkoilufoorumi tuottaa?
- Millaisia keskeisiä haasteita Ulkoilufoorumin toiminnassa on ilmennyt?
- Mitä kertoisitte tuleville verkostojäsenille, mitä pitää ottaa huomioon?

Näkökulmia: resurssit, yhteistyö

TEEMA 5: Tulevaisuus

- Millaisena näet ulkoilujärjestöjen yhteistyön tulevaisuudessa?
- Ulkoilufoorumin tulevaisuus: rahoitus, resurssit, yhteistyö, eri sektoreiden, politiikojen, virkamiesten välillä, toiminnan painopisteet

Onko joku sellainen aihepiiri, joka ei ole vielä tullut aikaisemmin esille tai jota haluaisit vielä tähän kohtaan tuoda esille?

Osaatko nimetä ketään muuta henkilöä, jolla saattaisi olla käsiteltyihin teemoihin liittyvää asiantuntemusta?

Oliko jokin keskustelluista teemoista mielestänne erityisen tärkeä tutkimusaihe?

LIITE 2. Haastattelupyyntö 29.10.2020 sekä tietosuojailmoitus 10/2020

Haastattelupyyntö: ulkoilujärjestöjen verkostotoimintaa koskeva pro gradu -tutkielma

Hei!

Teen parhaillaan tutkimusta ulkoilujärjestöjen verkostotoiminnasta ja Ulkoiluforumista. Tutkimus toteutetaan Pro Gradu -työnä Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa lukuvuoden 2020–2021 aikana, ja sitä on valmisteltu yhteistyössä Eki Karlssonin ja Suomen Ladun kanssa. Tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää verkoston toiminnan kehittämiseksi ja vaikutusten arvioimiseksi.

Yksi osa tutkimusaineiston aineistonkeruuta on Ulkoiluforumia koskevat taustoittavat asiantuntijahaastattelut, joita varten haluaisin haastatella Teitä. Valikoiduit tutkimukseen mukaan, koska ennakkokartoituksen perusteella olet ollut merkittävässä roolissa Ulkoiluforumin synty- tai kehitysprosessissa.

Haastattelun antaminen ja tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen tai keskeyttää osallistumisen milloin tahansa. Liitteenä olevassa tietosuojailmoituksessa on lisätietoja tutkittavan oikeuksista sekä henkilötietojen käsittelystä.

Haastattelun teemoina ovat Ulkoiluforumin historia, toiminnassa painottuneet asiakokonaisuudet, vuorovaikutus ja verkostoituminen, Ulkoiluforumin toiminnan saavutukset ja haasteet sekä verkoston tulevaisuus. Haastattelu toteutetaan Microsoft Teams -viestintäalustalla ja se nauhoitetaan. Haastattelun kesto on noin 60–90 minuuttia tai sopimuksen mukaan.

Mikäli olette käytettävissä haastatteluun, pyytäisin vastaamaan tähän viestiin, jotta voimme sopia haastatteluajan lähiviikoille. Lisätietoja tutkimuksesta ja sen toteutuksesta voi kysyä allekirjoittaneelta.

Yhteistyöterveisin,

Lotta Salmi

[Redacted signature]

[Redacted contact information]

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

LIIKUNTATIEETEELINEN
TIEDEKUNTA

29.10.2020

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016) 13, 14, 30 artikla)

1. Tutkimuksessa *Ulkoilufoorumi hallintaverkostona* käsiteltävät henkilötiedot

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää ulkoilujärjestöjen yhteistyöverkosto Ulkoilufoorumin toimintamahdollisuuksia ja -haasteita. Tutkimuksessa kartoitetaan Ulkoilufoorumin taustoja ja toimintaperiaatteita sekä tarkastellaan ulkoilujärjestöjen sitoutumista, kokemuksia ja odotuksia verkostomuotoisesta toiminnasta.

Tutkimuksessa sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: nimi, ammattinimike, koulutus, työtehtävät ja työhistoria. Henkilötiedot tallentuvat tutkimuksessa tehtävien haastattelujen äänitallenteille ja haastattelumuistiinpanoihin.

Tämä tietosuojailmoitus on toimitettu sähköpostitse suoraan haastattelijalle haastattelupyynnön yhteydessä. Haastattelija varmistaa ennen haastattelun aloittamista, että haastateltava on ymmärtänyt tietosuojailmoitukseen kirjatut asiat ja suostuu osallistumaan tutkimukseen.

2. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

Tutkittavan suostumus (EU 679/2016 6.1 a)

Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Henkilötietojasi käytetään ja luovutetaan vain historiallista/ tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten (tilastointi) sekä muutoinkin toimitaan niin, että Sinua koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.

Tunnistettavuuden poistaminen

- Aineisto analysoidaan suorin tunnistetiedoin, koska kerättävät henkilötiedot liittyvät informanttien työtehtäviin
- Sinulta pyydetään nimenomainen suostumus henkilötietojesi julkaisuun tutkimustuloksi raportoitaessa (esim. asiantuntijahaastattelut).

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan

- käyttäjätunnuksella salasanalla

Tutkimuksesta on tehty erillinen tietosuojan vaikutustenarvio/tietosuojavastaavaa on kuultu vaikutustenarvioinnista

- Kyllä Ei, koska tämän tutkimuksen vastuullinen johtaja on tarkastanut, ettei vaikutustenarviointi ole pakollinen.

Tutkijat ovat suorittaneet tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset

- Kyllä

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- Tutkimusrekisteri anonymisoidaan eli kaikki tunnistetiedot poistetaan täydellisesti, jotta paluuta tunnisteeilliseen henkilötietoon ei ole, eikä aineistoon voida yhdistää uusia tietoja.

3. Rekisterinpitäjä ja tutkimuksen tekijät

Tämän tutkimuksen rekisterinpitäjä on:

Jyväskylän yliopisto, Seminaarinkatu 15, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto. Vaihde (014) 260 1211, Y-tunnus 0245894-7. **Jyväskylän yliopiston tietosuojavastaava: tietosuoja@jyu.fi, puh. 040 805 3297.**

Tutkimuksen vastuullinen johtaja:

Mikko Simula, Liikuntatieteellinen tiedekunta, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto, puh. [REDACTED]
[REDACTED]

Yhteyshenkilö ja tutkimuksen suorittaja:

Lotta Salmi, puh. [REDACTED] [REDACTED].

4. Rekisteröidyn oikeudet

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettun käsittelyyn lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle, jos se on mahdollista ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalain säädettyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä yliopiston tietosuojavastaavaan. Kaikki oikeuksien toteuttamista koskevat pyynnöt toimitetaan Jyväskylän yliopiston kirjaamoon. Kirjaamo ja arkisto, PL 35 (C), 40014 Jyväskylän yliopisto, puh. 040 805 3472, e-mail: kirjaamo(at)jyu.fi. Käyntiosoite: Seminaarinkatu 15 C-rakennus (Yliopiston päärakennus, 1. krs), huone C 140.

Tietoturvaloukkauksesta tai sen epäilystä ilmoittaminen Jyväskylän yliopistolle

<https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/tietosuojailmoitus/ilmoita-tietoturvaloukkauksesta>

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>

LIITE 3. Kyselylomake

Kysely ulkoilujärjestöjen valtakunnallisesta yhteistyöstä

Millaisia kysymyksiä nostaisit järjestöyhteistyön keskiöön?

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa ulkoilun kansalaisjärjestöjen keskinäiseen yhteistyöhön kohdistuvista näkemyksistä. Lisäksi kyselyssä kartoitetaan yhteistyöverkosto Ulkoilufoorumin toimivuutta niiltä henkilöiltä, jotka ovat osallistuneet Ulkoilufoorumin toimintaan.

Kysely kohdennetaan valtakunnallisille ulkoilujärjestöille ja yhdistyksille. Ulkoilujärjestön käsitteellä viitataan tässä yhteydessä ulkoilutiloissa ja luonnonympäristöissä toimintaansa harjoittaviin järjestöihin, joiden tavoitteet kiinnittyvät ulkoiluun, ulkoilun harrastamiseen tai luonnossa liikkumiseen.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10–15 minuuttia. Mikäli vastaat kyselyyn mobiililaitteella, näytön kääntäminen vaakatasoon helpottaa kysymyksiin vastaamista. Kysely on avoinna sunnuntaihin 31.1.2020 saakka.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita noudattaen. Tutkimuksen toteuttaja on salassapitovelvollinen sekä yksittäisten vastausten että henkilötietojen osalta.

Jokainen vastaus on tärkeä.

Lisätietoa tutkimuksesta ja sen toteutuksesta:

Lotta Salmi
LitK, Jyväskylän yliopisto
lotta.v.salmi@student.jyu.fi

Mikko Simula
Yliopiston lehtori, Jyväskylän yliopisto
mikko.simula@jyu.fi

Suostumus tieteelliseen tutkimukseen

Minua on pyydetty osallistumaan ulkoilun kansalaisjärjestöjen yhteistoimintaa koskevaan tutkimukseen.

Olen perehtynyt tutkimusta koskevaan tietosuojailmoitukseen (tutkimuskutsun liitteenä) ja saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta (saatekirje).

Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen tai peruuttaa suostumukseni tutkimukseen milloin tahansa ja syytä ilmoittamatta. Tutkimuksen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia.

1. Olen ymmärtänyt tietosuojailmoitukseen kirjatut asiat ja hyväksyn tietojeni käytön tietosuojailmoituksessa kuvattuun tutkimukseen *

Kyllä

Taustatiedot

Kyselyn ensimmäinen osio rakentuu taustatietoja koskevista kysymyksistä. Yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa valmiista tutkimusjulkaisusta, sillä kerätyt tiedot henkilöistä ja organisaatioista poistetaan tutkimuksen analyysivaiheessa.

2. Sukupuoleni *

- Nainen
- Mies
- Muu

3. Ikäryhmäni *

- 29 v tai alle
- 30-39 v
- 40-49 v
- 50-59 v
- 60 v tai yli
- En halua sanoa

4. Koulutustaustani *

Valitse korkein suoritettu aste.

- Peruskoulu
- Lukio tai ylioppilas
- Ammattikoulu tai oppisopimuskoulutus
- Korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto

5. Mikä on tehtäväsi tai asemasi edustamassasi organisaatiossa? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Asiantuntija
- Esimies
- Hallituksen jäsen
- Jäsen tai vapaaehtoistyöntekijä
- Koordinaattori
- Projektityöntekijä
- Toiminnanjohtaja
- Työntekijä
- Muu, mikä

6. Kuuluuko edustamasi organisaatio Ulkoilufoorumiin? *

- Kyllä
 Ei

7. Oletko edustanut järjestöä, organisaatiota tai yhteisöä Ulkoilufoorumissa viimeisen viiden vuoden aikana? *

- Kyllä
 En

Taustatiedot: jäsenyys ja aktiivisuus Ulkoilufoorumissa

9. Taho, jota edustan Ulkoilufoorumissa *

Edustamasi taho selvitetään, jotta esimerkiksi erikokoisten järjestöjen edustajien vastauksia voidaan vertailla keskenään yleisellä tasolla.

 ▼

10. Edustamani organisaatio on *

Voit tarkentaa vastaustasi tekstikenttään.

- Ulkoiluharrastamiseen keskittyvä järjestö, esimerkiksi lajiliitto
- Ympäristöjärjestö, -organisaatio tai yhteisö
- Muu, mikä

11. Edustamani järjestön / yhdistyksen henkilöjäsenmäärä *

- Alle 20 000 jäsentä
 20 000 - 40 000 jäsentä
 yli 40 000 jäsentä

12. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

Vastatessasi väittämiin mieli edustamasi organisaation aktiivisuutta Ulkoiluforumissa viimeisen viiden vuoden aikana. Mikäli et ole ollut mukana Ulkoiluforumin toiminnassa vielä viittä vuotta, mieli edustamasi organisaation aktiivisuutta koko siltä ajanjaksolta, jolloin olet ollut mukana toiminnassa. Tarkenna vastaustasi tällöin alla olevaan tekstikenttään.

Viimeisen viiden vuoden aikana Ulkoiluforumi on kokoontunut yhteensä kuusi kertaa: 2016 ja 2018 kaksi kertaa, 2017 ja 2019 kerran. Vuonna 2020 verkostotapaamisia ei järjestetty.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Edustamani organisaatio on osallistunut aktiivisesti Ulkoiluforumin verkostotapaamisiin viimeisen viiden vuoden aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Edustamani organisaation osallistumisen aktiivisuus on vaihdellut kausittain	☐	☐	☐	☐	☐
Edustamani organisaatio on ollut Ulkoiluforumin toiminnassa sivustaseuraajan roolissa	☐	☐	☐	☐	☐

13. Voit halutessasi selventää edustamasi organisaation aktiivisuutta Ulkoiluforumissa alla olevaan tekstikenttään

Verkostotyön edellytykset

Toinen osio koostuu kahdesta väittämäpatterista. Väittämien avulla selvitetään Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen edustajien näkemyksiä verkoston toiminnan edellytyksistä ja sen toimivuudesta.

14. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

Valitse jokaisen väittämän kohdalla omaa näkemystäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tunnen hyvin suurimman osan henkilöistä, jotka edustavat taustaorganisaatiotaan Ulkoilufoorumissa	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöillä on vahva yhteinen näkemys Ulkoilufoorumin tavoitteista	☐	☐	☐	☐	☐
Edustamani organisaatio tarjoaa minulle riittävät resurssit Ulkoilufoorumissa toimimiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumi tarvitsisi lisää henkilöstöresursseja, esimerkiksi oman työntekijän	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumilla on käytössään tiedonvaihtoon hyvin soveltuvat välineet	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumissa vallitsee vahva keskinäisen luottamuksen ilmapiiri	☐	☐	☐	☐	☐
Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumin kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumin valmistelutoimikunnan kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	☐	☐	☐	☐	☐

15. Mitä toimijoita Ulkoilufoorumissa tulisi mielestäsi olla, jotta sen toimenpiteet olisivat mahdollisimman vakuuttavia? *

16. Mitä toimijoita valmistelutoimikunnassa tulisi mielestäsi olla, jotta Ulkoilufoorumin toimenpiteet olisivat mahdollisimman vakuuttavia? *

17. Voit halutessasi tarkentaa vastauksiasi alla olevaan tekstikenttään

Verkoston toimivuus

18. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? *

Valitse jokaisen väittämän kohdalla omaa näkemystäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Tiedän, millä tavoin minun odotetaan osallistuvan Ulkoilufoorumin toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumin tavoitteet eivät ole minulle selvät	☐	☐	☐	☐	☐
Edustamani organisaatio on pystynyt vaikuttamaan riittävästi Ulkoilufoorumin tavoitteiden määrittelyyn	☐	☐	☐	☐	☐
Kaikki yhteistyön kannalta oleellinen tieto on avoimesti Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen saatavilla	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilufoorumin toiminnan jatkuvuus on riippuvainen muutamista henkilöistä	☐	☐	☐	☐	☐
Uudet ajatukset tulevat useimmiten verkoston puheenjohtajalta	☐	☐	☐	☐	☐

19. Voit halutessasi tarkentaa vastauksiasi alla olevaan tekstikenttään

Näkemykset yhteistyön keskeisimmistä painopisteistä

Millaista on ulkoilujärjestöjen välinen yhteistoiminta? Millaisia yhteiskunnallisia haasteita ulkoilun järjestötoimintaan mielestäsi liittyy?

Seuraavassa osiossa keskitytään näkemyksiisi ulkoilujärjestöjen toimintaympäristöstä ja yhteistyön keskeisimmistä painopisteistä.

20. Miten seuraavat kokonaisuudet ovat mielestäsi painottuneet Ulkoilufoorumin yhteistoiminnassa?

	Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Melko paljon	Erittäin paljon	En osaa sanoa
Asiakysmykset						
Luonnon virkistyskäyttö *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnonsuojelu *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsien hoito *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vedet ja vesien hoito *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu aihekokonaisuus, mikä <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Edunvalvontatyö						
Erilaisten hankkeiden toteuttaminen ja koordinointi *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keskustelutilaisuuksien ja konferenssien järjestäminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tapaamiset ulkoilukysymyksistä päättävien poliittisten toimijoiden kanssa *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiset vaaliteemat, kuten kunta- ja eduskuntavaaliteemat *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiset kannanotot ja lausunnot *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Virkamiesten ja tutkijoiden asiantuntijakuulemiset *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu edunvalvonnan tapa, mikä <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koordinaatio						
Erilaisten näkemysten yhteensovittaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilujärjestöjen välinen tiedonvaihto, viestintä ja koulutus *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilutapahtumien järjestäminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkoilun tutkimustiedon kokoaminen, koordinointi ja jakaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Millaisia kokonaisuuksia yhteistyössä tulisi mielestäsi jatkossa painottaa? *

22. Mikä tai mitkä ovat mielestäsi merkittävimpiä ulkoilun järjestötoiminnan kohtaamia haasteita? *

Valitse vaihtoehdoista 1-3 mielestäsi tärkeintä. Mikäli mikään valmiista vaihtoehdoista ei ole sopiva, valitse kohta "Jokin muu, mikä", ja tarkenna vastaustasi avoimeen tekstilaatikkoon.

- Luonnon monimuotoisuuden vaarantuminen
- Luonnon virkistyskäytölle osoitetun rahoituksen riittämättömyys
- Metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen
- Ilmastonmuutoksen aiheuttamat haasteet ulkoilulle (esimerkiksi lumilajien heikentyneet harrastusmahdollisuudet ja perinteisesti ulkona harrastettujen lajien siirtyminen sisätiloihin)
- Puutteellinen yhteistyö ja epäselvä vastuunjako ulkoiluasioiden hoidossa
- Ulkoiluosaamisen ja -tiedon vähäisyys
- Ulkoilureittien ylläpitoon ja opastukseen liittyvät haasteet
- Ulkoiluympäristöjä heikentävä kaavoitus ja maankäyttö
- Ulkoilun asemaa heikentävät poliittiset päätökset, kuten lakimuutokset
- Ulkoilun vastaiset asenteet ja arvomaailma (esimerkiksi jokamiehenoikeuksien riittämätön arvostus)
- Ulkoilun kansainvälisen järjestöyhteistyön vähäinen rooli
- En ole havainnut mitään ongelmia
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä
- Jokin muu, mikä

Voit valita 1 ja 3 vaihtoehdon väliltä

Valitut vaihtoehdot: 0

25. Osion lopuksi kartoitamme edustamasi organisaation keskeisimpiä yhteistyötahoja ulkoilun näkökulmasta. Valitse 1–5 edustamallesi organisaatiolle tärkeintä ulkoilun yhteistyöjärjestöä. *

Sijoita tärkein numeron 1 jälkeen, toiseksi tärkein numeron 2 perään, kolmanneksi tärkein numeron 3 perään, neljänneksi tärkein numeron 4 perään ja viidenneksi tärkein numeron 5 perään. Mikäli mikään valmiista vaihtoehdoista ei ole sopiva, valitse valikosta "Jokin muu, tarkenna", ja tarkenna vastaustasi avoimeen tekstilaatikkoon.

1	Valitse	▼
2	Valitse	▼
3	Valitse	▼
4	Valitse	▼
5	Valitse	▼

26. Voit halutessasi tarkentaa vastaustasi alla olevaan tekstikenttään

Järjestäytyneen yhteistyön tulevaisuus

Hienoa, kysely on loppusuoralla! Viimeisessä osiossa kartoitamme näkemyksiäsi järjestäytyneen yhteistyön tulevaisuudesta. Lisäksi haluaisimme kuulla ulkoilujärjestöjen yhteistoimintaan kohdistuvia odotuksiasi ja toiveitasi.

Tällä hetkellä 19 ulkoilujärjestöä ovat järjestäytyneet yhteistyöverkosto Ulkoilufoorumiksi. Ulkoilufoorumi pyrkii kokoontumaan 1–2 kertaa vuodessa käsittelemään esimerkiksi jokamiehenoikeuksiin, ulkoilun lainsäädäntöön sekä ulkoiluympäristöihin liittyviä ajankohtaisia asioita. Lisäksi ulkoilujärjestöt tekevät yhteistyötä esimerkiksi erilaisten hankkeiden ja projektien parissa.

27. Tuleeko ulkoilujärjestöjen mielestäsi tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti järjestäytyneenä? *

- Kyllä, nykyiseen tapaan epävirallisena verkostona
- Kyllä, virallisena rekisteröitynä yhdistyksenä
- Kyllä, jollakin muulla tavalla järjestäytyneenä (miten?)
- Ei
- En osaa sanoa

28. Perustele vastauksesi *

29. Millaiseen toimintaan Ulkoilufoorumissa edustamasi organisaatio olisi valmis sitoutumaan jatkossa? *

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Osallistumaan Ulkoilufoorumin yhteisiin tapaamisiin
- Toimimaan valiokunnissa ja käyttämään aikaa työryhmätyöhön
- Toimimaan Ulkoilufoorumin puheenjohtajana ilman korvausta
- Toimimaan Ulkoilufoorumin puheenjohtajana edellyttäen, että saa korvauksen
- Maksamaan jäsenmaksua Ulkoilufoorumiin kuulumisesta
- Osallistumaan kustannusten kattamiseen, jos Ulkoilufoorumiin palkattaisiin työntekijä
- Ei mitään edellä mainituista
- En osaa sanoa

Yhteistoimintaan kohdistuvat odotukset ja toiveet

31. Mitä odotuksia ja toiveita sinulla on ulkoilujärjestöjen väliselle yhteistyölle?

32. Mitä muuta haluaisit tuoda esille?

Edellinen

Lähetä

100% Valmis (7 / 7)

LIITE 4. Saatekirje 20.01.2021 sekä tietosuojailmoitus 01/2021

Kysely ulkoilujärjestöjen yhteistyön nykytilasta ja tulevaisuudesta: Millaisia kysymyksiä nostaisit yhteistyön keskiöön?

Hyvä kansalaisjärjestön edustaja,

Pyydämme teitä vastaamaan lyhyeen kyselyyn valtakunnallisten ulkoilujärjestöjen välisestä yhteistyöstä. Kyselyn tarkoituksena on kerätä tietoa ulkoilun kansalaisjärjestöjen yhteistoimintaan kohdistuvista näkemyksistä. Lisäksi kyselyssä kartoitetaan yhteistyöverkosto Ulkoilufoorumin toimivuutta niiltä henkilöiltä, jotka ovat osallistuneet Ulkoilufoorumin toimintaan.

Kysely on osa tutkimusta, joka toteutetaan pro gradu -tutkielmana Jyväskylän yliopistossa lukuvuoden 2020–2021 aikana, ja sitä on valmisteltu yhteistyössä Suomen Ladun kanssa. Vastaamalla kyselyyn osallistut järjestöjen verkostotoimintaa käsittelevän tutkimustiedon lisäämiseen ja autat ulkoilun kansalaisjärjestöjen valtakunnallisen yhteistyön kehittämisessä.

Olet saanut tämän viestin, koska ennakkokartoituksen perusteella edustat valtakunnallista järjestöä, jonka tavoitteet kiinnittyvät läheisesti ulkoiluun, ulkoilun harrastamiseen tai luonnossa liikkumiseen ja/tai edustat järjestöä Ulkoilufoorumissa. Ulkoilufoorumi on 19 kansalaisjärjestön verkosto, joka käsittelee esimerkiksi jokamiehenoikeuksiin, ulkoilun lainsäädäntöön sekä ulkoiluympäristöihin liittyviä ajankohtaisia asioita.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10–15 minuuttia. Vastaathan kyselyyn **viimeistään 31.1.2021**. Mikäli haluat vastaamisen lisäksi jakaa kyselyä organisaatiosi sisällä, ole yhteydessä allekirjoittaneeseen.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Ennen tutkimuksen julkaisua aineistosta poistetaan kaikki tiedot, joista yksittäinen vastaaja voitaisiin tunnistaa. Tutkimuksessa kerättävien tietojen käsittelyä koskeva tietosuojailmoitus on tämän viestin liitteenä.

Jokainen vastaus lisää arvokasta tietoa ulkoilun kansalaisjärjestöjen yhteistoiminnasta – riippumatta siitä, onko edustamanne taho Ulkoilufoorumin jäsen vai ei. Kiitos, että autat meitä kehittämään ulkoilujärjestöjen yhteistyötä.

Lisätietoja tutkimuksesta ja sen toteutuksesta:

Lotta Salmi, LitK

Pro gradu -tutkielman ohjaaja

Mikko Simula

Kyselyyn pääset vastaamaan tästä linkistä:

<https://link.webropolsurveys.com/R/9C896064E6FC99B8>

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

LIIKUNTATIETEELLINEN
TIEDEKUNTA

20.1.2021

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016) 13, 14, 30 artikla)

1. Tutkimuksessa *Ulkoilufoorumi kansalaisjärjestöjen toimintakentällä* käsiteltävät henkilötiedot

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ulkoilun kansalaisjärjestöjen näkemyksiä valtakunnallisesta yhteistyöstä ja Ulkoilufoorumin toimivuudesta. Tutkimuksessa kartoitetaan Ulkoilufoorumin edellytyksiä ja toimivuutta sekä tarkastellaan, miten yhteistyön muodot ja jäsenistö vastaavat järjestökentän edustajien näkemyksiä valtakunnallisen yhteistyön painopisteistä.

Tutkimuksessa sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: ikä, sukupuoli, ammattinimike ja koulutus. Henkilötiedot kerätään Webropol-kyselylomakkeella ja niitä säilytetään Jyväskylän yliopiston suojatulla verkkolevyllä.

Tämä tietosuojailmoitus on toimitettu sähköpostitse suoraan tutkittavalle kyselylomakkeen saatekirjeen yhteydessä. Suostumus tämän tietosuojailmoituksen tutkimukseen on pyydetty kyselyn alussa, jossa varmistetaan lisäksi, että tutkittava on ymmärtänyt tietosuojailmoituksen kirjatut asiat.

2. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

- Käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista, sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden (tietosuojain 4 §:n 3 kohta)
- Tutkittavan suostumus (EU 679/2016 6.1 a)
- Rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen (EU 679/2016 6.1 f)

Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Henkilötietojasi käytetään ja luovutetaan vain historiallista/ tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten (tilastointi) sekä muutoinkin toimitaan niin, että Sinua koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.

Tunnistettavuuden poistaminen

Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska kerättävät henkilötiedot liittyvät tutkittavien työtehtäviin.

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan

käyttäjätunnuksella salasanalla käytön rekisteröinnillä kulunvalvonnalla (fyysinen tila)

Tutkimuksesta on tehty erillinen tietosuojan vaikutustenarvio/tietosuojavastaavaa on kuultu vaikutustenarvioinnista

Kyllä Ei, koska tämän tutkimuksen vastuullinen johtaja on tarkastanut, ettei vaikutustenarviointi ole pakollinen.

Tutkijat ovat suorittaneet tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset

Kyllä

Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusrekisteri anonymisoidaan eli kaikki tunnistetiedot poistetaan täydellisesti, jotta paluuta tunnistelliseen henkilötietoon ei ole, eikä aineistoon voida yhdistää uusia tietoja.

3. Rekisterinpitäjä ja tutkimuksen tekijät

Tämän tutkimuksen rekisterinpitäjä on:

Jyväskylän yliopisto, Seminaarinkatu 15, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto. Vaihde (014) 260 1211, Y-tunnus 0245894-7. Jyväskylän yliopiston tietosuojavastaava: [tietosuoja\(at\)jyu.fi](mailto:tietosuoja(at)jyu.fi), puh. 040 805 3297.

Tutkimuksen vastuullinen johtaja:

Mikko Simula, Liikuntatieteellinen tiedekunta, PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto, puh. [REDACTED],
[REDACTED]

Yhteyshenkilö ja tutkimuksen suorittaja:

Lotta Salmi, puh. [REDACTED], [REDACTED].

4. Rekisteröidyn oikeudet

Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle, jos se on mahdollista ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

Jos sinulla on kysyttävää rekisteröidyn oikeuksista, voit olla yhteydessä yliopiston tietosuojavastaavaan. Kaikki oikeuksien toteuttamista koskevat pyynnöt toimitetaan Jyväskylän yliopiston kirjaamoon. Kirjaamo ja arkisto, PL 35 (C), 40014 Jyväskylän yliopisto, puh. 040 805 3472, e-mail: kirjaamo(at)jyu.fi. Käyntiosoite: Seminaarinkatu 15 C-rakennus (Yliopiston päärakennus, 1. krs), huone C 140.

Tietoturvaloukkauksesta tai sen epäilystä ilmoittaminen Jyväskylän yliopistolle

<https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/tietosuojailmoitus/ilmoita-tietoturvaloukkauksesta>

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>

LIITE 5. Taulukot

TAULUKKO 4. Tutkittavien sukupuolijakauma, ikäjakauma sekä koulutustausta kahdessa vastaajaryhmässä.

Taustamuuttuja	Edustanut Ulkoilufoorumissa		Yhteensä	
	Kyllä	Ei	n	%
Sukupuoli				
Nainen	9	7	16	37
Mies	12	13	25	58
Muu	1	1	2	5
Yhteensä	22	21	43	100
Ikä				
29 v tai alle	0	2	2	5
30–39	5	4	9	21
40–49	5	9	14	32
50–59	7	5	12	28
60 v tai yli	5	1	6	14
Yhteensä	22	21	43	100
Koulutustausta				
Lukio tai ylioppilas	2	0	2	5
Ammattikoulu tai oppisopimuskoulutus	3	2	5	11
Korkeakoulututkinto	7	8	15	35
Ylempi korkeakoulututkinto	10	11	21	49
Yhteensä	22	21	43	100

TAULUKKO 6. Tutkittavan edustaman järjestön ominaisuudet kahdessa vastaajaryhmässä.

Järjestön ominaisuus	Edustanut Ulkoilufoorumissa		Yhteensä	
	Kyllä	Ei	n	%
Kuuluminen Ulkoilufoorumiin				
Kyllä	22	5	27	63
Ei	0	16	16	37
Yhteensä	22	21	43	100
Henkilöjäsenmäärä				
alle 20 000	8	13	21	49
20 000–40 000	3	2	5	12
yli 40 000	11	6	17	39
Yhteensä	22	21	43	100
Tyyppi				
Lajiharrastamiseen keskittyvä järjestö	13	12	25	58
Retkeilyjärjestö tai metsän virkistyskäyttö	7	3	10	23
Luonto- ja ympäristöjärjestö	2	6	8	19
Yhteensä	22	21	43	100

TAULUKKO 7. Tutkimukseen osallistuneiden taustaorganisaatiot.

Ulkoilujärjestö	n (tutkimukseen osallistuneet)
Ulkoilufoorumin jäsenet	
Luonto-Liitto	1
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK	1
Reserviläisurheiluliitto	1
Sukeltajaliitto	2
Suomen Kiipeilyliitto	1
Suomen Latu	2
Suomen Luonnonsuojeluliitto	1
Suomen Luontoyrittäjyysverkosto	1
Suomen Melontakouluttajat	1
Suomen Melonta- ja Soutuliitto	2
Suomen Partiolaiset	4
Suomen Purjehdus ja Veneily	2
Suomen Ratsastajainliitto	2
Suomen Suunnistusliitto	1
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö	1
Työväen Retkeilyliitto	2
Uudenmaan Virkistysalueyhdistys	1
Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi	1
Muut ulkoilujärjestöt	
BirdLife Suomi	2
Hyötykasviyhdistys ry	1
Ilmailuliitto	1
Pyöräliitto	1
Suomen Frisbeegolfliitto	1
Suomen Hiihtoliitto	1
Suomen Luisteluliitto	1
Suomen Matkailijayhdistys SMY ry	1
Suomen Meripelastusseura	1
Suomen Metsästäjäliitto	1
Suomen Palveluskoiraliitto	1
Suomen Pyöräily	1
Suomen Pyöräilykuntien verkosto	1
Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto	1
Suomen 4H-liitto	1
Yhteensä	43

TAULUKKO 9. Henkilöjäsenmäärältään erikokoisia ulkoilujärjestöjä edustavien vastaajien erot näkemyksissä Ulkoilufoorumin toimivuudesta.

Testisuure	Mean Rank (järjestön jäsenmäärä)			p-arvo ^a
	alle 20 000	20 000–40 000	yli 40 000	
Tunnen hyvin suurimman osan henkilöistä, jotka edustavat taustaorganisaatiotaan Ulkoilufoorumissa	11,50	13,33	11,00	0,970
Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöillä on vahva yhteinen näkemys Ulkoilufoorumin tavoitteista	13,38	13,67	9,55	0,331
Edustamani organisaatio tarjoaa minulle riittävät resurssit Ulkoilufoorumissa toimimiseen	11,00	12,67	11,55	0,942
Ulkoilufoorumi tarvitsisi lisää henkilöstöresursseja, esimerkiksi oman työntekijän	13,00	3,67	12,55	0,059
Ulkoilufoorumilla on käytössään tiedonvaihtoon hyvin soveltuvat välineet	12,00	11,50	11,14	0,956
Ulkoilufoorumissa vallitsee vahva keskinäisen luottamuksen ilmapiiri	12,75	16,50	9,23	0,126
Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio	10,63	17,33	10,55	0,239
Ulkoilufoorumin kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	11,31	14,17	10,91	0,744
Ulkoilufoorumin valmistelutoimikunnan kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	10,19	13,83	11,82	0,717
Tiedän, millä tavoin minun odotetaan osallistuvan Ulkoilufoorumin toimintaan	8,94	16,67	11,95	0,154
Ulkoilufoorumin tavoitteet ovat minulle selvät	11,00	16,17	10,59	0,337
Edustamani organisaatio on pystynyt vaikuttamaan riittävästi Ulkoilufoorumin tavoitteiden määrittelyyn	10,56	12,67	11,86	0,865
Kaikki yhteistyön kannalta oleellinen tieto on avoimesti Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen saatavilla	13,69	16,00	8,68	0,084
Ulkoilufoorumin toiminnan jatkuvuus on riippuvainen muutamista henkilöistä	7,25	14,17	13,86	0,030*
Uudet ajatukset tulevat useimmiten verkoston puheenjohtajalta	9,75	10,67	13,00	0,541

^a Osajoukkojen väliset erot testattu Kruskal-Wallis-testillä. * p < 0,05 tilastollisesti merkitsevä ero vastaajaryhmien välillä.

TAULUKKO 10. Lajiharrastamiseen keskittyviä järjestöjä, retkeilyjärjestöjä sekä ympäristöjärjestöjä edustavien vastaajien erot näkemyksissä Ulkoilufoorumin toimivuudesta.

Testisuure	Mean Rank (järjestön tyyppi)			p-arvo ^a
	Lajiharrastaminen	Retkeily ja metsät	Ympäristö	
Tunnen hyvin suurimman osan henkilöistä, jotka edustavat taustaorganisaatiotaan Ulkoilufoorumissa	12,85	7,14	18,00	0,025*
Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöillä on vahva yhteinen näkemys Ulkoilufoorumin tavoitteista	12,62	10,43	8,00	0,538
Edustamani organisaatio tarjoaa minulle riittävät resurssit Ulkoilufoorumissa toimimiseen	13,77	8,79	6,25	0,084
Ulkoilufoorumi tarvitsisi lisää henkilöstöresursseja, esimerkiksi oman työntekijän	12,42	10,64	8,50	0,699
Ulkoilufoorumilla on käytössään tiedonvaihtoon hyvin soveltuvat välineet	11,92	12,07	6,75	0,531
Ulkoilufoorumissa vallitsee vahva keskinäisen luottamuksen ilmapiiri	13,42	8,21	10,51	0,159
Muut verkoston jäsenjärjestöt panostavat Ulkoilufoorumiin samassa mittakaavassa kuin edustamani organisaatio	13,92	7,00	11,50	0,042*
Ulkoilufoorumin kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	12,62	9,43	11,50	0,591
Ulkoilufoorumin valmistelutoimikunnan kokoonpano on mielestäni tarkoituksenmukainen	11,62	10,21	15,25	0,658
Tiedän, millä tavoin minun odotetaan osallistuvan Ulkoilufoorumin toimintaan	13,62	7,93	10,25	0,138
Ulkoilufoorumin tavoitteet ovat minulle selvät	11,96	9,79	14,50	0,543
Edustamani organisaatio on pystynyt vaikuttamaan riittävästi Ulkoilufoorumin tavoitteiden määrittelyyn	10,96	10,64	18,00	0,356
Kaikki yhteistyön kannalta oleellinen tieto on avoimesti Ulkoilufoorumin jäsenjärjestöjen saatavilla	12,19	10,50	10,50	0,858
Ulkoilufoorumin toiminnan jatkuvuus on riippuvainen muutamista henkilöistä	10,12	12,36	17,50	0,264
Uudet ajatukset tulevat useimmiten verkoston puheenjohtajalta	11,77	10,21	10,75	0,955

^a Osajoukkojen väliset erot testattu Kruskal-Wallis-testillä. * $p < 0,05$ tilastollisesti merkitsevä ero vastaajaryhmien välillä.